

ASPECTES SANITARIS DE LA VILA DE BERGA (1569-1760)

LLUÍS GUERRERO I SALA

Volum II

TESI DOCTORAL
UNIVERSITAT DE BARCELONA
DIVISIÓ DE CIÈNCIES DE LA SALUT
DEPARTAMENT DE SALUT PÚBLICA
UNITAT D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA
DIRECTOR: PROF. JACINT CORBELLA I CORBELLA

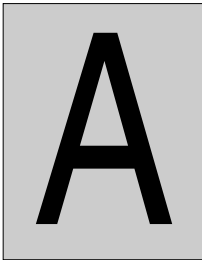
Capítol 12

ANNEXOS

CAPÍTOL 12

ANNEXOS

El llarg de la confecció de la tesi han aparegut aspectes col·laterals -en cap cas marginals- de molt d'interès, però fora dels límits del nucli de la recerca. Amb tots ells intento fer un capítol miscel·lani de temes en els quals valdria la pena aprofundir en treballs posteriors. Les figures del poder de l'època, que apareixen en els llibres de l'Arxiu Parroquial de Berga, constitueixen un petit aparador de les elits d'una vila catalana de l'Edat Moderna. Com a representants del poder reial i de l'Administració hi trobem veguers, batlles, i regidors; entre els representants del poder eclesiàstic hi figuren canonges, comanadors, rectors i religiosos; en representació del poder militar hi són citats el governador de la plaça, l'agregat i els oficials. També hi ha el poder social, constituït a Berga pels gaudins, entre els quals hi ha la noblesa i l'aristocràcia local, com els Peguera, Senespleda, de Tord, Catllar, Claris, etc., i els caps de les famílies nombroses de la vila.

El coneixement de les professions i oficis ens permet traçar un acurat perfil del teixit social de la Berga de l'època, i ens recorda altres maneres de fer i de viure i alguns oficis que avui dia són irremeiablement perduts.

Respecte als testaments dels vilatans, faig una relació de totes les persones que n'eren dipositàries, i també del nombre de testadors, el qual tradueix en part -igual que ho fa el llistat d'ocupacions- el nivell econòmic de l'entramat social.

També m'ha interessat incloure-hi els llistats de l'estat civil dels titulars de les partides dels llibres d'òbits -perquè és una situació final, estàtica-, de la situació de casat, de la solteria o de la viduïtat.

El concepte de pobresa és relatiu i també contundent, i la quantificació d'alguns dels seus indicadors mereix uns llistats especials, amb detall.

Algun episodi de l'epidemiologia de Berga reflecteix perfectament la idiosincràsia de la vila. Aquest és el cas de l'epidèmia de febres malignes de 1735; mitjançant l'estudi d'aquest episodi intento observar documentalment què va succeir i perquè va merèixer una "*baixada*" de la Mare de Déu de Queralt.

Hi he volgut incloure també la notícia de la petició de creació del Col·legi de cirurgians, adroguers i cerers de la vila de Berga, petició en la qual figuren aquests dos darrers oficis entre el personal sanitari de Berga.

La immigració occitana dels segles XVI i XVII va ser quantitativament notable i va representar una empenta per a la societat de Berga. No tots eren pedrapiquers i constructors, també hi havia entre aquesta immigració professionals de l'entorn de la salut.

La iconografia porta implícita una gran quantitat d'informació tant de tipus essencial com complementari. En aquesta tesi adjunto aquesta iconografia en forma de plànols, litografies, gravats i fotografies antigues i actuals.

Tots aquests temes que clouen la recerca de la tesi donen llum sobre un entorn històric i social en el qual els continguts i les imatges ens permeten accedir a quelcom més que a dades estrictament demogràfiques i endinsar-nos en la realitat viva d'un temps pretèrit.

12.1. PERSONATGES DE RELLEU I COMPOSICIÓ DE LA SOCIETAT BERGUEDANA DELS SEGLES XVI, XVII I XVIII

És interessant conèixer els personatges i l'estructura social i laboral de la vila de Berga al llarg dels segles XVI, XVII i XVIII. La constatació de l'existència de les persones properes al poder, i dels aspectes qualitius i quantitius de les diverses professions són fites d'interès per a comprendre una societat llunyana i ben diferent de la nostra.

Exposaré tot seguit les persones i oficis que apareixen en els llibres sacramentals, i que es troben en les partides que he estudiat, corresponents al període entre 1569 i 1760. Aquests temes, els classifico sota els epígrafs següents:

1. EL PODER

- Reial
- Municipal
- Militar
- Eclesiàstic

2. POSICIÓ SOCIAL

3. LES OCUPACIONS A LA BERGA MODERNA

4. ELS FERRERS

5. ELS RENOMS

12.1.1. EL PODER

El poder, entès com al domini que hom té sobre les persones i coses, exercit dins d'uns límits jurisdiccionals, el tenen determinades persones en funció de qui representen. A la Berga Moderna el tenien:

- El Veguer.
- El Batlle i els regidors.
- La noblesa.
- Els comandaments militars.
- L'Església: la cúria berguedana.
- Altres càrrecs.

El Veguer

El veguer era el representant del rei dins dels límits de la vegueria que tenia la capital a Berga. En ocasions la vegueria de Berga havia estat una sotsvegueria dependent de Manresa.

Alguns veguers surten citats en els llibres sacramentals:

DATA	NOM	CÀRREC
1687	Salvador Rosal	Veguer i Tinent de Batlle General
1696	Antoni Savall	Veguer

El Batlle

El batlle o bayle és el responsable de la vila i representant legal dels seus habitants; d'ell depenen l'administració de recursos i la millora de serveis.

En els llibres d'òbits surten citats alguns batlles de Berga, que són els que esmento a continuació.

DATA	NOM	CÀRREC
28-08-1638	Joan Claris	Batlle de Berga
02-08-1646	Francesch Saldony	Batlle de Berga
30-07-1648	Francesch Claris	Batlle General de Berga
25-10-1654	Francesch Vilaformiu	Batlle de Berga
16-12-1655	Joan Golorons	Batlle de Berga
30-04-1692	Joseph Riu	Batlle de Berga i Notari
05-10-1708	Joseph Xicart	Batlle de Berga

La noblesa

Estava representada per diverses nissagues berguedanes i també pels “*gaudins*”, que sense ser aristòcrates, tenien uns privilegis públicament reconeguts.

Entre altres, podem citar les nissagues següents:

Peguera
 Sorribes
 Llentes
 Puig
 Salvat
 Graner
 Viladomar
 Senespleda
 Asprer
 Martín
 Rocafort
 Tord
 Gible
 Descatllar

Comandaments militars

L'estructura militar es caracteritzava per una completa jerarquització. En les partides sacramentals de Berga he trobat comandaments, oficials, sots oficials i tropa.

En destacarem els de major graduació:

DATA	NOM	GRADUACIÓ
1691	Florentio de Corrons	Mestre de Camp Governador del Castell de Berga
1719	Antoni de Gondolfo	Mariscal de Camp Governador del Castell
1720	Corneli Odriscol	Coronel de Dragons Governador del Castell
1733	Geroni de Verme y Acuña	Governador del Castell i Vila de Berga
1737	Lluís Ribas	Oficial Agregat de Berga
1745	Joan Henrique de Artmen	Capità
1745	Joseph de Luna	Capità d'Infanteria
1749	Joan Heus	Lloctinent del Regiment de Suïssos
1754	Marianna de Luna	Comissari Ordinari de la Artilleria
1757	Francisco Fortich	Capità de Fusellers
1760	Juan Cuser	Capità del 1 ^{er} . Batalló

L'Església: la cúria berguedana

L'Església és també una institució jerarquizada, a bastament representada a Berga pel clergat secular i el clergat regular.

L'Església berguedana estava sota el mandat del bisbat d'Urgell primer, i del de Solsona des de la creació d'aquest bisbat mitjançant la butlla pontifícia de Climent VIII de data 19-07-1593. Depenia del bisbe de Solsona i del seu Vicari General.

A Berga, l'autoritat del clergat secular era del rector de la parròquia de Santa Eulàlia, però dins del clergat regular, més diversificat, cada orde tenia el seu comanador.

Citaré algunes les autoritats eclesiàstiques locals esmentades a les partides estudiades:

DATA	NOM	CÀRREC
1614	Francesch Mas	Rector de Berga - Vicari
1661	Ramon Farguell	Mestre de Gramàtica-Prevere
1666	Antoni Pelegri	Mestre de Cant de la Parròquia
1672	Josep Poquet	Vicari-Notari
1676	Pere Mercader	Degà de la Comunitat de Preveres
1679	Jaume Pons	Nunci
1684	Luis de Pons	Bisbe de Solsona
1684	Savo Melini	Nunci
1691	Pau Irla	Rector de Berga
1691	Pau Sala	Rector de Berga
1691	Vicens Thomasa	Rector de Berga
1692	Bonaventura Malagarriga	Rector de Berga i Doctor en Drets
1702	Miquel Verges	President Comunitat de Preveres
1712	Diego Montursi	Degà de la Comunitat de Preveres
1715	Francesch Riu	Degà de la Comunitat de Preveres
1719	Ramon Gemmi	Mestre de Capella

Altres càrrecs

Hi havia altres autoritats públiques i persones distingides. N'esmentaré algunes com a exemple:

DATA	NOM	CÀRREC
1638	Joan Rocafort	Diputat local de Berga
1677	Baltasar Salvat	<i>"Burgés i ciutadà onrat"</i>
1691	Joseph Bru y Olzina	<i>"Ciutadà honrat de Barcelona"</i>

12.1.2. POSICIÓ SOCIAL

En el si de la societat berguedana hi havia molta mà d'obra poc qualificada, entre la qual podem citar els bracers o els treballadors, entre molts altres.

Malgrat això, en l'escala social hi ha persones amb oficis que gaudeixen d'una bona posició o prestigi; altres tenen ocupacions peculiars o càrrecs dins d'un determinat sector, o els trobo dins d'escalafons. Alguns dels càrrecs puc situar-los entre els extrems de l'escala jeràrquica.

Tot seguit, respectant la grafia original, exposo la llarga llista de persones que sobresurten de la mediocritat i que ajuden a perfilar una posició social més o menys còmoda en el nucli de la societat de la vila de Berga.

DATA	NOM	OCUPACIÓ
1635	Joan Claris	Student
1651	Anthon Descallar	Noble
1651	Francisco Descallar	Noble
1652	Esteva de Senespleda	Noble
1681	Francesch de Gible	Noble
1737	Don Felix de Gible	Noble
1760	Joseph Claris	Prevere resident comunitari
1759	Joan Baptista de Martí i Catllar	Baró de Balsareny
1626	Joan Claris	Burges
1681	Joan Salvat	Doctor en Drets y Burgès
1682	Joan Rocafort	Burgès
1683	Joan Baptiste Salvat	Burgès
1692	Joseph del Graner	Burgès
1698	Baltasar Salvat y Descallar	Burgès
1705	Francesch Salvat y del Graner	Burgès
1706	Joan Salvat y Callard	Burgès
1709	Francesch Salvat	Burgès
1748	Joan Salvat	Burgès
1735	Ramon Teixidor	Burgès i Doctor en Drets.
1679	Francesch Torres	Burgès i Notari
1705	Joan de Gible	Noble
1705	Francisco Tord	Noble
1708	Felix de Gible	Noble
1723	Josep Pastor y Descallar	Noble
1732	Francisco Tord y de Tord	Noble
1746	Francisco de Gironella	Noble
1735	Joseph de Gible y Descallar	Noble – Regidor Degà
1760	Pere Camprubí	Aministrador de la Taula de la Bolla
1755	Francisco Corcell	Argenter
1691	Joseph Bru i Olzina	Ciudadà Honrat de Barcelona

1707	Melcior Bru	Ciudadà Honrat de Barcelona
1677	Baltasar Salvat	Burgès i Ciudadà Honrat
1684	Paco Pastor y Rosell	Ciudadà Honrat
1755	Joseph Vilardaga	Comerciant
1699	Francisco Riu	Prevere i Dr.
1678	Gabriel Monbordo	Ermità de santuari de Queralt
1684	Andreu Barri	Ermità de santuari de Queralt
1704	Antoni Canal	Ermità de santuari de Queralt
1734	Fr. Ramon Llausi	Ermità de santuari de Queralt
1684	Luis de Pons	Bisbe de Solsona
1641	Pere Joan Cruell	Canonge Cathedral de Tarragona
1700	Sebastià Ferrer	Canonge Prelat de la Seu d'Urgell
1708	Francisco Ferrer	Canonge de la Seu d'Urgell
1733	Pau Irla	Canonge i Vicari General de Solsona
1627	Baltazar Claris	Clergue
1715	Francesch Riu	Degà de la Comunitat de Preveres
1676	Pere Mercader	Degà de la Comunitat de Preveres
1712	Diego Montursi	Degà de la Comunitat de Preveres
1722	Francesch Ferreras	Degà
1731	Joan Pujol	Degà
1695	Francesch Mas	Doctor en Teologia
1733	Balthesar Frexa	Escola Major
1622	Joan Pisossa	Jurat
1685	Joan Sant Andreu	Jurat en 2º grau de Preveres
1701	Joseph Vilardaga	Jurat en Ordre 1r. i Degà
1666	Antoni Pelegri	Mestre de Cant de la Parròquia – Prevere
1719	Ramon Gemmi	Mestre de Capella
1661	Ramon Falrguell	Mestre de Gramàtica – Prevere
1672	Pere Farriols	Monjo
1673	Jaume Solanellas	Monjo
1705	Joseph Barjau	Monjo del Monestir de Sant Pere de la Portella
1679	Jaume Pons	Nunci
1684	Savo Melini	Nunci
1631	Joan Saldoni	Prevere Beneficiat
1643	Montserrat Sala	Prevere Beneficiat
1645	Montserrat Salau	Prevere Beneficiat
1646	Joan Santa Maria	Prevere Beneficiat
1651	Josep Bell.illus	Prevere Beneficiat
1671	Lluís Ricart	Prevere Beneficiat
1676	Joan Pau Torrent Pregon	Prevere Beneficiat
1678	Baltasar Altarriba	Prevere Beneficiat
1678	Ramon de Gible	Prevere Beneficiat
1681	Pere Antoni Mateu	Prevere y Beneficiat
1686	Josep Puig	Prevere Beneficiat
1688	Francisco Viladomat y de Foix	Prevere Beneficiat
1689	Josep Obiols	Prevere Beneficiat i Doctor en Theologia
1690	Salvador Rosal	Prevere Beneficiat

1693	Joan Rosal	Prevere Beneficiat
1694	Joseph Rosal	Prevere Beneficiat
1696	Clement Castellar y Canal	Prevere Beneficiat
1702	Miquel Verges	President de la Comunitat de Preveres
1706	Antoni Mas	Prevere Beneficiat
1707	Francesch Obiols	Prevere Beneficiat
1713	Salvador Subirats	Prevere i Notari Beneficiat
1717	Agusti Bosch	Prevere Beneficiat
1721	Barthomeu Sala	Prevere Beneficiat
1723	Clament Carreras	Prevere Beneficiat
1726	Joan Goncer	Prevere Beneficiat
1728	Maurisi Soler	Prevere Beneficiat
1735	Joan Cruell	Prevere Beneficiat
1735	Joseph Passola	Prevere Beneficiat
1735	Ramon Passola	Prevere Beneficiat
1743	Joan Alzina	Prevere Beneficiat
1678	Francesch Alberni	Prevere Beneficiat i Decano
1736	Jacinto Fivas	Prevere Beneficiat
1620	Bertran Coma	Procurador
1662	Rafel Boix	Procurador
1600	Torres	Rector
1614	Francesch Mas	Rector de Berga - Vicari
1623	Anthoni Godola	Rector de Palmerola
1624	Rafel Terradelles	Rector d' Avià
1625	Joan Graner	Rector de Ntra. Sra. de Olvan
1626	Francesch Rocafort	Rector de Sta. Maria d'Avià
1626	Francesch Claris	Rector de Sta. Eulàlia de Berga
1629	Rafel Carrat	Rector (Majordoma del)
1629	Casals	Rector (Criat del)
1635	Pere Casals	Rector de Santa Eulàlia
1638	Gaspar Graner	Rector d'Espinalvet
1640	Joan Jorda	Rector de l'Aspà
1645	Lluís Vila	Rector de Sant Fost
1645	Michael Cortada	Rector de Castell Nou
1647	Magí Pons	Rector de La Selva
1648	Balthesar Casals	Rector de Figols
1650	Anthoni Claverias	Rector d'Espinalvet
1655	Francesc Maisonada	Rector de Berga
1660	Joan Francesc Puig	Rector de Gironella
1661	Bernat Farer	Rector de La Coma
1661	Pere Gareta	Rector de Castell Tort
1662	Pere Antoni Frontera	Rector de Sant Feliu de Lluelles
1671	Jaume Alzina	Rector de Casserres
1671	Tor	Rector de Tora
1681	F. Estevanell	Rector de Baga
1681	Baltesar Sanct Andreu	Rector de Balsebre
1687	Joan Savall	Rector d'Olius

1691	Pau Irla	Rector de Berga
1691	Pau Sala	Rector de Berga
1691	Vicens Thomasa	Rector de Berga
1692	Joseph Sant	Rector de Correa
1692	Bonaventura Malagarriga	Rector de Berga i Doctor en Drets
1710	Joseph St. Andreu	Rector de Gosol
1719	Joan Tor	Rector i Prevere Beneficiat
1720	Joseph Golorons	Rector de Avia
1728	Joseph Guix	Rector de Viver de Segarra
1731	Joan Ferrer	Rector de Besora
1733	Jaume Tomàs	Rector de Borradà
1739	Pau Rodón	Rector de Capolat
1739	Pau Irla	Rector de Berga
1751	Josep Claris	Rector de Berga
1755	Joseph Rodon	Rector d'Avià
1611	Marià M.	Rector de Berga-Notari
1617	Pere Mas	Rector-Notari
1711	Francisco Obiols	Religios
1611	Franc Rodon	Vicari
1621	Pere Fontelles	Vicari
1621	Salau	Vicari
1641	Pere Bosch	Vicari
1641	J. Serconera	Vicari
1641	Norn	Vicari
1643	Francesch Boxader	Vicari
1651	Joan Malavet	Vicari-Ecònom
1661	Joan Rosal	Vicari
1661	Antoni Malaret	Vicari
1672	Josep Poquet	Vicari-Notari
1681	F. Riu	Vicari de Berga
1681	Josep Pere Esteve	Vicari de Berga
1681	Josep Grau	Vicari
1694	Jaume Calveras	Vicari de Berga
1695	Francesch Alsina	Vicari de Golmes
1734	Pau Pereta	Mestre de Gramàtica
1645	Josep sa Costa	General de Catalunya
1646	Antoni Santmichael i Viladomat	Cavaller-Honorable Senyor
1655	Joan Coll	Sargent
1681	Francisco Arnau Dies	Capità
1683	Josep de Tord y Oluya	Alferes
1683	Domingo de Iglesias	Sargento
1684	Quirse Mujal	Capità de Infanteria Espanyola
1684	Josep Balterra	Capità d'infanteria i Mestre de Camp
1685	Joan Calvo	Alferes
1687	Guillermo Francisco	Tinent
1687	Leopols Meses	Alferes
1689	Antoni Pujals	Capità

1690	Pablo Balsem	Capità
1690	Ernest Crem	Sargento
1690	Francisco de Elias	Capità
1695	Anton Insa	Capità
1695	Anton Viladomat y Foix	Capità d'Infanteria.
1696	Felix Ruix Samaniego	Alferes
1706	Hermenter Salvat	Capità Tinent de Sargento Major
1707	Domingo Fernandes	Sargento
1707	Angel Ipolit Burri	Cap de Esquadra
1707	Bernat	Sargento
1709	Francisco Barea	Sargent
1709	Benet Vila	Sargento Coronel de Regiment
1709	Joseph Puig	Sargento Major
1710	Anthon Thomasa	Capità de Infanteria
1711	Velero Pardo	Ajudant de la Plaça del Castell de Berga
1712	Manuel de Silva	Tinent
1713	Joan Oller	Capità d' Infanteria Espanyola
1714	Pedro Malvasia del Final	Capità d'Infanteria
1714	Roque Rodriguez	Sargento
1714	Rafael Canal	Verdugo
1714	Miquel Xauxes	Sargento
1715	Guillielmo de Gionaghi	Capitan
1716	Aman de Gaspar de Rombi	Teniente
1724	Frcó. Gibber	Teniente de Dragones
1725	Luis Bono	Sargento
1726	Martin Paran	Cavo de Esquadra
1728	Blas de Suená	Capità d
1730	Manuel Rodriguez	Sargento
1731	Joan Antoni Selgado	Capità
1732	Joan Francisco Bixó	Capità de Infanteria
1735	Jaume Gerardo Sa...	Capità de Infanteria
1736	Diego Sanches	Tinent del Regiment de Catalunya
1737	Francisco Bufies	Tinent Agregat de la Plaça de Berga
1737	Lluís Ribas	Oficial Agregat del Presidi de Berga
1737	Antoni Pato	Sargento de Infanteria
1738	Estevan de Jous	Capità y Agregat de Berga
1738	Pedro La Roche	Capità de Dragons
1738	Joseph Bernabe	Sargento
1739	Jayme Micone	Cabo de Esquadra
1740	Selio Antonio Dolio	Sargento
1741	Joan Guiborn	Cap de Esquadra
1742	Nicolas Perch	Capità
1743	Luis Castagny	Capità
1745	Fran ^{co} . Perez Domingues	Ajudant Major de Plassa de Berga.
1745	Joan Henrique de Artmen	Capità
1745	Joseph de Luna	Capità d'Infanteria
1747	Andrés de Bindelspiel	Capità

1747	Lluys Perez Domingues	Alferes de Fusillers
1748	Claudio Parench	Tinent agregat a la Plassa y Castell de Berga
1749	Joan Matias Dechnel	Capità agregat a la Plassa y Castell de Berga
1749	Gregori del Castellar y Ulloa	Sargento Major
1749	Joan Heus	Lloctinent del Regiment de Suïssos
1753	Joan Judocus Spillemans	Capità agregat a la Plassa de Berga
1754	Marianna de Luna	Comisari Ordinari de la Artilleria
1757	Francisco Fortich	Capità de Fusilers
1760	Juan Cuser	Capità del 1 ^{er} . Batalló
1691	Florentio de Corrons	Mestre de Camp i Governador del Castell de Berga
1719	Antoni de Gondolfo	Mariscal de Camp. Governador del Castell
1720	Corneli Odriscol	Coronel de Dragons. Governador del Castell
1733	Geroni de Verme y Acuña	Governador del Castell y Vila de Berga
1759	Macià Ramoneda	Guarda
1752	Joseph Rosell	Guarda de les Rendes Reials
1652	Francesc Vilardaga	Negociant
1655	Francesch Cortada	Negociant
1658	Francesch Farreras	Negociant
1658	Francesc Savall	Negociant
1658	Pere Palas	Negociant
1658	Miquel Sanot	Negociant
1659	Joan Garreta	Negociant
1675	Francesc Vilardaga	Negociant
1675	Francesch Salau	Negociant
1676	Baltasar Vilardaga	Negociant
1689	AntonThomasa	Negociant
1689	Hyacinto Vilardaga	Negociant
1691	Joan Bergafeta	Negociant
1692	Joan Muntada	Negociant
1692	Josep Sastra	Negociant
1693	Lluís Mas	Negociant
1694	Joan Niubo	Negociant
1694	Joan Junqueres	Negociant
1697	Lluís Vilardaga	Negociant
1698	Francesc Obiols	Negociant
1698	Joseph Ferrer	Negociant
1702	Celdoni Claris	Negociant
1702	Joan Junqueres	Negociant
1702	Pere Antoni Bonells	Negociant
1706	Jacinto Vilardaga	Negociant
1707	Joan Batiste Rosal	Negociant
1709	Benat Roca	Negociant
1714	Francisco Gironella	Negociant
1719	Francesc Casas	Negociant
1723	Jacinto Vilardaga	Negociant
1729	Francesch Casas	Negociant

1732	Anton Farguell	Negociant
1732	Joseph Ferrer	Negociant
1732	Joan Pau Fortich	Negociant
1733	Francesc Gironella i Antich	Negociant
1736	Joan Batista Rosal	Negociant
1738	Joan Gironella i Antich	Negociant
1744	Isidro Roca	Negociant
1744	Francisco Grifell	Negociant
1745	Joseph Obiols	Negociant
1745	Anton Farguell	Negociant
1746	Felip St. Andreu	Negociant
1746	Joseph Espachs	Negociant
1746	Diego Puig menor	Negociant,
1747	Carlos Vilardaga	Negociant,
1747	Diego Puig	Negociant
1754	Pere Antoni Puigmacià	Negociant
1755	Francesch Casas	Negociant
1636	Joan Claris	Batlle
1646	Francesch Saldony	Batlle
1648	Francesch Claris	Batlle General
1654	Francesch Vilaforniu	Batlle
1655	Joan Golorons	Batlle
1676	Joan Palou	Batlle
1708	Joseph Xicart	Batlle
1692	Joseph Riu	Batlle - Notari
1755	Bernat Padrós	Causadisch
1634	Baltazar Altarriba	Conseller
1639	Francesch Viladomat	Conseller
1648	Joseph Claris	Conseller segon de Berga
1663	Joan Spachs	Conseller en Cap de Berga
1669	Diego Sant Menor	Lloc Tinent de Batlle – Conseller en Cap
1674	Balthesar Florejachs	Conseller segon de Berga
1676	Francesch Casals	Conseller en Cap de Berga
1693	Pere Terradelles	Conceller tercer de de Berga
1695	Maurici Rou y Gallart	Conceller en Cap de Berga
1706	Pau Mas	Conseller tercer de Berga
1638	Joan Rocafort	Diputat local de Berga
1748	Domingo Sastre	Doctor en Drets
1734	Joseph Guix	Doctor en Drets
1747	Francesc Rocafort	Doctor en Drets
1749	Francisco Bru y Rou	Doctor en Drets
1750	Anton Claris	Doctor en Drets
1721	Maurici Rou	Doctor en Drets
1725	Joan Bergafeta	Doctor en Drets
1741	Ramon Rocafort i Xicart	Doctor en Drets
1733	Joan Bergafeta	Doctor en Lleis
1737	Barthomeu Canudas	Doctor en Lleis

1669	Francisco Bou	Llicenciat en Lleis
1677	Baltasar Sant Andreu	Llicenciat
1678	Francesc Puig	LLlicenciat
1681	Anton Moxi	Llicenciat
1682	Josep Thomasa	Llicenciat Beneficiat
1686	Josep Farreres	Llicenciat
1694	Josep Jorda	Llicenciat
1694	Miquel Viladomat i Foix	Llicenciat
1695	Bonifaci Firmat	Llicenciat
1701	Francisco Sala	Llicenciat
1705	Francisco Golorons	Llicenciat de Barcelona
1711	Anton Golorons	Llicenciat
1719	Joan Rou y Rovira	Llicenciat
1743	Joseph Petzi	Llicenciat
1747	Anton Claris	Llicenciat
1745	Bonaventura Claris	Llicenciat en Lleis
1743	Carlos Solsona	Ministre de les Rendes del Tabac
1760	Joseph Llagostera	Ministre de les Rendas
1600	Alzina	Notari
1611	M. Burés	Notari
1614	Pere Casals	Notari
1621	Francesch Torres	Notari
1631	Miquel Graner	Notari
1632	Joan Claris	Notari
1632	Francesc Saldoni	Notari
1638	Miquel Rocafort	Notari
1739	Joseph Pla	Notari
1641	Zerdere	Notari
1651	F. Reta	Notari
1655	Pera Jausons	Notari
1661	Oriol	Notari
1666	Bernat Roderga	Notari d'Autoritat Apostòlica Real
1667	Antonio Verdera	Notari
1671	Joan Malet	Notari
1671	Josep Mundet	Notari
1676	Josep Torres	Notari
1679	Francisco Verdera	Notari
1681	Joseph Fansola	Notari
1681	P. Martir Andreu	Notari
1681	Joan Baptiste piles	Notari
1683	Magi Claris	Notari
1691	Joseph Comes	Notari
1691	Geroni Mundet	Notari
1692	Pere Verdera	Notari
1694	Joan Bergafeta	Notari
1710	Hermenter Claris i Sant	Notari
1721	Pere Claris	Notari

1721	J. B. Martí	Notari
1721	Salvador Rosal	Notari
1730	Joan Claris i Serres	Notari
1731	Cardona	Notari
1731	Thomas Llorens	Notari
1732	Joseph Riu	Notari
1741	Mas Navarro	Notari
1744	Pere Antoni Bonells	Notari
1746	Joseph Altarriba	Notari
1747	Francisco Claris	Notari
1748	Joseph Altarriba	Notari
1751	P. Cortada	Notari
1751	Joan Claris	Notari
1751	Domingo Aguilar	Notari
1751	Joseph Riu	Notari
1751	Francisco Claris	Notari
1756	Joan Cortada	Notari
1756	Miquel Cortada	Notari
1750	Antoni Riu	Notari Apostholic
1687	Salvador Rosal	Veguer i Tinent de Batlle General
1696	Antoni Savall	Veguer
1719	Francesch Obiols del Forn	Regidor en tercer grau
1719	Joan Guix	Regidor de berga
1730	Ramon Mestres	Cirurgià y Regidor
1735	Francesch Rocafort	Regidor
1745	Pere Cruell	Regidor
1747	Bernat Monturci	Regidor
1747	Melcior Pla	Regidor
1749	Bonaventura Boxader	Regidor
1755	Anton Guix	Regidor
1757	Bernat Roca	Regidor
1759	Joseph Frexas y Santa Olalia	Doctor en Drets i Regidor segon de Berga
1704	Joseph Gonima	Organista
1707	Francesch Escorsell,	Argenter
1709	Miguel Corrales	Campaner
1751	Fausto Padrós	Daurador
1612	Juan Farrer	Mestre de Cases
1612	Juan Bonells	Mestre de Cases
1614	Bataller	Mestre de Cases
1616	Francesch Sicart	Mestre de Cases
1630	Joan Colomer	Mestre de Cases
1635	Joan Llanseta	Mestre de Cases
1644	Francesch Rovira	Mestre de Cases
1652	Joan Vidal	Mestre de Cases
1655	Ramon Xamaxa	Mestre de Cases
1655	Antoni Cochás	Mestre de Cases
1655	Ramón Angles	Mestre de Cases

1658	Joan Matheu	Mestre de Tapias
1669	Ramón Ballia	Mestre de Cases
1686	Josep Vidal (major)	Mestre de Cases
1691	Bernat Valls	Mestre de Cases
1692	Pere Caralt	Mestre de Cases
1693	Joseph Cotal	Mestre de Cases
1694	Gabriel Gramunt	Mestre de Cases
1695	Joseph Puig	Mestre de Cases
1695	Joan Gramunt	Mestre de Cases
1695	Joseph Vidal	Mestre de Cases
1695	Joan Peyrissach	Mestre de Cases
1696	Francesch Sastre	Mestre de Cases
1698	Francesch Frexa	Mestre de Cases
1702	Diego Vidal	Mestre de Cases
1707	Soler	Mestre de Cases
1714	Joseph Puig	Mestre de Cases
1714	Joan Gramunt	Mestre de Cases
1714	Pere Calvet	Mestre de Cases
1720	Benat Valls	Mestre de Cases
1720	Ramon Viladomat	Mestre de Cases
1723	Joan Sastre	Mestre de Cases
1724	Joseph Florejachs	Mestre de Cases
1724	Pere Calvet	Mestre de Cases
1726	Francisco Costa y Pobla	Mestre de Cases
1730	Climent Florejachs	Mestre de Cases
1730	Esteve Soler	Mestre de Cases
1735	Joan Frexa	Mestre de Cases
1738	Joseph Catalan	Mestre de Cases
1738	Joan Camaposada	Mestre de Cases
1740	Miquel Calvet	Mestre de Cases
1741	Joan Camaposada	Mestre de Cases
1742	Francesch Freixa	Mestre de Cases
1742	Joseph Calvet	Mestre de Cases
1743	Francesch Soler	Mestre de Cases
1745	Francisco Costa	Mestre de Cases
1745	Joseph Calvet	Mestre de Cases
1745	Joseph Ferrer	Mestre de Cases
1746	Francisco Calvet	Mestre de Cases
1746	Francisco Soler	Mestre de Cases
1747	Joseph Ferrer	Mestre de Cases
1748	Joan Freixa	Mestre de Cases
1748	Salvador Herms	Mestre de Cases
1748	Joseph Puig (menor)	Mestre de Cases
1749	Francisco Costa	Mestre de Cases
1749	Joan Freixa	Mestre de Cases
1752	Francisco Costa y Poble	Mestre de Cases
1753	Salvador Eras	Mestre de Cases

12.1.3. LES OCUPACIONS A LA BERGA MODERNA

En les partides dels llibres sacramentals de Berga sovint trobem referències a les professions i oficis dels seus habitants; també hi trobem mencions a ocupacions temporals en càrrecs de responsabilitat com ara batlle, regidor, etc. Aquestes ocupacions se citen en el mateix espai reservat a les professions, i amb el mateix valor que aquestes.

Per aquest motiu em sembla improcedent titular aquest annex *Les professions a la Berga Moderna, o Els oficis...* Segons els diccionari d'en Fabra, el mot ocupació significa, entre altres coses *...allò en què hom està ocupat...*, i per tant aquest mot fa referència tant a les professions, com als oficis, i també a les responsabilitats que hom exerceix temporalment. És per això que jo prefereixo emprar aquest mot en l'encapçalament i els continguts d'aquest annex.

Per tal d'analitzar profundament el tema de les ocupacions, he preferit quantificar-les per períodes de 10 anys; les llisto per anualitats, en ordre alfabètic i intento representar-les percentualment dins del context laboral de Berga.

En tot moment utilitzaré la grafia original, que aporta riquesa filològica al conjunt del treball.

PROFESSIONS I OFICIS DE 1601 A 1610

PROFESSION	1601	1602	1603	1604	1605	1606	1607	1608	1609	1610	TOTAL
ESTUDIANT									1	1	2
FORNER									1		1
MASOVER									1		1
MOSSO										1	1
NOTARI									1		1
SABATER							2			2	4
SASTRE								1		1	2
TEKDOR								1			1

PROFESSIONS I OFICIS DE 1611 A 1620

PROFESSION	1611	1612	1613	1614	1615	1616	1617	1618	1619	1620	TOTAL
BARBER		1									1
BARRALER	1										1
BASTER		1									1
BOTER										1	1
CALDERER										1	1
CANDELER						1	1				2
CARBONER				1							1
CARNESER										1	1
CERRADOR										1	1
ESTUDANT						1					1
FUSTER					1						1
MERCADER				1	1						2
MESTR .DE CASES		2		1		1					4
NOTARI				1			1				2
OILER							1			1	2
PAGÈS				3			1			2	6
PARARE				2	3	3	3	1	1		13
PASTOR						1					1
PELEGRÍ						1					1
PINTOR					1						1
PREVERE		2		2	3	1	2		1	1	12
PROCURADOR										1	1
SABATER		1								1	2
SASTRE		1		1					1		3
TEK .LLANA							1			2	3
TEK .FLASSADES										1	1
TEKDOR	2						1				3
TRAGNER				1			1			1	3
TREBALLADOR					1	2	1			1	5

PROFESSIONS I OFICIS DE 1621 A 1630

PROFESSION	1621	1622	1623	1624	1625	1626	1627	1628	1629	1630	TOTAL
BOTER				1							1
BRASSER					1				1		2
BURGÈS						1					1
CRURGÀ			1								1
CLERGUE							1				1
CRAT									1		2
ESTUDIANT		1		1			2			1	5
FERRER		1	1							1	3
FUSTER	1				1		2	1		1	6
JURAT		1									1
MAJORDOMA									1		1
MESTR .DE CASES										1	1
METGE							1				1
MOLINER							1				1
OILER							2				2
OSTALER	1										1
PAGÈS	2								1		3
PARARE	1	1			2	2		2			8
PASTOR	1						1	1		1	4
PREVERE			1	2	1	2		1			7
RECTOR			1	1	1	2	1		2		8
SABER	2	2									4
SASTRE		1		2	2	1	1				7
SOMBRERER						1					1
SPTALER									1		1
STELLARE					1						1
TEK .LLANA							1				1
TEK .LLI					1	1					2
TEKDOR			1							1	2
TEULER					2						2
TRAGNER	3		1	2			3				9
TREBALLADOR	1										1

PROFESSIONS I OFICIS DE 1631 A 1640

PROFESSION	1631	1632	1633	1634	1635	1636	1637	1638	1639	1640	TOTAL
APOTECARI			1		2						3
BASTER										1	1
BATLLE						1					1
BAXADOR					1			1			2
BOTER								1			1
BRASSER	1			1		1		1		1	5
CRURGÀ										1	1
CONSELLER				1					1		2
CRADA	1										1
DIPUTAT								1			1
DR .MEDICINA	1					1		1			3
ERMANA	1										1
ESTUDIANT		1	1		1		1		1	1	6
ESTUDIANT LLEIS					1						1
FERRER	2						1				3
FORNER			1	1							2
FUSTER		1		1	1						3
MASOVER À				1		2		1			4
MESTRE	1										1
MESTR .DE CASES					1						1
MNYONA						1				1	2
MOLINER	1						1				2
MOSSO						1					1
NOTARI		2					1	1	1		5
OILER					1	1					2
PAGÈS			1	2				2	1	1	7
PARARE		1	2		5	3		1	1	1	14
PENTNARE			1								1
PEROLER		1									1
PINTOR				1							1
PREVERE	2				1		3	2		3	
RECTOR		1			1			1		1	4
SABATER		2	1	2							5
SASTRE							1				1
SERRALLER						1					1
TEK .LLANA			1				1	1		1	4
TEK .LLÍ			1	1	1	1					4
TEKDOR				1		1				2	4
TRAGNER	2				1			3			6
TREBALLADOR			1				1	1			3

PROFESSIONS I OFICIS DE 1641 A 1650

PROFESSION	1641	1642	1643	1644	1645	1646	1647	1648	1649	1650	TOTAL
APOTECARI								1			1
BASTER				1						1	2
BATLLE						1		1			2
BAXADOR							1				1
BRASSER	1		1	1	2		2		1		8
CARNISSER	1										1
CLAVATARE	1					1					2
CONSELLER								1		1	2
CRAT					1						1
DR .MEDICINA										1	1
ESTUDIANT			2	1							3
FERRER								2			2
FUSTER	1										1
MARXANT		1									1
MASOVER A				1							1
MESTRE DE CASES				1							1
MOLINER				1			1	1			3
OILER		1						1			2
PAGÈS			1	1		1	1	1			5
PARARE	3	1	2			1	2	1	3	2	15
PASTOR	2			1	1			1	1		6
PINTARE										1	1
PREVERE	1	1	3	3	3	2	4	1		1	19
RECTOR					2		1	1		1	5
SASTRE				1			2	1			4
SOMBRERER							1				1
TEK .LLANA		1		1	1				1		4
TEK .LLI					1	1					2
TEKDOR		2									2
TRAGNER	1		1	1	1	1		2	1	1	9
TREBALLADOR									1		1
VAQUER								1	1		2

PROFESSIONS I OFICIS DE 1651 A 1660

PROFESSION	1651	1652	1653	1654	1655	1656	1657	1658	1659	1660	TOTAL
ADROQUER					1						1
APOTECARI										1	1
BASTER					1						1
BATLLE				1	1						2
BLANQUER					1			1			2
BOTER					2						2
BOTGUER					2				1		3
BOTGUER TELES	1										1
BRASSER		4	1		3	3	2		1		14
CARNISER						1					1
CRURGÀ						1					1
ESPAIDENYER									1		1
ESTUDANT	1		1		2		1				5
FERRER					2				1		3
FLASSADER					2						2
FORNER						1			1		2
FUSTER	2	1			4	2			1		10
MASOVER					1						1
MESTR .DE CASES		1			3			1			5
MOLNER			1	1		1					3
NEGOCANT		1			1			4	1		7
NOTARI					1						1
OILER	1					1					2
PAGÈS		1	1		7	6	2	1	1		19
PARARE	2	4		1	6	7	1	3	3		27
PASTOR					1						1
PATGE		1									1
PEDRENYALER					1						1
PENTNER					1						1
PREVERE	2	1		1	2		1			3	10
RECTOR					1					1	2
SASTRE					1						1
SERRALLER		1									1
TEK .CURRADOR				1							1
TEK .LIANA					2	1	1	1			5
TEK .LLI								1			1
TEKDOR	1	1			1						3
TINTORER					1						1
TRAGNER	1	2				2		2			7
TREBALLADOR							1				1
VAQUER		1				1		1			3

PROFESSIONS I OFICIS DE 1661 A 1670

PROFESSION	1661	1662	1663	1664	1665	1666	1667	1668	1669	1670	TOTAL
APOTECARI				1	1						2
BOTGUER	1					1					2
BRASSER		1									1
BURGÈS					1						1
CRURGÀ						1					1
CLAVETER								1			1
CONSELLER			1								1
ESTUDANT		2				1	1	1			5
FERRER		1			2					1	4
FUSTER		1									1
LLICENCIAT LLEB									1		1
MAJORDOMA				1							1
MASOVER								2			2
MATALASSER										1	1
MESTRE CANT						1					1
MESTR .DE CASES									1		1
MESTR .GRAMÀTC	1										1
MOLINER						1					1
NOTARI			1			1	1				3
PAGÈS		1			1	3			2		7
PARARE	2		1		2	1	3	1		1	11
PREVERE	4	1		1	2	2				1	11
RECTOR	1	1									2
PROCURADOR		1									1
SABATER		1	1					1	1		4
SASTRE					1		1				2
TEK .LLANA						1					1
TEKDOR		1				1	1			1	4
TRAGNER	2					1		1			4
TREBALLADOR			1		1					1	3
VAQUER						1					1

PROFESSIONS I OFICIS DE 1671 A 1680

	1667	1672	1673	1674	1675	1676	1677	1678	1679	1680	
APOTECARI										1	1
BASTER								1			1
BATLLE						1					1
BLANQUER									1		1
BOTER								1			1
BOTGUER						1					1
BRASSER				1		3		4	3	2	13
BURGÈS							1		1		2
CALDERER								2			2
CRURGÀ								4			4
CIUTADÀ HONRAT							1				1
CLAVETER							1	1			2
CONSELLER				1		1					2
CRADA								2	1		3
DEGÀ						1		1			2
DR .MEDICINA	1							1	2		4
ESCRIVENT							1				1
ESTUDIANT		1	1	1					1		4
FERRER					2			2			4
FORCADOR		1									1
FORNER	1										1
FORNER			1								1
FUSTER				1	1	1					3
LICENCIAT							1	1			2
MOLNER	1							1		2	4
MONJO		1	1								2
MOSSO				2							2
NEGOCIANT					2	1					3
NOTARI						1		1	1	1	4
NUNSD									1		1
OILER						2		1	1		4
PAGÈS	1	2			2	2	3	3	4	2	19
PARARE	4	3	1	1		1	1	4	1		16
PASTOR				1							1
PREVERE	2	3	1			2		4			12
SABATER		1					2	1			4
SASTRE					1	1	1	1			4
SISTELLER								1			1
TEK .LLANA				1				1		1	3
TEKDOR	1	1	1					1	2		6
TEULER										1	1
TRAGNER		1	1			1	2		2		7
TREBALLADOR		1							2		3

PROFESSIONS I OFICIS DE 1681 A 1690

PROFESSION	1681	1682	1683	1684	1685	1686	1687	1688	1689	1690	TOTAL
BARBER										1	1
BAXADOR						1					1
BEULER		1									1
BOTER				1				1			2
BRASSER	1	2	1	3	1	1			1		10
BURGÈS	1		1								2
CALDERER	1										1
CRURGÀ				1	1		1				3
CITADÀ HONRAT				1							1
CLAVETER							1				1
DORGUER	1										1
DR .MEDICINA					1			3			4
DR ..DRET	1										1
DR ..THEOLOGA									1		1
ERMITÀ				1							1
ESCUPTOR					1						1
ESPADENYER									1		1
FERRER	2	1		1			1	1			6
FUSTER								1			1
JURAT					1						1
LICENCIAT		2				1					3
LICENCIAT PRACT.											
DE MEDICINA				1							1
MANASCAL			1								1
MASOVER										1	1
MESTRE CASES						1					1
MOLNER		2	1				1				4
NEGOCANT									2		2
NOTARI	1		1								2
OILER	1					1	1	1			4
PAGÈS		2		4	2		1	2		1	12
PARARE	2	1	2	6	1	3	1	3	4		23
PEDRENNALER O											
ENSEPADOR				1							1
PORTADORER								1			1
PREVERE	2			1	2	2	2	2	1	2	14
RECTOR	1						1				2
SABATER		1		1							2
SASTRE	1		1		1						3
TEK .LANA		2			1						3
TEK .LLI									1		1
TEKDOR	1		3	2				1	1		8
TINTORER				1							1

PROFESSIONS I OFICIS DE 1681 A 1690

PROFESSION	1681	1682	1683	1684	1685	1686	1687	1688	1689	1690	TOTAL
TEK.LANA		2			1						3
TEK.LLI									1		1
TEKDOR	1		3	2				1	1		8
TINTORER				1							1
TRAGNER	2	1		1		2	3		1		10
TREBALLADOR	1				1	1					3
VEGUER							1				1
VANDRE				1							1
YESPTALER				1							1

PROFESSIONS I OFICIS DE 1691 A 1700

PROFESSION	1691	1692	1693	1694	1695	1696	1697	1698	1699	1700	TOTAL
ADROQUER			1		1						2
APOTECARI		1		1	1			2			5
AUASER		1									1
BARRETER				1							1
BASTER	1	1		1			1			1	5
BATLLE		1									1
BAXADOR			1								1
BLANQUER						1					1
BOTER	1	2		2		1		1		1	8
BOTGUER				1							1
BRASSER	2	4	3	6	5	4	5	1	5	3	38
BURGÈS		1						1			2
CALÇOTER			1								1
CALDERER						1					1
CANDELER	1						1				2
CANONGE										1	1
CRURGÀ	2	2	2	1		1					8
CITADÀ HONRAT	1										1
CLAVATER				2	1						3
CONCELLER			1		1						2
ORDER		2	1								3
DR .MEDICINA				3							3
DR .DRET		1	1		1						3
DR .THEOLOGA					1						1
DR .(THEOLOGA?)								1	1		2
ESCULTOR			1								1
ESPARTENYER		2				1		2			5
ESTUDIANT		1		1	2						4
FERRER	1	1	1	2	4			1		1	11
FUSTER		3	3	1	2		1	1	1		12
LICENCIAT				2	1						3
MANYÀ							1			1	2
MASOVER							1	1			2
MESTRE DE CASES	1	1	2	1	4	1		1			11
MOLNER	4	1	1		1	1			1	1	10
NEGOCIANTE	2	2	1	2			1	2			10
NOTARI		2		1				1		2	6
OILER		3	1	4		1				1	10
PAGÈS	8	11	6	9	4	2	2	1		1	44
PARARE	4	6	8	6	4	4	3	2	1		38
PASTOR		1	1	1						1	4
PICAPEDRER				1				1			2
PREVERE	3	2	4	2	3	3		2	1	2	22

PROFESSIONS I OFICIS DE 1691 A 1700

PROFESSION	1691	1692	1693	1694	1695	1696	1697	1698	1699	1700	TOTAL
RECTOR	1	1									2
SABATER	1	2	4	3		1		1	1		12
SASTRE			3	1	1	1	3			1	10
SERRADOR									1		1
TEK.LLANA		2	1	2	1	2	1	1	1		11
TEK.LLI	2	1	3	4	2		1	1	1		15
TEKDOR			1	1		1				1	4
TINTORER			1	2		2					5
TORNER	1										1
TRAGNER	3	2		7	2	6		1		1	22
VEGUER						1					1
VICARI				1							1

PROFESSIONS I OFICIS DE 1701 A 1710

PROFESSION	1701	1702	1703	1704	1705	1706	1707	1708	1709	1710	TOTAL
ADROQUER	1										1
APOTECARI		1				1					2
ARGENTER							1				1
BASTER							1				1
BATLLE								1			1
BLANQUER									1	1	2
BOTER				1			1	1	1		4
BOTGUER	1						1	1	1		4
BRACER	6	2		4	3	5	4	3	1	2	30
BURGÈS					1	1			1		3
CAMPANER									1		1
CANDELER CERA		1									1
CANONGE								1			1
CRURGÀ						1	3				4
CITADÀ HONRAT							1				1
CLAVETER						1	1	1			3
CONSELLER						1					1
DR .MEDICINA	1			1					1		3
ERMITÀ				1							1
ESPARDENYER		1					2				3
ESTUDIANT					1		2		2		5
FERRER	1				1	1	2		1		6
FUSTER			2				3	1			6
LLICENCIAT	1				1						2
MANYÀ							1				1
MASOVER						1					1
MESIRE BARRETER							1				1
MESTR .DE CASES		1					1				2
MOLNER	2	2		1		2	1		2	2	12
MONJO					1						1
NEGOCIANT		3				1	1		1		6
NOBLE					2			1			3
NOTARI										1	1
OILER	2				1	1	1			1	6
ORGANISTA				1							1
PAGÈS	1	2	6	3	2	4	6	3	6	8	41
PARARE	1	1		2	1	11	5	3	2	1	27
PASSAMANER					1			1			2
PASTOR									1	1	2
PREVERE	1	2	1	1	1	1	2			1	10
SABATER	1	1	1				5		1		9
SASTRE				1			2			1	4
TEK .LIANA			1	1			1	3		1	7

PROFESSIONS I OFICIS DE 1701 A 1710

PROFESSION	1701	1702	1703	1704	1705	1706	1707	1708	1709	1710	TOTAL
TEK.LLI		1			1	1	2				5
TEKDOR		1				2	1	1		1	6
TINTORER	1										1
TRAGNER	3	5	1	1	1	3	3	1	2	2	22
VELER							1			1	2

PROFESSIONS I OFICIS DE 1711 A 1720

PROFESSION	1711	1712	1713	1714	1715	1716	1717	1718	1719	1720	TOTAL
ADROGUER					1						1
APOTECARI					1						1
BASTER		1		2							3
BLANQUER	1			1							2
BOTER	2		1	3	1	1	1		1	1	11
BOTGUER		1	1								2
BRASSER	1	1	3	4		2	2	3	1		17
CEGO		1									1
CRURGÀ		2						1	1		4
CLAVATER		1	1								2
CONSELLER			1								1
CONDER			1	4		1					6
DEGÀ		1			1						2
DR.?				1		2					3
DR.MEDICINA			1	1							2
ESPARTENYER						1		1			2
ESTUDIANT							1				1
EUGACER										1	1
FERRER	2	2	1			1		1	2	2	11
FUSTER		1		5		1	1			1	9
LICENCIAT	1								1		2
MANYÀ								1			1
MESTRE CAPELLA									1		1
MESTRE CASES				3						2	5
MOLNER	1			3		1			1	1	7
MOSSO				1							1
NEGOCIENT				1					1		2
NOTARI									1		1
OLLER		1		2				1			4
PAGÈS	6	4	3	8		4	1	8	2	7	43
PARARE	2	3	4	13	1	2		3	3		31
PASSAMANER						1		1			2
PASTOR	2		1		1	1			1	1	7
PREVERE	1	1	1	1	1	3	1	2	1	2	14
RECTOR										1	1
REGDORS									2		2
RELIGIÓS	1										1
SABATER	2			2		1			1		6
SASTRE	3	1	1	1	1					1	8
SERRALLER						1				1	2
TEK.LLANA	1	2	1	1	1	1			2	2	11

PROFESSIONS I OFICIS DE 1711 A 1720

PROFESSION	1711	1712	1713	1714	1715	1716	1717	1718	1719	1720	TOTAL
TEK.LLI						1	2	2	1	1	7
TEKDOR			1	1		1				1	4
TRAGNER	3	1	1	3	2		5	2	4	1	22
VELER	1										1

PROFESSIONS I OFICIS DE 1721 A 1730

PROFESSION	1721	1722	1723	1724	1725	1726	1727	1728	1729	1730	TOTAL
ADROQUER										1	1
APOTECARI					1					1	2
BASTER									1		1
BLANQUER					1						1
BOTER		1	2	1	1					2	7
BOTGUER	2	1									3
BRASSER		1	2	1	2	2	2	3		3	16
CALDERER						1	1				2
CANDELER CERA					1	1				1	3
CRURGÀ			1							1	2
CLAVETER		1				1	1		1		4
CONDER										2	2
CORREDOR											
D'ÓRELLA			1								1
CRADA							1				1
DEGÀ		1									1
DR .DRET .	1				1				1		3
DR .MEDICINA										1	1
ESCUPTOR					1						1
ESTUDIANT	1	1	1								3
FERRER	1	1	1	1			1				5
FUSTER		1		2	1	2	1		1	1	9
MASOVER							1				1
MERCADER		1									1
MESIR .DECASES		1	1	2		1				3	8
MOLINER	1										1
NEGOCANT			1					1	2		4
NOBLE			1								1
NOTARI	1			1 ⁴						1	3
OILER	1		1				1	1	1	1	6
PAGÈS	2	7	4	5	5	7	3	2	1	5	41
PARARE	3	3	1	4	3	6		1	2	1	24
PASTOR					2						2
PREVERE	1	2	2	1	1	4		2		3	16
RECTOR								1			1
REGDOR									1	1	2
SABATER	2	1		1	1		1	2	1	4	13
SASTRE	1	2								1	4
TEK .LLANA	1	1				1		1	2		6
TEK .LLI					1			1	1	1	4
TINTORER				1		1					2
TRAGNER	2	3	4	1		1	3	1	1	3	19
TREBALLADOR			1	1							2

PROFESSIONS I OFICIS DE 1731 A 1740

PROFESSION	1731	1732	1733	1734	1735	1736	1737	1738	1739	1740	TOTAL
ADROQUER									1	1	2
APOTECARI	1			1	1			2	1		6
BASTER			1								1
BLANQUER			1								1
BOTER	1				1			1	3	4	10
BOTGUER		1						1			2
BRASSER	3	2	2	2	6	2	2	7	3	3	32
BURGÈS					1						1
CANDELER									1	1	2
CRURGÀ				1	1		2				4
CLAVATER	2	1	1	2							6
ORDER	1				1			1			3
DEGÀ	1										1
DR.?					1	1					2
DR. DRET		1		1	1						3
DR. EN LLEIS			1				1				2
DR. MEDICINA						2		1	1		4
ENPESADOR											
EMPEGADOR				1							1
ERMITÀ				1							1
ESCOLÀ MAJOR			1								1
ESPARDENYER	1	3	1		5			2		1	13
ESTUDIANT					4		1				5
FERRER			1	1		1	1	1			5
FUSTER			1	1		1	1	2	1		7
JORNALER			1				1		1	1	4
MANYÀ			1				2		1	1	5
MESTRE DE CASES			1		1			2		1	5
MESTRE DE GRAMÀTICA				1							1
MOLNER					2		1	3	1		7
NEGOCIANT	1	3	1		1	1		1			8
NOBLE		1			1						2
NOTARI		1			1						2
OLLER		1	1	1	3	1	2		1	1	11
PAGÈS		1	2	5	7	1	6	9	7	10	48
PARARE	3	2	3	4	8	1	5	1	1	2	30
PASSAMANER								1		1	2
PASTOR						1					1
PELEGRÍ			1								1
PREVERE	2		3		6	1	1		3		16
RECTOR	1										1
REGIDOR					1						1

PROFESSIONS I OFICIS DE 1731 A 1740

PROFESSION	1731	1732	1733	1734	1735	1736	1737	1738	1739	1740	TOTAL
REGIDOR DEGÀ					1						1
SABATER	1			1	6	1	2			1	12
SASTRE				1	3			2	2	1	9
SERRADOR								1			1
TEK.LLANA		1	1	1			2	1	1	1	8
TEK.LLI		1		1	7	1		2	1		13
TEKDOR								1			1
TRAGNER	2	5	2	3	5	4	3	1	5	2	32
TREBALLADOR		1									1
VELER						1					1

PROFESSIONS I OFICIS DE 1741 A 1750

	1741	1742	1743	1744	1745	1746	1747	1748	1749	1750	
ADROQUER	2		2	2	1	1	3	1	1		13
AMPAGADOR						1					1
APOTECARI					1	1	2	1			5
ASSAHONADOR										1	1
BASTER	2	5			1	2	6	1	1	1	19
BLANQUER						2	2		1	1	6
BOTER	2		5		7	4	6	3	1	2	30
BOTGUER			1				1				2
BRASSER	1	13	13	8	6	18	16	11	8	6	100
BURGÈS								1			1
CALDERER				1	1	1	1	2	1	1	8
CANDELER CERA			1				1				2
CRURGÀ	1	1	2		1	1				1	7
CLAVATER			1	1		4	5	1	1	1	14
CORDER							5	2			7
COURER						1		1			2
DR .DRET	1						3		2	1	7
DR .MEDICINA		1				1	1				3
ESCUPTOR	1				1						2
ESPARDENYER			2		1	3	1			1	8
FALCER			2								2
FERRER		1	7		2	1	4		4	2	21
FORNER									1		1
FUSTER		1	1	1		2	3	2		3	13
JORNALER			1			1	3	3			8
LLICENCIAT			1				1				2
LLICENCIAT LLES					1						1
MANASCAL									1		1
MANYÀ	1		1	1		1	2				6
MASOVER			1								1
MESTR .DE CASES	1	2	1		3	2	3	4	2		18
MINISTRE RENDAS DEL TABACO			1								1
MOLINER		3	3	2	3	1	2	1		2	17
NEGOCANT			1	2	2	4	2				11
NOBLE						1					1
NOTARI		1		1		1	1	2		2	8
OILER	2		5	1	1	5	7	1	2	1	25
PAGÈS	1	4	20	2	4	10	7	4	8	9	69
PARARE	9	3	10	5	2	8	12	6	7	8	70
PAROLER						1					1
PASSAMANER		1			1				1		3
PASTOR		1					2				3

PROFESSIONS I OFICIS DE 1741 A 1750

PROFESSION	1741	1742	1743	1744	1745	1746	1747	1748	1749	1750	TOTAL
PREVERE		2	3			1	1	1	1		9
REGDOR					1		2		1		4
RECLAYRE										1	1
SABATER	3	1	7	2	9	5	3	3	3	3	39
SASTRE	1	2	10	2	1	2	4	1		2	25
TAULER		1	2				1				4
TEK .DE CANEM				1							1
TEK .LLANA	1	3	4	2	3	4			1		18
TEK .LLI	7	1	3	1	2	1	6	2		1	24
TEKDOR	1	1					3	1	1		7
TERRICER								1			1
TINTORER							1		1		2
TRAGNER	2	6	14	7	7	15	18	8	14	15	106
VALER	1										1

PROFESSIONS I OFICIS DE 1751 A 1760

PROFESSION	1751	1752	1753	1754	1755	1756	1757	1758	1759	1760	TOTAL
AD .TAULA DE LA BOLLA										1	1
ADROQUER	2		1	1	1		1			1	7
AMPAGADOR						1					1
APOTECARI	1										1
ARGENTER					1						1
BARÓ BALSARENY									1		1
BASTER		1	2	1	2				1	1	8
BLANQUER						1					1
BOTER	7	1	3	5	3	6	4	1	8	3	41
BOTGUER			2	1		1	1	2			7
BRASSER	11	21	20	11	12	27	17	21	19	11	170
CALDERER		1	1								2
CANDELER CERA								1		1	2
CARBONER										2	2
CAUSDESCH					1	1			1		3
CRURGÀ				1		2					3
CLAVATER	1		1	5	2			1	3	1	14
COMERCANT					1						1
CORDER			1	1							2
COURER	1			1		1					3
DAURADOR		2									2
DR .EN DRET	1		1	1		1				1	5
DR .MEDICINA	2		1		2						5
ESPADENYER	2	3		1	1		3		5	1	16
ESTUDIANT											
GRAMÀTICA					1		2				3
FERRER		3	4	2	4	2		2	4		21
FORNER			1			1			1		3
FUSTER	2	4		1	1	3	1	3	5	2	22
GUARDA											
MAGATZEM					1						1
GUARDA											
RENDES REALS			1								1
JORNALER	3		1	1		1	1			2	9
MANASCAL					1						1
MANYÀ	1	1						1	1	1	5
MARXANT				1	1		1				3
MESIR .DE CASES		1	1	1	1	2			2	2	10
MINEIRE RENDAS										1	1
MOLNER	4		1	4	2	8	1	3	5		28
NEGOCANT				1	1						2
NOTARI	1			1		2					4

PROFESSIONS I OFICIS DE 1751 A 1760

PROFESSION	1751	1752	1753	1754	1755	1756	1757	1758	1759	1760	TOTAL
OILER	1	2	3	2	2	4	1	4	2	2	23
PAGÈS	10	5	11	1	5	5	6	4	7	9	63
PARARE	9	7	10	10	11	19	5	8	3	12	94
PAROLER				1			1	2		4	8
PASSAMANER	1		1			1	1		1		5
PASTOR		3	1			2					6
PREVERE	3	1	2	1	2	1	1	1	2	1	15
RECTOR					1						1
REGDOR					1		1				2
RECLAYRE						2					2
SABATER	3	3	4	5	5	3	2	1	5		31
SALUDADOR			1								1
SASTRE	1	1	2	2	3		2		4	5	20
SERRADOR								1			1
SOMBRERER	1										1
TEK.LLANA	1	3		1	1	3	3	2	2	1	17
TEK.LLI	5	3	4	1			1	2	5	3	24
TEKDOR			1			1					2
TEULER							1				1
TINTORER				1		1		1	1		4
TRAGNER	14	13	9	10	20	24	10	8	11	10	129
VDRER					1	1			1		3

LLISTAT D'OCUPACIONS SEGONS ELS LLIBRES PARROQUIALS DE BERGA

OCUPACIÓ	NOMBRE TOTAL	PERCENTATGE
Administrador de la Taula de la Bolla	1	0,02%
Adroquer	16	0,36%
Apotecari	30	0,67%
Argenter	2	0,04%
Assahonador	1	0,02%
Auaser	1	0,02%
Barber	2	0,04%
Baró de Balsareny	1	0,02%
Banaler	1	0,02%
Barreter	1	0,02%
Baster	44	0,98%
Batlle	8	0,18%
Baxador	5	0,11%
Beuler	1	0,02%
Bisbe	1	0,02%
Blanquer	17	0,38%
Boter	117	2,61%
Botiguer	27	0,60%
Botiguer de Teles	1	0,02%
Brasser - Bracer	454	10,11%
Burgès	15	0,33%
Calçoter	1	0,02%
Calderer	17	0,38%
Campaner	1	0,02%
Candeler	6	0,13%
Candeler de cera	8	0,18%
Canonge	3	0,07%
Capellà	1	0,02%
Carboner	3	0,07%
Carnisser	3	0,07%
Causilisch	2	0,04%
Cerrador	1	0,02%
Cirurgà	39	0,87%
Clavater / Clavataire	52	1,16%
Clergue	1	0,02%
Comerciant	1	0,02%
Conseller	12	0,27%
Corder	23	0,51%
Comedor d'Orèla	1	0,02%
Courer	5	0,11%
Cratada	7	0,16%
Daurador	1	0,02%

LLISTAT D'OCUPACIONS SEGONS ELS LLIBRES PARROQUIALS DE BERGA

OCUPACIÓ	NOMBRE TOTAL	PERCENTATGE
Degà	7	0,16%
Diputat	1	0,02%
Donseñl.....	4	0,09%
Dorquer	1	0,02%
Dr. ?	7	0,16%
Dr. en Dret.....	18	0,40%
Dr. en Lleis	2	0,04%
Dr. en Medicina	30	0,67%
Dr. en Theologia	2	0,04%
Ecònom	1	0,02%
Empegador.....	2	0,04%
Empesador- Empegador?	1	0,02%
Emana	1	0,02%
Emià	4	0,09%
Escolà Major	1	0,02%
Escrivent.....	2	0,04%
Escultor.....	5	0,11%
Espardenyer	49	1,09%
Estudiant.....	49	1,09%
Estudiantde Lleis	1	0,02%
Estudiantgramàtica	3	0,07%
Eugacer	1	0,02%
Faber.....	2	0,04%
Ferrer	103	2,30%
Flasader.....	2	0,04%
Forcador.....	2	0,04%
Fomer.....	10	0,23%
Fuster	104	2,32%
Gran VicariPerpetuo de Solsona	1	0,02%
Guarda magatzem	1	0,02%
Guarda Rendes Reals	1	0,02%
Jornaler	21	0,47%
Jurat.....	3	0,07%
Llicenciat.....	14	0,31%
Llicenciaten Lleis	2	0,04%
LlicenciatPract. Medicina	1	0,02%
Majordoma	5	0,11%
Manascal.....	3	0,07%
Manyà	20	0,45%
Marxant.....	4	0,09%
Masover/a	15	0,34%
Matalasser.....	1	0,02%

LLISTAT D'OCUPACIONS SEGONS ELS LLIBRES PARROQUIALS DE BERGA

OCUPACIÓ	NOMBRE TOTAL	PERCENTATGE
Mercader	3	0,07%
Mestre	1	0,02%
Mestre Barreter	1	0,02%
Mestre de Cant.....	1	0,02%
Mestre de Capella	1	0,02%
Mestre de Cases	72	1,60%
Mestre de Gramàtica	2	0,04%
Metge	1	0,02%
Ministre de Rendas	1	0,02%
Ministre de Rendas del Tabaco	1	0,02%
Minyona	2	0,04%
Moliner	93	2,08%
Monjo	3	0,07%
Mosso	5	0,11%
Negociant	55	1,23%
Noble	7	0,16%
Notari	57	1,27%
Notari Apostolich	1	0,02%
Nunci	2	0,04%
Oller	99	2,22%
Organista	1	0,02%
Ostaler	1	0,02%
Pagès	426	9,49%
Paraire	436	9,73%
Paroler - Peroler.....	10	0,22%
Passamaner	13	0,29%
Pastor	37	0,83%
Patge	1	0,02%
Pedrenyaler	1	0,02%
Pedrenyaler o ensepador.....	1	0,02%
Pelgrí	2	0,04%
Pentinaire	1	0,02%
Pentiner	1	0,02%
Picapedrer.....	2	0,04%
Pintaire	1	0,02%
Pintor	2	0,04%
Portadorer.....	1	0,02%
Prevere	200	4,46%
Procurador	2	0,04%
Rector	49	1,10%
Regidor	9	0,20%
Regidor Degà	1	0,02%

LLISTAT D'OCUPACIONS SEGONS ELS LLIBRES PARROQUIALS DE BERGA

OCUPACIÓ	NOMBRE TOTAL	PERCENTATGE
Religios	3	0,07%
Riscayre	2	0,04%
Sabater	145	3,23%
Saludador	1	0,02%
Sastre	105	2,35%
Senador	3	0,07%
Senaller	4	0,09%
Sisteller	1	0,02%
Soldats	415	9,27%
Sombreerer	3	0,07%
Spitaler	1	0,02%
Stelaine	1	0,02%
Teixidor	57	1,28%
Teixidor de Llana	102	2,28%
Teixidor curador	1	0,02%
Teixidor de Canem	1	0,02%
Teixidor de Flasades	1	0,02%
Teixidor de Lli	102	2,28%
Tenier	1	0,02%
Teuler - Tauler	8	0,18%
Tintorer	16	0,36%
Tomer	1	0,02%
Traginer	407	9,09%
Treballador	23	0,52%
Valer	1	0,02%
Vaquer	6	0,13%
Veguer	2	0,04%
Veler	4	0,09%
Vitari	20	0,44%
Vidrier	3	0,07%
Vivandre	1	0,02%
Yospitaler	1	0,02%

12.1.4. ELS FERRERS

Sense poder fer més que aventurar una hipòtesi, he fet una relació de tots els ferrers o familiars que apareixen en els llibres parroquials de Berga, per tal de fer una aproximació a la possible relació *manescal-ferrer* i la seva evolució professional al llarg dels anys.

1621-1630

15-11-1622	"Na Llobeta". Muller de Francesc Llobet.
25-03-1623	Francesch Llanes.
16-04-1630	Pere Xauano.

1631-1640

07-02-1631	Antoni Xauano.
14-05-1631	Caterina (neboda del Farrer).
05-12-1637	Bernat Llobet

1641-1650

27-01-1648	Reynalt
12-12-1648	Joseph Prat

1651-1660

12-03-1655	Joan Grauges.
14-12-1655	Bernat Llobet
14-08-1659	Joana Viladomiu. Muller d'Antony Viladomiu.

1661-1670

09-05-1662	Antonio Viladomiu.
28-01-1665	Miquel Viladomiu.
25-11-1665	Francesch Viladomiu.
24-04-1670	Maria Vilardaga. Muller de Josep Vilardaga.

1671-1680

07-01-1675	Francesch Bosch.
27-01-1775	Joan Prat.
02-02-1778	Maria Vilardaga. Muller de Josep Vilardaga.
25-05-1778	Maria Rosal. Muller de Baltasar Rosal.

1681-1690

10-05-1681	Joan Rosal.
06-11-1681	Jospe Planasogues.
22-08-1682	Mariagna Rosala. Vídua Relicta de Francesch Rosal.
27-11-1684	Francesch Rosal.
23-05-1687	Joseph Lluch.
26-11-1688	Joan Grauges (menor).

1691-1700

15-07-1691	Bernat Berangue.
02-09-1692	Joana Rosal. Vídua Relicta de Francesch Rosal.
29-10-1693	Francisca Viladomiu. Muller de Francesch Viladomiu.
18-08-1694	Jospe Bosch.
12-10-1694	Domingo Huguet.
07-01-1695	Paula Berenguer. Muller de Joseph Berenguer.
27-01-1695	Francesch Closa.
27-02-1695	Joana Bosch. Muller d'Agustí Bosch.
24-12-1695	Julita Palou. Muller de Palou.
14-06-1698	Francesch Huc.
27-10-1700	Agustí Bosch.

1701-1710

24-06-1701	Joan Bosch.
20-05-1705	Jospe Berenguer.
12-05-1706	Maria Viladomiu. Muller de Francesch Viladomiu.
30-05-1707	Bernat Llobet.
25-07-1707	Joan Riu.
28-07-1709	Theresa Arissó. Muller de Eudal Erissó.

1711-1720

08-02-1711	Magí Salat.
18-10-1711	Mariana Graugès. Muller de Joan Graugès.
24-02-1712	Joan Graugès.
20-04-1712	Isabel Vilardaga. Muller de Josep Vilardaga.
23-02-1713	Josep Vilardaga.
21-01-1716	Jacint Torrumbó.
11-06-1718	Eulàlia Rosal y Subirats. Muller de Baltesar Rosal.
03-05-1719	Agustí Viladomiu.
14-06-1719	Francisca Viladomiu y Sanyal. Muller de Francesc Viladomiu.
12-04-1720	Francisco Closa.
09-08-1720	Maria Riu. Vídua de Joan Riu.

1721-1730

13-08-1721	Eulàlia St. Andreu. Muller de Joan St. Andreu.
22-02-1722	Rosa Viladomiu. Vídua de Francesch Viladomiu.
17-10-1723	Francisca Viladomiu. Vídua d'Agustí Viladomiu.
07-12-1724	Joan St. Andreu.
10-05-1727	Balthesar Rosal.

1731-1740

19-04-1733	Josep Camprubí.
12-07-1734	Francisca Fauna. Muller de Joseph Fauna.
15-03-1736	Francesc Viladomiu.
19-05-1737	Mariangela Rosal. Muller de Baltesar Rosal.
19-04-1738	Mariangela Viladomiu i Vilar. Vídua deixada de Francesch Viladomiu.

1741-1750

20-04-1742	Gerònima Arissó. Muller de Climent Arissó.
11-02-1743	Thomas Turrumbo. Fill de Jacinto Turrumbo (menor), y de Marianna.
11-03-1743	Francsch Rosal. Fill de Francesch Rosal , y de Maria.
12-05-1743	Rita Vilardaga. Filla de Josep Vilardaga, y de Maria.
20-05-1743	Eulàlia Turrumbó. Muller de Jacint Turrumbó.
28-05-1743	Maria Eulàlia Arissó. Filla de Joan Arissó, y de Maria.
03-06-1743	Joseph Farguell. Fill de Joseph Farguell, y de Maria.
30-12-1743	Marianna Camprubí. Fill de Joseph Camprubí, y de Marianna Camprubí y Oliols.
25-07-1745	Maria Rosal y Vedrines. Muller de Francesch Rosal.
12-10-1745	Theresa St. Andreu. Filla de Joan St. Andreu, y de Marianna.
06-06-1746	Climent Arissó. Viudo.
01-04-1747	Francisca Rosal. Filla de Joseph Rosal, y de Francisca Rosal y Miró.
21-05-1747	Climent Arissó. Fill de Climent Arissó.
18-07-1747	Maria Rosal. Filla de Francesch Rosal Vdo., y de Maria Rosal y Vedrines.
04-09-1749	Joan Bella.
13-09-1749	Anton Fondevila. Fill d'Andreu Fondevila, y Eulàlia.
15-09-1749	Josep Fauna.
06-08-1749	Joan Bella. Fill de Joan Bella, y de Francisca.
23-08-1749	Marianna Fortichs. Filla de Francisco Fortichs, y de Maria Fortichs.
02-08-1750	Bernat Llobet. Fill de Bernat Llobet, y de Margarida.
16-12-1750	Maria Vilardaga y Viladomiu. Muller de Josep Vilardaga.

1751-1760

03-02-1752	Maria Fortich. Filla de Francisco Fortich, y de Maria.
08-02-1752	Antònia Fortich. Filla de Francisco Fortich, y de Maria.
05-10-1752	Eulàlia Fortich. Filla de Francisco Fortich, y de Maria.
26-02-1753	Anton St. Andreu. Fill de Joan St. Andreu, y de Marianna St. Andreu y Vilardaga.
16-09-1753	Antònia Arissó. Filla de Joan Arissó, y de Maria.
04-10-1753	Francesc St. Andreu. Fill de Joan St. Andreu, y de Marianna.
05-11-1753	Bernat Llobet.
18-07-1754	Anton Claris. Fill de Bonaventura Claris Boxader, y de Maria Claris y Moixí.
21-08-1754	Baltasar Rosal. Fill de Josep Rosal, y Francisca Rosal y Miró.
09-04-1755	Maria Llobet y Camps. Vídua de Bernat Llobet.
16-04-1755	Pau Torrentó.
02-05-1755	Jacint Torrentó. Viudo.
16-11-1755	Mariana Rosal y Vedrines. Filla de Francesch Rosal.
01-10-1756	Josepha Rosal. Filla de Francesc Rosal, y Maria Rosal y Guitart.
10-10-1756	Maria Vilardaga. Filla d'Anton Vilardaga y, Eulàlia Ferrer y Rosal.
03-12-1758	Mariangela Rosal y Gironella. Muller de Salvador Rosal.
11-10-1758	Eulàlia Rosal. Filla de Ramon Rosal, y de Rosa Rosal y Gironella.
27-02-1759	Marianna Torrentbó. Filla de Joseph Torrentbó y Marianna Torrentbó y Vilardaga.
10-07-1759	Marianna Guix. Filla de Joseph Guix, y de Marianna Guix y Pla.
03-10-1759	Seldonia Rosal y Vars. Muller de Balthezar Rosal.
27-12-1759	Balthezar Rosal. Viudo.

12.1.5. ELS RENOMS

Creiem que l'estudi dels renoms no solament té un interès relatiu des del punt de vista antropològic, social i filològic, sinó que també pot tenir algun sentit des de la perspectiva dels aspectes sanitaris. És per aquest motiu que, respectant sempre la grafia original, n'aporto els següents:

DATA	NOM	RENOM
08-09-1608	Marià Font	Alias " <i>mestre Janet</i> "
09-03-1610	Caterina Remena	Alias " <i>Xembona</i> "
29-09-1610	Hieronima Carles	Alias " <i>Junyicola</i> "
18-01-1611	Elisabet	Alias " <i>Malagonyada</i> "
01-01-1612	Pere Mas	Alias " <i>Ventallola</i> "
08-01-1612	Juan Mas	Alias " <i>Ventallola</i> "
12-01-1612	Genis Mas	Alias " <i>Ventallola</i> "
25-03-1612	Salvador Puigx	Alias " <i>Bellmifant</i> "
02-06-1612	Pau Scarrer	Alias " <i>Paleta</i> "
20-09-1613	Juan Puigx	Alias " <i>Bell infant</i> "
09-04-1614	Pere Baubriller	Alias " <i>Guinot</i> "
20-01-1615	Bernardi Mas	Alias " <i>Ventajola</i> "
06-06-1622	Cristophol Closa	Dit lo " <i>Muntayra</i> "
02-05-1624	Catherina Sola	Alias " <i>muda de Saneta</i> "
03-09-1624	Christofol Grifell	Alias " <i>Peyxot</i> "
01-10-1624	Joan Santa Eularia	Alias " <i>Closa</i> "
21-12-1624	Joana Manalt	Alias " <i>de la Esposa</i> "
22-12-1624	Pere Bari	Alias " <i>Broquera</i> "
25-01-1627	Raphaella Huc	Alias " <i>Bixaro</i> "
19-03-1627	Joan Bosch	Dit lo " <i>Joandillo</i> "
18-04-1627	Joana Torres	Alias " <i>Genissa</i> "
12-05-1627	Francsech Santa Maria	Alias " <i>Franchs</i> "
26-07-1628	Elisabet Augena	Alias " <i>Berona</i> "
08-09-1628	Marga Masabeu	Alias " <i>Balona</i> "
13-05-1629	Magdalena Bru	Alias " <i>Nafra</i> "
19-06-1629	Toni Pons	Alias " <i>Vidal Portadora</i> "
14-07-1629	Arcangela Farera	Alias " <i>Barbuda</i> "
26-07-1629	Magdalena Bulla	Alias " <i>Arnau Fosca</i> "
16-09-1629	Guillem Camp	Alias " <i>Guillamo</i> "
22-09-1629	Juana Roca	Alias " <i>Malareta</i> "
05-11-1629	Joan Farer	Alias " <i>Mas</i> "
06-11-1629	Francesch Malaret	Alias " <i>Buatellas</i> "
22-05-1630	Caterina Llates	Alias " <i>Crostona</i> "

14-10-1630	Maria Garreta	Alias " <i>Maria</i> "
27-12-1630	Joan Francesch	Alias " <i>Barba Llonch</i> "
21-01-1631	Joana Coma	Alias " <i>Farda</i> "
03-09-1631	Joan Puig	Alias " <i>Lo Perdut</i> "
02-03-1632	Eularia Prats	Alias " <i>La Buiraiat</i> "
20-02-1632		Dit " <i>Lo Coix del Camprou</i> "
21-02-1632		Dit " <i>Lo Xaco Santana</i> "
29-03-1632	Caterina Prat	Alias " <i>Cordella</i> "
05-12-1632	Violant Capdevila	Alias " <i>Roca</i> "
19-06-1633	Pere Sala	Alias " <i>Pariques</i> "
20-06-1633	Pera Basi	Alias " <i>Benguera</i> "
26-02-1634	Joan Montada	Alias " <i>Forner</i> "
18-04-1634	Joan T.	Alias " <i>Gasconet</i> "
27-09-1634	Rafel Santa Eularia	Alias " <i>Closa</i> "
21-10-1634	Margarida Basi	Alias " <i>Bruguera</i> "
27-12-1634	Rafel Santa Eulalia	Alias " <i>Closa</i> "
26-08-1635	Joana Grauges	Alias " <i>Majorala</i> "
21-11-1635	Antonia Torembona	Alias " <i>Teta</i> "
21-05-1636	Jaume Masart	Alias " <i>Tomateret</i> "
04-06-1636	Maria Basi	Alias " <i>Bruguera</i> "
18-08-1636	Joan Oliver	Alias " <i>Carabiner</i> "
06-01-1637	Toni Campa	Alias " <i>Moliner</i> "
26-08-1637	Joseph Santa Eularia	Alias " <i>Closa</i> "
15-10-1637	Joan Fabrega	Alias " <i>Moracuch</i> "
11-10-1637	Maria Llanas	Alias " <i>Copsensa</i> "
27-03-1638	Maria Claris	Alias " <i>Buisona</i> "
04-11-1638	Francsch Santa Eularia	Alias " <i>Closa</i> "
10-08-1639	Andronea Gelaberta	Alias " <i>Jordana</i> "
13-09-1639	Juan Negra	Alias " <i>Piret</i> "
04-11-1639	Bernat Riu	Alias " <i>Pasqual</i> "
01-03-1640	Joan Carniser	Alias " <i>Payo</i> "
13-10-1641	Francesch Sala	Alias " <i>Pericas</i> "
16-04-1642	Barthomeu Llarch	Alias " <i>Santa Maria</i> "
26-03-1644	Montserrat Subirats	Alias " <i>Capona</i> "
30-03-1644	Jaume Subirana	Alias " <i>Magret</i> "
17-09-1644	Anthonia Llach	Alias " <i>Covanera</i> "
31-05-1645	Joseph Fabrega	Alias " <i>Rave</i> "
10-11-1645	Jorda	Alias " <i>Jordà</i> "
21-07-1646	Maria Vila	Alias " <i>Vessa</i> "
17-09-1646	Francesch Giralt	Alias " <i>Giraldó</i> "
16-12-1647	Francesch Torrentbo	Alias " <i>Teta</i> "
18-01-1650	Catherina Sancta Eulalia	Alias " <i>Closa</i> "

11-01-1652	Anthony LLeutart	Alias " <i>Bonatoca</i> "
03-10-1652	Calvet	Alias " <i>Mirolla</i> "
26-04-1655	Antoni Mas	Alias " <i>Ramon</i> "
11-02-1655	Pere Hares	Alias " <i>Pay de Neras</i> "
03-03-1655	Joseph Savall	Alias " <i>Lo Negret</i> "
22-08-1655	Pere Sauger	Alias " <i>Perra</i> "
28-08-1655	Guillem Noguer	Alias " <i>Barrallar</i> "
20-09-1655	Eulalia Bareta	Alias " <i>Gerica</i> "
09-03-1658	Pere Andreu	Alias " <i>Patit</i> "
28-11-1662	Francsch Andreu	Alias " <i>Petit</i> "
28-07-1662	Albat, Filla de Sanct Andreu	Alias " <i>Blau</i> "
28-07-1665	Magdalana Riu	Alias " <i>Garidona</i> "
03-08-1665	Antoni Patsi	Alias " <i>Lo Culla</i> "
31-01-1666	Anna Maria Segurens	Alias " <i>Risona</i> "
19-09-1666	Caterina Closa	Alias " <i>Santa Eulalia</i> "
30-11-1666	Joana Menalta	Alias " <i>la Esposa</i> "
22-07-1671	Josep Angles	Alias " <i>lo coix delangeleta</i> "
02-07-1673	Joan Serra	Alias " <i>Genicot</i> "
06-09-1674	Salvador de Miguells	Alias " <i>Guillo</i> "
14-01-1675	Marianna Pons	Alias " <i>Vidala</i> "
28-12-1675	Joan Mas	Alias " <i>Ventajola</i> "
28-10-1676	Josep Porta	Alias " <i>lo Reig</i> "
22-11-1679	Francisca Ribera	Alias " <i>Peireta</i> "
11-04-1681	Maria Riu y Gall	Alias " <i>la Maria de Standar</i> "
27-08-1681	Mariagna Sant Andreu	Alias " <i>Spara</i> "
27-08-1682	Francesch Cul.ties	Alias " <i>lo Serdà</i> "
12-10-1682	Jaume Camps	Alias " <i>lo Paulet</i> "
26-03-1683	Margarida Pujola	Alias " <i>la gasparana</i> "
18-09-1684	Francesch Farras	Alias " <i>lo prevere</i> "
06-11-1684	Francesch Montorsi	Alias " <i>lo franco</i> "
22-07-1686	Francisco Rodrigues	Alias " <i>lo Andalus</i> "
06-01-1687	Antoni Dones	Alias " <i>lo orella</i> "
15-03-1688	Joan Seguren	Alias " <i>Rigo</i> "
03-05-1688	Mariagna Serra	Alias " <i>Genicalda</i> "
05-05-1688	Caterina Pere Arnau	Alias " <i>bellona</i> "
06-12-1688	Marianna Dones	Alias " <i>la orella</i> "
09-04-1689	Pere Serra	Dit " <i>lo Pere Pastor</i> "
08-08-1689	Antoni Pujals	Dit " <i>lo Capità Cabrit</i> "
14-01-1692	Joseph Llausí	Alias " <i>Maró</i> "
22-10-1692	Pere Caralt	Alias " <i>Alias "lo Perris</i> "
02-02-1693	Joan Obiols	Alias " <i>lo Parych</i> "
14-12-1709	Francesch Font	Alias " <i>Riereta</i> "

28-07-1714	Francisco Gironella	Alias " <i>lo Antich</i> "
15-11-1714	Maria Prat	Alias " <i>la genola</i> "
05-12-1714	Francisca Boxader	Alias " <i>del gall</i> "
13-12-1714	Marianna Canudas	Alias " <i>la Lligadera</i> "
07-04-1733	Joseph Bailina	Alias " <i>lo Trayet</i> "
01-05-1734	Marianna Planes	Alias " <i>Fullerachs</i> "
13-09-1735	Francisca Sala	Alias " <i>la Mofala</i> "
19-12-1737	Jaume Planas	Alias " <i>Fullerachs</i> "
15-10-1738	Madalena Planas y Viladás	Alias " <i>Fullerachs</i> "
05-06-1740	Margarida Roca	Alias " <i>lo cisteller</i> "
13-01-1742	Marianna Grages	Alias " <i>Majorala</i> "
05-05-1755	Francesch Llausi	Alias " <i>Xurilla</i> "
13-12-1757	Margarida Alzina	Filla de Alias " <i>lo Rustullita</i> "

Entremig d'aquesta llarga llista, he trobat algun renom que descriu condicions de salut. El renom, com els altres, pot no ser individual i específic de la persona a qui li apliquen, sinó que pot tractar-se d'un renom aplicable a tots els habitants d'una casa o família. A les partides dels llibres sacramentals solen anar precedits de la paraula "*Alias*", o bé "*dit*" o "*dita*".

RENOMS SANITARIS

02-05-1624	Catherina Sola	Alias " <i>muda de Saneta</i> "
13-05-1629	Magdalena Bru	Alias " <i>nafra</i> "
20-02-1632		Dit " <i>lo Coix del Campnou</i> "
22-07-1671	Josep Angles	Alias " <i>lo coix del angeleta</i> "

Aquests motius sanitaris es basen en aspectes patològics d'alguns vilatans, i, en el cas de la nafra, en una lesió.

RENOMS D'ASPECTES SOMÀTICS

14-07-1629	Arcangela Farera	Alias " <i>Barbuda</i> "
27-12-1630	Joan Francesch	Alias " <i>Barba Llonch</i> "
21-11-1635	Antonia Torembona	Alias " <i>Teta</i> "
03-03-1655	Joseph Savall	Alias " <i>Lo Negret</i> "
06-01-1687	Antoni Dones	Alias " <i>lo orella</i> "

Aquests motius es fonamenten en caràcters morfològics, més o menys aparents, de determinades persones.

Altres renoms

Trobem molts altres renoms que es fonamenten en motius ben diversos. Podríem classificar aquests motius en diferents apartats:

Noms de professions o oficis
 Noms basats en l'origen, gentilicis
 Noms de casa o nissaga
 Noms d'animals
 Altres

Fóra interessant conèixer l'origen de cada malnom, però aquest estudi se situa totalment al marge dels objectius d'aquesta tesi. Tampoc no crec que calgui agrupar els motius segons els apartats esmentats en darrer terme.

Vives als Vint y dos de Juliol del any
 mil sis cents setant y quatre en una
 sintra sepultura al cost de dalt del
 dit lo cost del angeton lo qual mori
 hadament al dice dit estant hauer
 pedra pela salina de la parroquia
 d'Angles *Angles* ~~parroquia~~ davant de la curia
 Una pedra fent un arc de pedra rebe la
 crament de la pira fent un arc de pedra
 colli el enterrat en lo cementiri del
 dit d'angles de la parroquia de Ber
 la villa amoneda

Als dos del mes de May de mil sis cents vint y quatre
 Catarina feta als muda de familia Alia robe
 ment de la extremitio a fons col feli de la parroquia
 eclesiastica sepultura en lo cementiri de la parr
 parroquia de santa Eulaxia de la parroquia de Ber

12.2. DIPOSITARIS DE TESTAMENTS

En la relació de noms i de cognoms dels que exerceixen el notariat públic, eclesiàstic o militar, he respectat la grafia original.

Segle XVII

1601 - 1610

DIPOSITARIS DE TESTAMENTS

Capellà
 Capellà Alzina
 Capellà - Vicari Franch Mas
 Notari Alzina
 Rector Torres

1611 - 1620

DIPOSITARIS DE TESTAMENTS

Notari Balthesar Alsina
 Notari M Burés
 Notari Mas
 Notari Marià M. (Rector de Berga)
 Notari Miquel Rocafort (†:1638)
 Rector de Saldes – Pere Mas
 Rector Francesch Mas
 Vicari Joan Montcap (†:1642)
 Vicari Franc Rodon
 Vicari – Franch Mas
 Franch Torres
 Joan Casals

1621 - 1630**DIPOSITARIS DE TESTAMENTS**

Notari Joan Claris	(†:1632)
Notari Josep Pla	(†:1639)
Notari Rocafort	(†:1638)
Notari Miquel Rocafort	(†:1638)
Notari Bernat Rodergas	(†:1666)
Notari Francesc Torres	
Rector Pere Casals	
Vicari Baltasar Boixader	(†:1646)
Vicari Pere Fontelles	
Vicari Salau	
Roig	
M. Torres	
Franc Torner	

1631 - 1640**DIPOSITARIS DE TESTAMENTS**

Notari Miquel Graner	
Notari Jausons	(†:1655)
Notari Josep Pla	(†:1639)
Notari Bernat Rodergas	(†:1666)
Notari Miquel Rocafort	(†:1638)
Notari F. Torres	
Rector de Berga	
Rector de Valldora	
M ^o Clavenyà	
M ^o . Roderga	

1641 - 1650**DIPOSITARIS DE TESTAMENTS**

Notari Pere Jausons	(†:1655)
Notari F. Torres	
Notari Mas	
Notari Bernat Roderigas, prev. i vic.	(†:1666)
Notari P. Verdera	
Notari Zerdere	
Vicari J. Serconera	
Vicari Pere Bosch	
Vicari Pere Vallauna	(†:1678)
Vicari i Prevere Born	
Rector de Berga: F. Maysonada ¹	

1. Apareix del 1645 al 1655.

1651 - 1660**DIPOSITARIS DE TESTAMENTS**

Notari Joseph Poquet. (Vic)	(†:1672)
Notari Bernat Roderigas	(†:1666)
Notari F. Reta	
Notari P. Verdera	(†:1692)
Notari F. Torres	
Ecònom de Berga: Joan Malaret	
Prevere Vicari Joan Malaret	
Vicari Pere Vallauna	(†:1678)
Rector de Berga: F. Maysonada ¹	(†:1655)
Vicens Thomasa a partir de 1660	(†:1691)

1. Apareix fins a 1654.

1661 - 1670**DIPOSITARIS DE TESTAMENTS**

Notari Oriol	
Notari Batiste Pilles	(†:1681)
Notari F. Torres	
Notari Josep Riu	(†:1692)
Notari P. Verdera	
Vicari Joan Rosal	
Vicari Pere Vallauna	(†:1678)
Rector Vicens Thomasa	(†:1691)
Vicari Antoni Malaret	
Ecònom Joan Malaret	

1671 - 1680**DIPOSITARIS DE TESTAMENTS**

Notari Magi Claris	(†:1683)
Notari Joan Malet	
Notari Josep Mundet	
Notari J. B. Piles	(†:1681)
Notari Josep Riu	(†:1692)
Notari Salvador Subirats	
Notari Pere Verdera	(†:1692)
Ecònom J. Malaret	
Escrivent Francisco Verdera ¹	
Vicari Pere Vallauna	(†:1678)
Rector Casserres: Jaume Alzina	
Rector Berga: Vicens Thomasa	(†:1691)
Rector Tor: de Torà	

1. L'any 1679 apareix com a notari.

1681 - 1690**DIPOSITARIS DE TESTAMENTS**

Notari Magi Claris	(†:1683)
Notari Josep Fansola	
Notari J. B. Piles	(†:1681)
Notari Josep Riu	(†:1692)
Notari Josep Riu (menor)	
Notari Salvador Rosal	(†:1721)
Notari Salvador Subirats (prevere)	(†:1713)
Notari P. Martir Andreu	
Rector d'Espinalvet	
Rector Bagà, F. Estevanell	
Rector Berga Vicens Thomasa	(†:1691)
Vic. Berga F. Riu	
Vicari Berga Josep Pere Esteve	
Vicari Josep Grau	
Prevere i ecònom Joan Malavet	

1. Surt a la nota del principi de la pàgina.

1691 - 1700**DIPOSITARIS DE TESTAMENTS**

Notari Antoni Bonells	
Notari Geroni Mundet	
Notari Josep Riu	(†:1692)
Notari Josep Riu (menor)	
Notari Salvador Rosal	(†:1721)
Notari Salvador Subirats	(†:1713)
Notari Pere Verdera	
Notari Josep Comes	
Notari De Barcelona	
Rector d'Espinalvet	
Rector de Berga Pau Irla	
Rector de Berga Pau Sala ¹	
Rector de Biosca	
Vicari Golmes	

1. A partir de 1696.

Segle XVIII

1701 - 1710

DIPOSITARIS DE TESTAMENTS

Notari Josep Altarriba	(†:1746)
Notari Hermenter Claris	
Notari Miquel Cortada	(†:1756)
Notari Josep Riu	(†:1732)
Notari Salvador Rosal	(†:1721)
Notari Salvador Subirats	(†:1713)
Notari P. A. Bonells	

1711 - 1720

DIPOSITARIS DE TESTAMENTS

Notari J. Altarriba	(†:1746)
Notari Miquel Cortada	(†:1756)
Notari Salvador Rosal	(†:1721)
Notari Salvador Subirats	(†:1713)
Notari Josep Riu	(†:1732)

1721 - 1730

DIPOSITARIS DE TESTAMENTS

Notari J. Altarriba	(†:1746)
Notari Pere Claris	
Notari Miquel Cortada	(†:1756)
Notari J. B. Martí	
Notari Salvador Rosal	(†:1721)

1731 - 1740**DIPOSITARIS DE TESTAMENTS**

Notari Josep Altarriba	(†:1746)
Notari Cardona	
Notari M. Cortada	(†:1756)
Notari F. Claris	
Notari P. Claris	
Notari Thomas Llorens	
Notari Josep Riu	(†:1732)
Notari Salvador Rosal	
Rector La Selva	
Rector de Berga	

1741 - 1750**DIPOSITARIS DE TESTAMENTS**

Notari Josep Altarriba	
Notari J. Cortada	
Notari M. Cortada	
Notari F. Claris	
Notari P. Claris	
Notari J. Mas Navarro	
Notari Josep Riu	
Notari Salvador Rosal	
Rector Berga Josep Claris (1747)	
Rector de Roda	

1751 - 1760

DIPOSITARIS DE TESTAMENTS

Notari Joaquim Altarriba
 Notari Joan Cortada
 Notari M. Cortada
 Notari P. Cortada
 Notari F. Claris
 Notari Joan Claris
 Josep Claris
 Notari P. Claris
 Notari Domingo Aguilar
 Notari Josep Riu

12.3. TESTADORS

Segle XVII

TESTADORS DE 1601 A 1610

TESTADORS	1601	1602	1603	1604	1605	1606	1607	1608	1609	1610	TOTAL
TESTAMENT							10	4	4	1	19
NO TESTAMENT							5	1	2	2	10
NO CONSTA						1	32	21	17	15	86

TESTADORS DE 1611 A 1620

TESTADORS	1611	1612	1613	1614	1615	1616	1617	1618	1619	1620	TOTAL
TESTAMENT	3	9	1	7	3		1		2		26
NO TESTAMENT	1			1	2						3
NO CONSTA	21	34	14	26	32	27	19	10	16	57	256

TESTADORS DE 1621 A 1630

TESTADORS	1621	1622	1623	1624	1625	1626	1627	1628	1629	1630	TOTAL
TESTAMENT		3	8	7	10	5	8	4	4	4	53
NO TESTAMENT			6		1	1	6	6		1	21
NO CONSTA	24	24	5	36	15	11	35	19	28	35	232

TESTADORS DE 1631 A 1640

TESTADORS	1631	1632	1633	1634	1635	1636	1637	1638	1639	1640	TOTAL
TESTAMENT	13	6	6	5	6	11	10	10	4	5	76
NO TESTAMENT	2			4	1	10	5		2		24
NO CONSTA	62	27	21	32	21	17	24	31	31	38	304

TESTADORS DE 1641 A 1650

TESTADORS	1641	1642	1643	1644	1645	1646	1647	1648	1649	1650	TOTAL
TESTAMENT	10	3	12	20	16	12	9	11	6	5	104
NO TESTAMENT	1	2							1		4
NO CONSTA	26	28	31	40	17	15	20	22	18	12	229

TESTADORS DE 1651 A 1660

TESTADORS	1651	1652	1653	1654	1655	1656	1657	1658	1659	1660	TOTAL
TESTAMENT	10	14	4	4	11	15	2	9	6	8	83
NO TESTAMENT				1	2						3
NO CONSTA	19	39	26	22	138	30	16	14	10	7	321

TESTADORS DE 1661 A 1670

TESTADORS	1661	1662	1663	1664	1665	1666	1667	1668	1669	1670	TOTAL
TESTAMENT	8	33	3	17	19	18	11	6	8	13	130
NO TESTAMENT	7	3	3	1	9	13	6	7	7	10	66
NO CONSTA	6	8	11	9	8	15	10	7	11	9	94

TESTADORS DE 1671 A 1680

TESTADORS	1671	1672	1673	1674	1675	1676	1677	1678	1679	1680	TOTAL
TESTAMENT	9	11	14	9	13	20	15	27	16	12	146
NO TESTAMENT	13	13	7	10	14	14	15	33	27	14	160
NO CONSTA	11	16	9	12	5	2	2	15	5	2	79

TESTADORS DE 1681 A 1690

TESTADORS	1681	1682	1683	1684	1685	1686	1687	1688	1689	1690	TOTAL
TESTAMENT	24	13	17	30	17	15	12	14	13	11	166
NO TESTAMENT	18	20	16	65	23	17	19	29	17	11	235
NO CONSTA	1	4	3	9	3	1	4	1	3	7	36

TESTADORS DE 1691 A 1700

TESTADORS	1691	1692	1693	1694	1695	1696	1697	1698	1699	1700	TOTAL
TESTAMENT	22	23	38	36	19	20	11	16	5	9	199
NO TESTAMENT	16	13	22	12	6	4	3	3			79
NO CONSTA	37	38	30	68	49	30	30	27	17	18	344

Segle XVIII

TESTADORS DE 1701 A 1710

TESTADORS	1701	1702	1703	1704	1705	1706	1707	1708	1709	1710	TOTAL
TESTAMENT	13	16	5	6	11	20	32	10	15	13	141
NO TESTAMENT	1	2	1	1	2	1	3		1	5	17
NO CONSTA	22	22	11	28	20	44	73	30	36	22	308

TESTADORS DE 1711 A 1720

TESTADORS	1711	1712	1713	1714	1715	1716	1717	1718	1719	1720	TOTAL
TESTAMENT	14	12	13	19	9	12	4	7	10	8	108
NO TESTAMENT	1	1		2		1				1	6
NO CONSTA	26	33	35	142	23	21	24	33	28	32	397

TESTADORS DE 1721 A 1730

TESTADORS	1721	1722	1723	1724	1725	1726	1727	1728	1729	16730	TOTAL
TESTAMENT	11	10	11	7	15	25	9	12	14	18	132
NO TESTAMENT	3	3	3	4	6	8	6	6	6	15	60
NO CONSTA	16	21	18	23	21	9	4	7	3	16	138

TESTADORS DE 1731 A 1740

TESTADORS	1731	1732	1733	1734	1735	1736	1737	1738	1739	1740	TOTAL
TESTAMENT	14	19	19	16	43	15	21	27	13	17	204
NO TESTAMENT	11	10	13	10	32	11	15	28	21	16	167
NO CONSTA	8	5	9	9	44	5	10	5	16	8	119

TESTADORS DE 1741 A 1750

TESTADORS	1741	1742	1743	1744	1745	1746	1747	1748	1749	1750	TOTAL
TESTAMENT	22	42	107	48	59	92	129	57	51	56	663
NO TESTAMENT	34	14	25	17	11	19	26		19	12	177
NO CONSTA	23	7	10	2	3	2	5	18	2	2	74

TESTADORS DE 1751 A 1760

TESTADORS	1751	1752	1753	1754	1755	1756	1757	1758	1759	1760	TOTAL
TESTAMENT	74	64	78	68	65	109	44	49	83	61	695
NO TESTAMENT	18	16	15	11	22	22	24	24	22	25	199
NO CONSTA		4	3	3	5	3	1	1		3	23

TESTADORS TOTALS

TESTADORS	1601-1650	1651-1700	1701-1750	1751-1760	TOTAL
TESTAMENT	278	724	1.248	695	2.945
NO TESTAMENT	62	543	427	199	1.231
NO CONSTA	1.107	874	1.036	23	3.040
TOTAL	1.447	2.141	2.711	917	7.216

La quantitat de registres en què no consta cap dada testamentària es manté estable al llarg dels anys. El nombre dels qui fan testament augmenta progressivament i en forma proporcional a l'increment de la població, mentre els qui no en fan tendeixen a minvar a partir de l'any 1700. En el segle XVIII el costum de fer testament té major arrelament.

12.4. L'ESTAT CIVIL A PARTIR DELS LLIBRES D'ÒBITS

Segle XVII

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1601 A 1610

ESTAT CIVIL	1601	1602	1603	1604	1605	1606	1607	1608	1609	1610	TOTAL
FADRINS							2	2	1	1	6
DONZELLES						1	3	1			5
VIDUS											-
VÍDUES							1	1	2		4

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1611 A 1620

ESTAT CIVIL	1611	1612	1613	1614	1615	1616	1617	1618	1619	1620	TOTAL
FADRINS	1	1			4	1				1	8
DONZELLES		3	1	2	4			1	1	5	10
VIDUS							1				1
VÍDUES			1	1	3	8	1	4	3	10	31

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1621 A 1630

ESTAT CIVIL	1621	1622	1623	1624	1625	1626	1627	1628	1629	1630	TOTAL
FADRINS		2		3	1	2	3		1		12
DONZELLES	3			4	3		2	1			30
VIDUS										1	1
VÍDUES	4	3	1	9	3	4	3	2	2	3	34

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1631 A 1640

ESTAT C/M/L	1631	1632	1633	1634	1635	1636	1637	1638	1639	1640	TOTAL
FADRNS	3	1	3	5	3	3	4	3	7	1	33
DONZELLES	6	5	4	5	3	3	2		4	4	36
VIDUS											-
VÍDUES	6	2	3	5	1	3	10	5	4	7	46

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1641 A 1650

ESTAT C/M/L	1641	1642	1643	1644	1645	1646	1647	1648	1649	1650	TOTAL
FADRNS		3	1	3	1	1		1	1	1	12
DONZELLES	7	2	4	6	1		1	1	2	2	26
VIDUS											-
VÍDUES	7	5	6	13	7	5	5	5	6	2	61

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1651 A 1660

ESTAT C/M/L	1651	1652	1653	1654	1655	1656	1657	1658	1659	1660	TOTAL
FADRNS	1	4	2	3	8	3	2	1	1	1	26
DONZELLES	5	4	5		6	4	2		4	1	31
VIDUS											-
VÍDUES	3	7	4	2	14	5	3	5	1	1	45

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1661 A 1670

ESTAT C/M/L	1661	1662	1663	1664	1665	1666	1667	1668	1669	1670	TOTAL
FADRNS		1	1	2		2	1	2	1		10
DONZELLES			1	5	2	2	1		3	3	17
VIDUS											-
VÍDUES	3	3	6	6	7	8	7	4	6	10	60

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1671 A 1680

ESTAT C/M/L	1671	1672	1673	1674	1675	1676	1677	1678	1679	1680	TOTAL
FADRNS		1	2	1	1	1	2	5	3	1	17
DONZELLES	5	5	2	8	4		4	5	6	1	40
VIDUS											-
VÍDUES	4	3	5	2	8	9	4	11	10	4	60

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1681 A 1690

ESTAT C/M/L	1681	1682	1683	1684	1685	1686	1687	1688	1689	1690	TOTAL
FADRNS		2	1	5		3		1	2	2	16
DONZELLES	3	2	3	9	6	4	2	7	3	2	41
VIDUS											-
VÍDUES	7	7	9	14	11	5	4	9	2	4	72

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1691 A 1700

ESTAT C/M/L	1691	1692	1693	1694	1695	1696	1697	1698	1699	1700	TOTAL
FADRNS	1		4	2	1	3	2	3			16
DONZELLES	6	6	11	18	10	8	10	6	4	2	81
VIDUS											-
VÍDUES	6	8	12	12	5	6	8	11	4	2	74

Segle XVIII

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1701 A 1710

ESTAT CIVIL	1701	1702	1703	1704	1705	1706	1707	1708	1709	1710	TOTAL
FADRINS	1	3			2	2	2				10
DONZELLES	4	3	1	4	4	4	20	6	4	3	53
VÍDUS											-
VÍDUES	4	10	2	11	9	8	14	9	7	7	81

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1711 A 1720

	1711	1712	1713	1714	1715	1716	1717	1718	1719	1620	
FADRINS		1		1					1		3
DONZELLES	2	3	4	9	5	3	2	3	3	4	38
VÍDUS											-
VÍDUES	7	11	9	14	8	4	9	8	7	9	86

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1721 A 1730

	1721	1722	1723	1724	1725	1726	1727	1728	1729	1730	
FADRINS	1	1	1			2		1		1	7
DONZELLES	3	3	5	7	2	3	1	4	6	4	38
VÍDUS											-
VÍDUES	5	9	4	3	10	10	6	3	3	9	62

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1731 A 1740

ESTAT CIVIL	1731	1732	1733	1734	1735	1736	1737	1738	1739	1740	TOTAL
FADRINS							2	2		2	6
DONZELLES	1	1	3	4	21	3	3	4	2	2	44
VÍDUS					1		2	4	1	1	9
VÍDUES	8	10	11	5	27	8	7	11	4	9	100

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1741 A 1750

ESTAT CIVIL	1741	1742	1743	1744	1745	1746	1747	1748	1749	1750	TOTAL
FADRINS		1					1			1	3
DONZELLES	8	2	11	4	2	3	8	2	3	6	49
VIDUS	3	3	6	1	1	5	3	4	4	1	31
VÍDUES	10	8	9	6	2	7	15	8	10	6	81

ESTAT CIVIL DELS ÒBITS DE 1751 A 1760

ESTAT CIVIL	1751	1752	1753	1754	1755	1756	1757	1758	1759	1760	TOTAL
FADRINS											-
DONZELLES	3	4	6	2	3	6	7	3	1	4	39
VIDUS	4	4	3		6	4	4	2	6	6	39
VÍDUES	10	7	5	5	18	9	10	5	7	10	86

ESTAT CIVIL- RESUM TOTAL

TESTADORS	1601-1650	1651-1700	1701-1750	1751-1760	TOTAL
FADRINS	71	85	29	-	185
DONZELLES	90	210	222	39	561
VIDUS	2	-	40	39	81
VÍDUES	176	311	410	86	983
CASATS	1.091	1.541	2.007	753	5.392
TOTAL	1.430	2.147	2.708	917	7.202

Com es pot observar el nombre de fadrins més vidus és molt inferior al de donzelles més vídues. Això es deu al fet que els homes es casaven més que les dones. Si enviudaven, tornaven a contraure matrimoni de seguida, i per aquest motiu en trobo pocs. Les donzelles i vídues són més abundants, i augmenten amb el pas del temps en la mateixa proporció que la població.

12.5. ÒBITS EN POBRESA

Segle XVII

ÒBITS EN POBRESA DE 1601 A 1610

TIPUS POBRESA	1601	1602	1603	1604	1605	1606	1607	1608	1609	1610	TOTAL
MILITARS											-
AMORE DEI											-
GRAT.ET PRO DEO											-

ÒBITS EN POBRESA DE 1611 A 1620

TIPUS POBRESA	1611	1612	1613	1614	1615	1616	1617	1618	1619	1610	TOTAL
MILITARS											-
AMORE DEI					5	3	1		4		13
GRAT.ET PRO DEO											-

ÒBITS EN POBRESA DE 1621 A 1630

TIPUS POBRESA	1621	1622	1623	1624	1625	1626	1627	1628	1629	1630	TOTAL
MILITARS											-
AMORE DEI							1	2	7		10
GRAT.ET PRO DEO											-

ÒBITS EN POBRESA DE 1631 A 1640

TEMPUS POBRESA	1631	1632	1633	1634	1635	1636	1637	1638	1639	1640	TOTAL
MILTARS	1					1					-
AMORE DEI	4	2	4	3	2	4	3	4	3	5	36
GRAT. ET PRO DEO						1					1

1. Ahs Cabaner.

ÒBITS EN POBRESA DE 1641 A 1650

TEMPUS POBRESA	1641	1642	1643	1644	1645	1646	1647	1648	1649	1650	TOTAL
MILTARS					1	1		1			3
AMORE DEI	2	6	4	6	2	3	1		1		25
GRAT. ET PRO DEO											-

ÒBITS EN POBRESA DE 1651 A 1660

TEMPUS POBRESA	1651	1652	1653	1654	1655	1656	1657	1658	1659	1660	TOTAL
MILTARS	1	2	3	6	20	1			1		34
GUARDA					1						1
AMORE DEI	2	5	1	3	2	1			2		16
GRAT. ET PRO DEO											-

ÒBITS EN POBRESA DE 1661 A 1670

TEMPUS POBRESA	1661	1662	1663	1664	1665	1666	1667	1668	1669	1670	TOTAL
MILTARS									2		2
AMORE DEI			2				3	1	2	3	11
GRAT. ET PRO DEO											-

ÒBITS EN POBRESA DE 1671 A 1680

TIPIUS POBRESA	1671	1672	1673	1674	1675	1676	1677	1678	1679	1670	TOTAL
MILTARS	1		1		1			9	2	3	15
AMORE DEI	2	2		5	1	1	1	4	8	1	25
GRAT.ET PRO DEO											-

ÒBITS EN POBRESA DE 1681 A 1690

TIPIUS POBRESA	1681	1682	1683	1684	1685	1686	1687	1688	1689	1690	TOTAL
MILTARS	1	2	4	16	6	1	3	1	1	6	41
AMORE DEI	4	4	3	9	2	2	1	3		2	30
GRAT.ET PRO DEO											-

ÒBITS EN POBRESA DE 1691 A 1700

TIPIUS POBRESA	1691	1692	1693	1694	1695	1696	1697	1698	1699	1700	TOTAL
MILTARS	11	19	17	9	7	1		1			65
AMORE DEI	4		3	4	5	4	1	3	1	1	26
GRAT.ET PRO DEO											-

Segle XVIII**ÒBITS EN POBRESA DE 1701 A 1710**

TIPIUS POBRESA	1701	1702	1703	1704	1705	1706	1707	1708	1709	1710	TOTAL
MILTARS						9	7	5	12	6	39
AMORE DEI	2	4		5	1	9	3	2	4	3	33
GRAT.ET PRO DEO											-

ÒBITS EN POBRESA DE 1711 A 1720

TIPUS POBRESA	1711	1712	1713	1714	1715	1716	1717	1718	1719	1720	TOTAL
MILTARS	3	4	12	54	7	1	1	1	1	2	86
AMORE DEI	1	5	8	9	1	2	5	4	1	3	39
GRAT.ET PRO DEO											-

ÒBITS EN POBRESA DE 1721 A 1730

TIPUS POBRESA	1721	1722	1723	1724	1725	1726	1727	1728	1729	1720	TOTAL
MILTARS	1		1	2	5	1		2		4	16
AMORE DEI	4	3	1		4	2	3	2	2	4	25
GRAT.ET PRO DEO											-

ÒBITS EN POBRESA DE 1731 A 1740

TIPUS POBRESA	1731	1732	1733	1734	1735	1736	1737	1738	1739	1740	TOTAL
MILTARS	3	4	2	1	2	2	5	8	11	8	46
AMORE DEI	7	1	3	3	12	2	3	5	5	3	44
GRAT.ET PRO DEO											-

ÒBITS EN POBRESA DE 1741 A 1750

TIPUS POBRESA	1741	1742	1743	1744	1745	1746	1747	1748	1749	1750	TOTAL
MILTARS	22	2	4	1	4	2	6	1	3		45
AMORE DEI	2	5	2	1		1	3		4	2	20
GRAT.ET PRO DEO											-

ÒBITS EN POBRESA DE 1751 A 1760

TIPIUS POBRESA	1751	1752	1673	1754	1755	1756	1757	1758	1759	1760	TOTAL
MILITARS	1		1	2	1	1	2			7	15
GUARDA		1				1			1		3
AMORE DEI	4	2		1		1	1			1	10
GRAT.ET PRO DEO											-

ÒBITS EN POBRESA - RESUM TOTAL

TESTADORS	1601-1650	1651-1700	1701-1750	1751-1760	TOTAL
MILITARS	3	157	232	15	407
GUARDA	-	1	0	3	4
AMORE DEI	84	108	161	10	363
GRAT.ET PRO DEO	1	-	-	-	1
TOTALS	88	266	393	28	775

12.6. VASOS SEPULCRALS. L'EXEMPLE DE SANTPEDOR

No és fàcil explicar l'arquitectura que podien tenir els vasos sepulcrals de Santa Eulàlia de Berga sense tenir-ne una referència arqueològica. Per aquest motiu, cal establir comparacions amb alguns dels localitzats, excavats i estudiats en altres indrets de Catalunya.

A la comarca veïna, al Pla del Bages, hi ha la vila de Santpedor, vila en el nom de la qual s'esmenta el seu patró, a qui té dedicada la parròquia. L'església de Sant Pere de Santpedor va ser excavada en dues campanyes, els anys 1991 i 1992. L'excavació, feta a instàncies de la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge, sota la direcció d'Eduard Sánchez i David Olivares, i tutelada pel Servei d'Arqueologia de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, va estudiar tot el subsòl del temple i també el dels terrenys al voltant de l'edifici.¹⁰⁷ Aleshores vaig ser convidat a estudiar-hi les restes òssies exhumades des d'una perspectiva antropològica i paleopatològica.

El resultat d'aquella excavació va ser la troballa d'una necròpolis medieval al voltant de l'antiga estructura romànica del temple, i la d'un bon nombre de vasos sepulcrals sota el sòl de l'església actual, tal i com era després de les darreres ampliacions efectuades el segle XVIII.

A la part del presbiteri s'hi localitzà el vas de la Comunitat de Preveres. S'hi baixava per una escala, tenia l'estructura de galeria i cambra amb grups de dos a tres nínxols superposats, paral·lels a una fàbrica de pedra que havia estat coberta per estuc pintat amb una inscripció que feia referència a la seva titularitat. Aquest vas comunitari era el més gran de Sant Pere.

Els altres vasos tenien un accés per una escala, una estructura subrectangular, sense nínxols a l'interior, i hi cabien diversos cossos. En tots els casos els vasos estaven coberts per una volta rebaixada de tipologia vuitcentista. Estaven tots disposats al llarg de la nau en filades paral·leles i a trencajunts, la qual cosa permetia una optimització del sòl i que hi hagués molts vasos. Sóc de l'opinió que eren vasos de nissaga.

En altres zones del temple hi havia vasos que, ateses les seves dimensions -molt més reduïdes-, devien de ser individuals; alguns eren més petits que altres, tot i que hi podia caber bé un cos i en permetia la reutilització amortitzant les restes de l'anterior; en altres casos les dimensions dels vasos permetien el dipòsit simultani de més d'un cos.

La tipologia de vasos trobada correspon exactament al model teòric que s'estableix a Santa Eulàlia de Berga els segles XVII i XVIII.

És una llàstima que les circumstàncies actuals no em permetin excavar el subsòl

de la parròquia de Berga, un edifici més gran que el de Santpedor, i que de ben segur donaria una informació exhaustiva sobre els costums funeraris de l'Edat Moderna, i complementaria i provaria tot el que he exposat sobre els vasos sepulcral al llarg d'aquesta tesi. El temple de Berga havia de tenir molts més vasos, sense arribar a la plètor d'alguna gran església com l'Église des Cordeliers de Dijon i altres de la seva notorietat.¹⁰⁸

Tot i amb això, des d'un punt de vista de l'arqueologia funerària d'edificis religiosos, Berga té un espai tant o més prometedor que la nau central de la parròquia. Es tracta de la capella dels Dolors, que és per a mi el paradigma d'una capella sepulcral important. Ocupa un cos diferenciats i adossat d'edifici, de mesures molt considerables, està dedicada a la Verge dels Dolors, és a dir, a la de la mort, i té unes característiques de decoració, de sòl, i d'ambientació, característiques que ens permeten intuir-ne la motivació i contingut. Opino que l'estat actual de degradació d'aquesta important capella i el seu valor arqueològic i patrimonial haurien de fer que hi hagués una gran intervenció de sanejament i restauració, d'excavació, de protecció especial i de difusió.

Estat actual de la capella dels Dolors, on s'hi observa la seva degradació.

*Imatges que recullen l'antic esplendor de la capella dels Dolors,
avui mancada de restauració.*

(Fotos: Arxiu Josep Carreras)

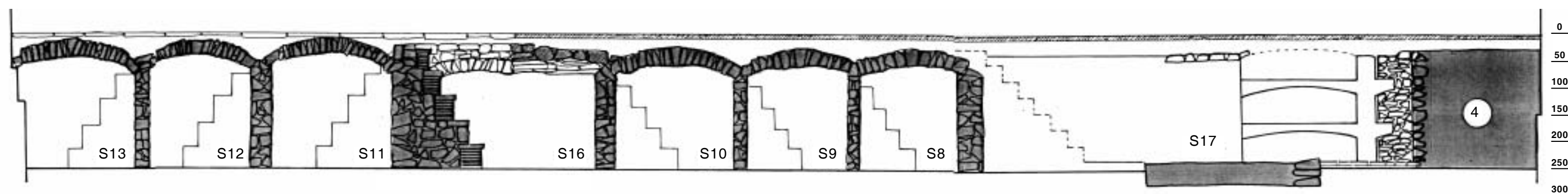
*Vasos sepulcrales de la catedral d' Aix-en-Provence,
amb la boca d'accés a la nau meridional.*

(Foto: Centre Camille Jullian, C.N.R.S.)

TEMPLE DE SANT PERE
SANTPEDOR 1991
 SECCIÓ W-E
 VASOS SEPULCRALS DEL SEGLE XVIII

0 1 2 m.

*Boca d'accés d'un vas sepulcral,
 arran del paviment de la nau de l'església.
 (Foto: Jordi Falip)*

*Detall de l'interior d'un vas sepulcral,
 amb nínxols per dipositar-hi els cossos.
 (Fto: Jordi Falip)*

*Interior del vas de la Comunitat de Preveres.
 (Foto: Jordi Falip)*

*Espais d'un vas sepulcral comunitari:
 l'accés, lloc de maniobra i nínxols.
 (Foto: Jordi Falip)*

12.7. L'EPIDÈMIA DE FEBRES MALIGNES DE L'ANY 1735

Dins del llibre d'òbits de l'Arxiu Parroquial de Berga que va de 1708 a 1745, s'hi troba un extens document que, sota el títol "*Memòria per lo temps venider*", desgrana amb tot detall els diversos aspectes de l'epidèmia de febres malignes de 1735.

El document comença relatant una descripció dels fets, lamentant-se dels desastres que a vegades imputa al mal comportament de les persones, i a factors com la lluna, les robes, etc.

El nombre d'afectats diu que arriba a ser molt gran, que la vila de Berga assoleix en un moment determinat 207 persones malaltes alhora.

Tant és així, que els representants de la vila decideixen fer baixar la Mare de Déu de Queralt del seu santuari fins Berga. Aquest era un recurs en darrera instància, i per tant, no solia prodigar-se. Ella els havia tret d'horribles desgràcies i penalitats, entre les quals la fam, les plagues, les epidèmies, la guerra.

Se succeeixen aleshores una detallada exposició de l'ambientació, el viatge, les pregàries, l'evolució del contagi, algunes referències als sanitaris, i el desenllaç favorable del cas.

Segons el parer de Pujol,¹⁰⁹ aquesta epidèmia pogué ser causada per les febres tifoidals, encara que no es pot afirmar amb seguretat. Podem comprovar, seguint l'evolució de la mortalitat de l'any 1735, que hi ha un increment de mortalitat entre els mesos d'abril i agost que provoca unes 90 morts per sobre del que és normal en els anys immediats.

Un altra descripció acurada de l'epidèmia del 1735 a Berga, és la del Llibre Verd.² Segueix un patró similar i els mateixos resultats en termes de sanitat local.

Adjunto la transcripció dels dos documents, que resulten ben il·lustratius del que era una epidèmia en un entorn del segle XVIII.

SA BAXA A ESTA VILA DE BERGA LA IMATGE DE MARIA S.S.MA DE QUERALT

Trobantnos en esta Vila de Berga dende mitx mes de Mars proxim passat del Corrent any 1735, ab una grave constellació de malalties, ab tant excas, que hi hague ocasió que arribaren à esser los malalts junts en lo casco de esta

Vila dos cents y set, de que moriran alguns, encarague respece als molts malalts no eren molts los que morian; pero com la major part dee ditaas enfermetats eran febres malignas de molt mala calitat se anavan comunicant de uns à altres de tal manera, que si entrava en una casa de gent pobre, ò de conveniencias curtas passavan tots los de la casa la malignitat, y molts dels parents y amichs quels assistian, majorment en les casas ahont no y havia una gran limpieza; Y no obstant que lo cuydado y aplicació dels Magchs Regidors de esta Vila de Berga procuraren tenir persones elgides per limpijar la roba dels malalts pobras, cremar fora de la vila à llarga distancia de ella las pallas de las marfegas, Y escaldar, Y limpijar las telas de ditas marfegas, ab les quals diligencias, Y ab la de tenir las cosas limpias se logrà alguna minoració de malalts, experimenant no obstant axo, Que cada Mutacio de lluna queyan gran numero de personas à la enfermetat, Y que era castich de Deu especial contra nosaltres, Y contra los demes habitants de esta Vila per nostres culpas, Y pecats, Vent que anavan molts dels caps de las casas, Y que trobansa en esta Vila una sufficient guarnició de Set Companas de soldats del Regiment de Infanteria de Mallorca, allotjats los oficials de ellas en las casa dels particulars de esta Vila, Y molys en las casas ahont hi havia malalts, Y que no morien en ellas, Y que ningun de dits oficials, ni soldats no se enmalaltian: tenint tots estos desenganys patents presents avent dits Magchs Regidors entre si madurant. considerat lo remeis que se havia de donar a tant mal resolgueren oriclar (sic.) per via de consulta en la casa del Ajuntamt. de esta Vila los Brassos Eclesiastich Militar y Real de ella ab assistencia del Rnt. Dr. Pau Irla Prevere y Rr. de nostra Parl. Iglesia y official Eccch. de dita vila y son officialitat y dels Rnts. Pares Guardia del Convent de ntre. Pare St. Franch y Comandador del Convent de Sant Joan de Hyeruzalem y Sta. Magdalena del ordre de ntra. Sra. de la Mercé de la gnt. vila ab lo vot y parer dels quals ab deliberació presa per lo Magch. Ajuntament de dita vila los dias 21 y 23 del mes de Juliol de dit any 1735 tenint esta vila tant llargas experiencias que la Milagrosa Imatge de Maria Santissima de Queralt den del any que fou trobada fins vuy en tot transe tribulació y conflicte ha assistit y auxiliat a esta Vila de Berga y a sos habitants librantnos de sequetat, plaga de la llagosta, de enfermedats, de insults de Guerra com patentment ho experimentarem en las turbacions dels anys 1713 y 1714 y de altres necessitats de que se ha trobada afligida esta Vila, pues a mes de las dos experiencias, y altras que podriam refery en la present narració, publican lo patrocini de tant Milagrosa Imatge a favor de esta Vila de Berga y de sa Comarca lo P. Fr. Narcis Camos Religios de la Sagrada orde de Predicadors en son llibre intitulat Jardí de Maria Plantat en lo Principat de catna. en la pagina 393 Y així mateix Pere Serra y Postius en son llibre de Prodigis y finesas fetas en lo Principat de Catna. n8 56 y 57 en que diuen un y altre que den del any 1382 que fou trobada esta Milagrosa Imatge en tant llarga Carre-

ra que may ha faltat en voler assistir deliberaren escriurer al Illim. y Rim. Sr. Bisbe de Solsona que à vista de tant necessitat fos servit concedirnos llicencia per baixar à esta Vila la dita Milagrosa Imatge de Ma. Ssma. de Queralt com axi apar ab carta lo Borró del a qual està continuat en lo Registre de esta vila en foli 87, à la qual respon qué lo Illim. y molt Rnt. Sr. Dr. y Canonge Joan Huch V. G. y official de S. Illma. ab carta dirigida al official Eccch. de Berga donant llarga facultat per baixar la dita Imatge ab professó à esta nostra Parl. de Berga; consta de la carta original de dit Sr. V.G. en lo dit registre de 1735 foleo 88. Y com era tan urgent la necessitat en que tots los habitants de esta vila tant Eccch. com Seculars interessaven, ha impulsus dels continuos Clamors del Poble resolgueren no dilatar à anar a buscar lo auxili que experavem segur en lo Patrocini de Ma. Ssma. de Queralt: Per lo que se aplejà per lo dia 26 del dit mes de juliol en que se celebrava la festa de Sta. Anna Mare de Maria Ssma. pujar ab professó al Santuari y Hermita de Queralt per baixar à esta nostra Parroquia la dita Santa Imatge de Ma. Ssma. de Queralt y fetas las degudas prevencions per baixar nostra Protectora ab lo culto y veneracio degut arribat-lo dit dia 26 de juliol à las quatre horas de la matinad parti la Professó del Clero de la Rnt. Comunitat de Preveres de dita Vila ab assistencia dels Pares Guardia y Religiosos del Convent de Sant Francch. y Comandador del Convent de St. Joan de Hyerusalem y religiosos del mateix Convent ab acompanyament del Magchs. Miquel Cortada y Joan Gili Regidors de dita Vila y de la mayor part dels habitants de la mateixa Vila de tots estas nobles gaudinos artistes Plebeos homens donas mínyons y minonas ab moltitud numerosa en que assitiren també voluntariament los Preveres de dita vila que encara no son admesos à las distribucions de la Rnt. Comunitat y arribats à la dita Hermita y Capella de Queralt los dits Magchs. Regidors y lo Rnt Diego Guix en nom y lloc del Rnt. Rt. de Berga demanaren als Rnts. Jurats de la Rnt. Comunitat de Preveres de esta Vila y com à tals Rrs. de la Parl. Iglesia de Sant Pere de Madrona, y als honorables obrers y Adrs. de dita Hermita y Capella fossen servits entregarlos la dita Milagrosa Imatge de Maria Ssma. de Queralt, y concedint à esta petició gustosos entregaren lo dit Milagrós simulacro de Maria al dit Rnt. Diego Guix rebent aquell en nom y com à Procurador del dit Rnt. Rr. de Berga, y als Magchs. Regidors de dita vila encarregantse uns y altres à restituir la Sgda. Divina Imatge en sa Capella y Hermita sempre que fossen requirits, com de totas estas solemnitats apar ab aste rebut en poder de Joseph Altarriba y de Miquel Cortada not. publ. de esta vila de Berga simul estipulants é insolidum clouents Dit dia 26 de juliol de 1735. Arribada dita Sta. Imatge à nostra rl. Iglesia deta. Eulalia de esta vila lo dit Rnt. Diego Guix en nom y com à Pror. de dit Rnt. Rr. de Berga y dits Magchs. Regidors posaren la dita imatge sobre de la Ara del altar major de la. Parl. Igla. y dit Rnt. Diego Guix en dit nom ha collocat aquella en lo Sacrari del Altar major de dita Iglesia.

Y porque en esdevenidor constia de las solemnitats se han practicadas per baixar dita Milagrosa Imatge tenir aquella ab la mayor veneració en nostra Parl. Iglesia y sapian los veniders los Cultos y obsequis se li rendiren se posa assi la formalitat que se observà en la dita ocasió que es en la forma seguent:

***Asuntaments per arreglar la debota funció de
baixar la Sagrada Imatge de Ma. Ssma. de Queralt
en lo dia 26 de juliol à la Igl. de la pnt. Vila de Berga.***

Primerament à las tres horas y mitja de la matinada de dit dia 26 de juliol 1735 en la Parl. Igl. de Sta. Eulalia de la pnt Vila se comensara a celebrar una missa cantada en lo Altar major que serà la missa Conventual del dia; y luego de acabada la missa se ordenarà la Professó ab asistencia de las Rnts Comunitats de Pres. dee esta Pral., dels Religiosos de nre. Pere St. Franch, y dels Religiosos dee nra. sra. de la Mercé de redemció de Catius Christians y dels Pres. xixells de dita Vila de las quals Cunitats deuran quedar en la vila alguns individuos per associar al Sr. Rr. y alltre Governador de la Plassa qui eixiran à rebre à la Sagrada Imatge al Portal de Salagosa de esta vila, puis per ser mes comodo lo cami baixarà la Professó per detras del Convent de St. Franch dret al Vall de Salagosa y pujarà per lo carrer major amunt, no sols per la dita causa de ser millor lo cami si també porque à la vista de la Milagrosa Imatge de Maria tots los malalts que se troban denda dit Portal fins à la dita Iglesia lograssen mes prompta lo auxili y curació de sa enfermetat. Aixi mateix se partira lo Magch. Ajuntament pujant la mitat de ell ab la Professó y quedant la altra mitat en la vila per assistir al dit recibimint.. Assistirà lo Pobe à Professó, al qual antecedentmt. se avisarà ab un publich Pregó ab la Campaneta en la forma acostumada

Item la vila donarà à cada religiós de las dos Comunitats que anirà à la Professó, y al recibimint. que se incorporarà ab la professó en dit portal, un ciri per illuminar la Professó en obsequi de Ma. Ssma.

Item anirà quatre altres per part de la Vila y dos per part de la Rnt. Comunitat las quatre altres de la Vila portaran lo Dr. Pere Claris Nog Joseph obiols del Forn, Joan Cortada escrivent, y Anton Gili Jove adroguer.

Item aniran en dita Professó una altre de cada Cofraria que portaran las personas elegiran ditas cofrarias y ensendran ditas altres al eixir la Professó de la Capella de Maria Ssma. de Queralt Y altra atra de cada Cofrariajunt ab las dels quartos de la Vila y quatre altres del Comú de la Vila anirà al recibimint. de la Professó al dit Portal de Salagsa y se incorporaran ab ella com las demes

Item arribada la Professó a la Sta. Hermita se faran las rogativas acostumadas, y antes de partir la Professó sefarà una Platica de un quart exortant al Poble a la devoció y Confiansa en la Protecció de Maria Ssma. la dirà lo Rnt. P, fr. Bonaventura PUig Robi Comandador del Convent de Sgra. Sra. de la Mercé

Item fetes dites rogatias lo Sr. Rr. ó altre per ell y los Srs. Regidors de Berga faran petició als Rnts Jurats de la Comunitat com a Rtr. de St. Pere de Madrona y als obrers de dita Capella de nra. Sra. de Queralt que vullan concentir en entregarlos la Sagrada imatge per baixarla a la Pral. Iгла. de Berga, prometent dit Sr. Rr. y Magchs. regidors tant en nom propi com en nom del Comú, que resituiran dita Sagrada imatge à son trono y Hermita, sempre que dits Rnts Jurats y obrers ho demanaran: Y així de la entrega, com de la promesa dita sen rebran los actes convenients, que rebran los Not. de la Rnt. Comunitat y Secretari de la vila.

Item fetas estas ceremonias se traurà la Sagrada Imatge y se posarà baix lo talem, y prosseguirà la Professió fins el Portal de Salagosa ab lo mateix ordre que aurà pujat, y en dita porta la eixiràn a rebre los Rnt. Rr. de Berga ò altre en son lloch ab lo clero secular y regular que quedarà en la vila, y lo Sr. Governador de la Plassa ab lo Pendó de la Cofraria del Carme ab personas que portian los Cordons que eligirà dit Sr. Governador y las altres de las Confrarias y quartos dalt, ditas, ab lo Talem, que portaran los Regidors, y prohoms pujarà la Professó per lo cami de la dressera y baixarà per la Marrada de Queralt y passarà per lo Cami detras del Convent de St. Franch. y entrarà per lo Portal de Salagosa

Item portaran lo Tabernacle de Maria Ssma. dos residents de la Rnt. Comunitat de Preveres de la vila per lo qual efecte se nomenen los Rnts. Pere Montorsi y Franch. Casals Pres.

Item arribada la Professó à la Parl. se collocarà la Ssma. Imatge de Maria Ssma. en lo Sacrari del altar major de dita Iglesia, Y se cantarà una solemne missa ab musica

Item assistiran a la Sgda dia y nit en presencia de la Sagrada Imatge sis personas que se mudaran de tres en tres horas es à saber un Pre. Resident de la Rnt. Comunitat un Regidor alternativamt. ab lo secretari de la vila y Prohoms un Cavaller un Menestral un dels llicenciats de la vila que se graduaran per los Magchs. regidors cada hu segons son caracter y estàs es à saber quant assistirà un dels Regidors precehirà als Cavallers y gaudints quants assistirà Cavaller ó gaudint precehirà al Secretari y Prohoms las quals

persones elegidas per lo dit effecte y que han assistit à obsequiar la Gloriosa Imatge de Maria Ssma. y que han assistit de guarda de dia y de nit son las que estan continuadas en un paper que està cusit en lo Registre de esta Vila del corrent any 1735 fol. 92 Ames dels dits han assistit per son torn totes las Pras. dels Nobles Gaudins artistas qui han cuydat de canviar a la dels Menestrals de son Barri y altras que als ha aparegut las quals se han mudat de tres en tres horas com los homent pero las ditas donas sols han fet dita guarda de dia y no de nit Las ditas sinch personas seculars un poc antes de la hora los tocarà de entrar de guarda se juntaran en la casa de la vila y dende alli junts en ser la hora aniran a la Igla. Parl. à rellevar als altres y se assentaran en lo Banch dels Regidors lo Eclesiastic se assentarà en lo Banquet que acostumant assentarse los misa=cantants

Item se faran cremar dia y nit devant la Sagrada Imatge de Maria Ssma. y en son obsequi quatre ciris de lliura y dos ciris manuals à gastos del comu dela vila. Y si algun devot vol fer cremar alguns ciris devant dit Sant Imatge se li admetran

Iten se manarà à las Confrarias de esta vila que ensengan las llantias de sos respot, altars de nit mentres la Sagrada Imatge estrà en dita iglesia com y també als obrers de Santa Eulalia y als particulars que tenen Capella en dita Parl. Iglsa.

Item se suplicarà als Rnts. Rector y Comunitat de Pres. de dita Igla. de ordenar algunas funcions devotas per dia mentres la Sagrada Imatge estarà en ella à disposició y benefici de dits Srs. Rector y Rnt. Comunitat

Item al diumenge que comptarem als 31 de juliol 1735 sefarà una Professó general com la de Corpús ab assistencia de totes las comunitats y Confrarias portarà lo Pando lo Me. Sr. Coronel Dn. Carlos Decessars Governador de la Plassa de Berga se comensarà dita Professó à las vuit del mati y acabada dita professó se celebrarà una missa Solemne ab Musica y sermó Predicarà lo Rnt. P. fr. Rafael Gualba Predicador y Comissari de la tercera ordre de nre. Pare St. Franch.. Lo assumpto serà la protecció de Ma. Ssma. de Queralt à la vila de Berga y de la conflansa de sos moradors en dita soberana Reyna de Conseguir per sa intercessió lo alivio total en la present constellació de enfermedats

Item lo dimars als 2 de agost 1735 à las nou del mati se celebrarà una missa Solemne ab musica en nra. Pral. en acció de gracias del segur favor nos prometem del emparo de Maria Ssma. ab sermó que predicarà lo Rnt. Pare Predicador Bonaventura Puig=Robi Comandador del Convent de St. Joan de Hyeruzalem y Santa Magdalena del orde de nra. Sra. de la Mercé

Item dit dia à las set horas de la tarda ab assistencia de todas las Comunitats se cantarà un solemne Tedeum Laudamus en acció de gracias.

Item lo Dimecres als 3 de agost 1735 à las tres horas y dos quarts de matí se cantarà la missa conventual en dita Iglesia Pral. y se ordenarà la Professó per retornar la Sta. Imatge en sa hermita y Capella en la mateixa forma se feu lo dia que se baixa de ella, y lo Sr. Governador portarà lo mateix Pandó fins al Portal de Salagosa y por lo mateix camí tornarà la Professó à la Santa Hermita y se farà la entrega de la Sagrada Imatge als mateixos Srs. Jurats de la Rnt. Comunitat y obrers de nra. Sra. de Queralt ab los actes acostuments y se cantarà una missa Solemne despres de feta la entrega.

De tot lo sobre dit const en quant à la entrega que los Srs. Jurats de dita Comunitat y obrers de dita Capella feren de dita Santa Imatge promesa feta per lo lloch tinent de Rr. de nra. Pral. Iglsa. y Magchs. Regidors desta vila de restituirla, de averse collocada en lo Sacrari del altar major de dita Pral. Iglsa. y de haverla resitutida à sa Iglsa. y Hermita ab quatre actes rebuts en poder de Miquel Cortada y Joseph Altarriba Not. de Berrga simuls estipulats é insolidum clouents als 26 juliol y 3 de agost de 1735

Luego de arribada la Milagrosa Imatge de Maria Ssma. de Queralt à esta vila se experimentà que la Epidemica constitució anà disminuint, tant que en breus dias fou molt poch lo numero dels malalts de ella y que los que se trobavan molt agravats de la enfermetat lograren quasi tots la Salut ab la intercessió de Ma. Ssma. al temps que lograren de sa visita Y se experimentà que passant la Milagrosa Imatge per detràs lo Convent de St. Franch., lo P. fr. Joseph Roca Religios Sacerdot de dit Convent qui estava en lo llit infectat de dit mal, pregà a alguns religiosos lo assitian lo ajudassen a eixü• a la finestra de la Selda per lograr de la hermosa vista de la Soberana Reyna de Angels y ab lo fervorós cuidado de cobrarla Salut ho suplicà a Ma. Ssma., estogué en dita finestra mirant la hermosa Imatge fins que fou passada la professó y al voler los religiosos assitents ajudarli per tornassen en lo llit, dit P. Joseph Roca se trobà ab forssas bastants per tornar sol en lo llit com en efeccte sen tronà sens ajuda de persona en lo llit ab alegria molt particular y quedà luego sens febre y sa de sa enfermetat.

JESUS, MARIA, JOSEPH, CUM S^{TA}. EULALIA EMERITENSI.

MEMORIA PER LO TEMPS VENIDER

La justicia Divina per nostras culpas y pecats justament irritada ha permés en esta vila, y poble de Berga per sos ocults e inscrutables judicis una constellacio de malalties graves que començà als ultims del mes de Mars del corrent any 1735. A sos principis formaren judici los Metges ser constipacions que impedian lo curs regular, y circulació natural de la sanch, y procuravan aplicar remeis per a fer suar als malalts, per lo qual remei molts convalexeren de la constella, altres per no aver pogut suar o per aver suat sobrat se morían. A sos principis entravan las malalties molt lleugeras y de poch cuidado ab dolor de cap y gran desvaliment en totas las parts del cos, de manera que lo home mes robusto en forças no podía per si menajarse, y a menos pençar los sobrevenia una somnolencia, y delíri tant gran que era precis aplicarlos visicatorias, o manxiulas pera despertarlos y tornar en bona raho; vehent lo Ill^{re}. Ajuntament tanta multiplicacio de malalts, ab moltas morts de personas de tots estats ab madur concell, assistinhi los tres Braços lec^{ch}, militar, y Real resolgueren per aplacar la Justicia Divina se fessen publicas rogativas exposant al SS^m. Sagrament (que pera sempre sía alabat) a las que concorria tot lo Poble ab molta devoció y fervor a las set de la nit en quiscun dia, partiansen en esta forma una nit en la Ig^a. de Ntra. Par., altra en la del Convent de S^t. Fran^{ch}. y altra en la del convent de Ntra. S^a. de la Mercé en S^t. Joan de Hierusalem, a estas se ajustaren algunas devotas professons a que concorria tot lo Poble molt contrit y humiliat en la Hermita de Maria SS^{ma}. De Queralt, al S^t. Christo del Castell y en lo Convent de S^t. Fran^{ch}. a S^t. Sebastiá. Al mateix temps no se omitiren las diligencias humanas provehint lo Ill^{re}. Ajuntament en fer venir Metges pratichs forasters, per veure si ab los patricis podrían averiguar las causas, y rael de ditas malalties, pera conseguir lo acert en la curacio; y havent durát mes de tres mesos sempre ab multiplicació de malalts, y numero excessiu de morts, havent experimentat en cada girant de lluna caurer molts malalts ab nous y pijors accidents, sens haver pogut los Metges averiguar délls las causas, vehent que las dilígencias humanas no aprofitavan, ni las rogativas publicas ni privadas per al remey y consuelo de ntres tant grans mals, ab madur concell de Personas dels dits tres braços prengueren la acertada resolució de recorrer al Assilo, protecció, y amparo de la Imatge prodigiosa de Maria SS^{ma}. de Queralt ntra. Patrona advocada, y protectora, en qui sempre esta Vila de Berga ha exprimentat lo remei, y total consuelo pera tots sos mals, Y per est efecte escrigue lo Ill^{re}. Ajuntament a su Illma. lo S^r. Bisbe de Solsona, y lo R^{nt}. Parroco al Ill^{re}. V.G. pera conseguir la

llicencia, y permissió de traure dita prodigiosa Imatge de son santuari, o, hermita y baixarla a Ntra. Ig^a Par^l. Collocadas en lo sacrari del Altar Major ben adornat, é illuminat, pera axis ser mes de cerca venerada, y suplicada de tot lo Poble humil, contrit, y de sos mals arrepenit per lo espai de nou dias pera q. a vista de las humils, rendidas, y multiplicadas deprecacions de Innocents, y culpats arrepenits puguessen conseguir ab tan poderosa intercessió lo remei y total consuelo en tant graves y multiplicats treballs; concedida dita llicencia molt generosa y ampla com de ello consta ab carta que originalment insertada se troba en lo Llibre de Memorias de dit Il^{re}. Ajuntament, se prengué la regla de quant se devia executar en totes las funcions fahedoras de dit Noventari, com en altrs ocasions se avía acostumat, anomenant sis personas, dos de cada un brás per la acertada excució de totes ellas com de tot consta en dit llibre de memorias de dit Il^{re}. Ajuntament; Per lo que cumplir lo dia 26 del mes de Juliol dia y festa de Sta. Anna a las quatre de la matinada essent congregat tot nostre Poble se disposá la professó General aportant aquella lo R^{nt}. Diego Guix P^{re}. Y re-sident de la R^{nt}. Com^t. Ab especial poder del D^r. Pau Irla Recor de dita Ig^a. Inpedit per sos llarchs añys, y habituals atxaques ab assistencia de la R^{nt}. Com^t. De dita Ig^a. y R^{nts}. Comunitats de Religiosos dels Convents de S^t. Fran^{ch}. y de Ntra. S^{ra}. de la Mercé de dita Vila, y antes de partir la professó estant lo Poble junt en dita Ig^a. lo R^{nt}. Parroco pera mourer a tot son Poble ben disposat los feu una breu platica exortatoria a la devocio, y compustura tant de anima com de cos havían de observar en dita professó pera conseguir la intercessió poderosa de Ntra. SS^{ma}. Mare Patrona y protectora Maria SS^{ma}. de Queralt remediadora de tots ntres. mals, y fou tant eficaz que á mes que regaren lo paviment de d^a. Ig^a. ab copiosas dolorosas llagrimas fou tal la compustura, asseo y silen- si ab que se prossegui ab tot lo llarch camí que servia de edificacio a tots quants la seguian compungits, contrits, y humiliats.

*Arribada que fou la Professó a dit santuari, o, Hermita despres de haver entonat lo **Te Deum Laudamus** saludat a dita soberana S^{ra}. ab una devota, fervorosa y ben entonada Salva Regina, y altres deprecacions y oracions segons rito acostumadas, despres de haverse estipulats los actes de entrega, y promesa de ser retornada dita S^{ra}. Imatge a son santuari com en ells llargament consta en poder dels D^{ts}. Miquel Cortada, y Joseph Altarriba Notaris de la prnt Vila simul estipulants e insolidum claudents, antes de partir dita professó solemne pera emforverizar los animos dels que la seguian en crescut numero lo R^{nt}. P. Fray Bona^a.*

Comanador del Convent de Ntra. S^{ra}. de la Mercé feu una fervorosa platica dispositiva de manera que mogué los animos dels que tant ben disposats trobava, que de dolor de sos pecats, de amor, de cariñyo, y devoció á dita S^{ra}. Imatge, a cuio Prototipo, y Original tenían sa ferma esperança posada pera conseguir lo

unich y desitjat remei, y consuelo pera tots sos mals, regaren ab copiosas llagrimas lo paviment de la Ig^a tant continuadas que duraren per lo dilatat espacio de tant llarga, devota y penitent professó, que parti de dit santuari aportant tant bella y prodigiosa Imatge en un tabernacle ben compost y adornat, Los R^{nts}. Pere Montursi, y Fran^{ch}. Casals P^{res}. Residents de Ntra. Com^t. Que de fervor y devoció se oferiren aportarnos tant preciosa joya; Parti la Professó de dit Santuari ab tant asseo, modestia, y compostura, y ab tant numeros concurs de devotas Personas que la seguian, que tota aquella montanya se veyá coronada de Personas que ab sas fervorosas llagrimas regavan y fecundavan los arbres y plantes de aquell aspre, pero ameno y deliciós cami, aná lo Tabernacle tot lo cami cubert de un hermós talem, que aportavan quatre devotas personas elegidas per lo Il^{te}. Ajuntament, y la R^{nt}. Com^t. de P^{res}. ab las dels R^{nts}. Pares Religiosos de S^t. Fran^{ch}. Y de ntra. S^{ra}. de la Mercé ab veus sonoras, y compassivas tot lo llarch cami cantavan himnes y Lletanias segons rito de ntra. S^{ra}. Mare Ig^a. que enternian, y compungian a quants la seguian.

Arribada que fou la Professó al portal de Salagoza de la prnt vila, parti de Ntra. Ig^a Par^l. altre professó pera rebre aquella que aportava lo R^{nt}. Parroco ab los R^{nts}. Comunitaris, y religiosos que per inpedits havian quedat, guiantla lo Il^{te}. y Noble señor Don Carlos Cezari Governador de la Vila y Castell de Berga qui aportava lo pendó acompanyat de un sens numero de atras dels cabos militars, y devotas personas del Poble, tant devotament guiada per dit Il^{te}. S^t. Governador que ab sa amable presencia, y religiosa compostura, edificava no sols al que la seguian, si tambe als molts que la miravan.

Ancorporadas que foren las dos professons prengueren las varas del Talem los Mag^{ch}. Regidors, y luego ab sonora, y ben concertada musica de veus, e instruments musichs, se entoná lo himne Ave maris Stella, que se continua fins aver arribat la professó a Ntra. Par^l. ahont depositant lo tabernacle en una taula se saludá a Maria SS^{ma}. Ab una Salve Regina, y las oracions de precatórias acostumadas, y luego dita Sta. Imatge fou collocada en lo sacrari del altar major molt decenment adornat, y luego se celebrá un ofissi de ben concertada y armo niosa musica de veus y violins que suspenia los animos devots quel ohían.

Conclosas estas funcions disposaren los sis elegits per lo Il^{te}. Ajuntament una vetlla continua de dia, y de nit assistida de un Comunitari sacerdot, un Regidor, un militar, y altres Plebeos, qui de tres en tres horas mudavan la guarda, y axis mateix altra de S^{as}. Donas comandada per una mes noble y venerada, de las sis del mati, fins a las nou de la nit mudantse tambe de tres en tres hores, assistian molt Devotas ab gran edificació, y continuaren tot ,lo novenari.

Per la tarda deste dia 26, y tots los dias següents y ha agut ciesta armoniosa de musica de veus, e instruments, y á la nit se ha rezat lo Rozari ab Lletania, y goigs de Maria SS^{ma}. de Queralt ab assistencia numerosa del Poble devot.

Luego que esta Sta. y prodigiosa Imatge hagué visitat ab sa Sta. y compassiva presencia á este Poble de Berga, de qui sempre es venerada, y adorada per relació dels Mag^{chs}. Doctors en Medicina, los malalts que eran molts en número quedaren alegres, y molt minoradas las calenturas, de manera que lo dia següent ne declararen molts per convalecents.

Lo dia 27 de Juliol dimecres se prosseguiren las mateixas guardas assistinhi molt devotas, ab siesta de musica a la tarda, y á las set de la nit la R^{nt}. Com^t. del Convent de S^t. Fran^{ch}. comandada per son R^{nt}. P^e. Guardiá y religiosos de dit Convent ab professó portant davant una Imatge de Christo Crucificat y cantant la Lletania de Maria SS^{ma}. ab molta edificació acudiren a visitar en Ntra. Ig^a Par^l. a la prodigiosa Imatge de Maria SS^{ma}. de Queralt ab ont se feu una fervora platica que la digué lo R^{nt}. P^e. Fr. Predicador de dit Convent, y despres de cumplertas sas oracions, y deprecacions sen torná la professó molt devota y en continent se rezá lo rozari y cantaren los goigs de Maria SS^{ma}. de Queralt.

Lo dia 28 de dit mes Dijous á las set de la nit la R^{nt}. Com^t. de Religiosos del Convent de Maria SS^{ma}. de la Mercé guiada de son R^{nt}. P^e. Comanador y Religiosos de dit Convent ab professó acompanyada de moltes atras de Personas devotas portant davant una Imatge de Christo crucificat, y cantant las lletanias de Maria. SS^{ma}. ab molta edificació acudiren a visitar en ntra. Ig^a Par^l. a ntra. patrona y protectora Maria SS^{ma}. de Queralt ahont se feu una fervorosa platica que la digué lo R^{nt}. P^e. Comanador ab lo fervor, y devoció que acostuma, y despres de cumplertas sas oracions, y deprecacions sen torná la professó molt devota ab edificació de tot lo Poble y en continent se rezá lo Rozari y cantaren los goigs de Maria SS^{ma}. de Queralt. Lo dia 29 de dit mes Divendres a las set de la nit la veñer Cong^o. de Maria SS^{ma}. dels Dolors assistida dels germans Congregants davant dita Sta. Y prodigiosa Imatge feu lo exercici ab sa platica que tots los Divendres del any acostuma fer, feulo lo R^{nt}. Corrector de dita Cong^o. qui mugué tant los animos dels germans Congregants, com se experimenta en lo exercici per al que ratirats á sa Capella concloueren la funció devota deste dia tant enfervoritzat enclamar a la misericordia Divina per lo remei, y consuelo de nres graves mals que causa orror la disciplina tant rigurosa se donaren, y en continent se rezá lo rozari, y cantaren los goigs de Maria SS^{ma}. de Queralt.

Lo dia 30 de dit mes Disapte a las set de la nit la R^{nt}. Com^t. de Pres^{es}. de ntra. Ig^a Par^l. feu especial visita a la prodigiosa y Sta. Imatge de Maria SS^{ma}. de Queralt

cantant solemnes completas ab la Lletania de Maria SS^{ma}. Luego se segui una platica tant del cas inplorant la protecció, y amparo de Maria SS^{ma}. de Queralt peral remei, y consuelo de ntres. graves mals que ab gran energia, y fervor digué lo R^{nt}. Diego Guix P^{re}. y resident de dita R^{nt}. Com^t. que edificá y compungí al numerós concurs de Personas que ohian, luego se cantaren los goigs de Maria SS^{ma}. de Queralt ab las oracions de rogativa acostumadas. Lo dia 31 de dit mes de Juliol Diumenge a las vuit horas del matí partí de ntra. Ig^a Par^l. La professó General aportant la prodigiosa y S^a. Imatge de Maria SS^{ma}. de Queralt los dits R^{nt}. Pere Montursi, y Fran^{ch}. Casals P^{res}. en un tabernacle ben compost, y ricament adornat cubert de un preciós Talem que que aportavan los Mag^{ch}. Regidors, y lo pendó lo dit Il^{te}. Sr. Don Carlos Cezari Governador de dita vila y Castell ab tal seguit de Cabos militars, y Plebeos que ab crescut numero de atras illuminavan dita professó tant ben compostos asseats, y mortificats, que edificavan a quants la miravan; Componian dita professó de las R^{nts}.. Com^t. co es de la dita Ig^a Par^l. , dels religiosos del Convent de S^t. Fran^{ch}, y de Ntra. S^a. de la Mercé qui ab devota, y sonora armonia, alternant la musica cantavan los himnes de Marís SS^{ma}. que causavan grandíssima devoció, y movian los animos del oyente a compuncció, los carrers avia de passar la professó enramets, y las finestras ben compostas, en las quals se feren traurer los malalts, que animant sa ferma esperança en tant bona, y compassiva Patrona, y Protectora, ab tot rendiment y copiosas llagrimas la suplicavan per sa desitjada salut, y molts de ells conseguiren prompte son alivio, ab disminució de calenturas, quietut, sossiego, y alegría de animo, quant antes los dominava una debilitació, y melancolia profunda. En las Plaças de S^t. Joan de Hieruzalem, y major se cantaren suaus, sonoros, y ben concertats motets a María SS^{ma}. Retornada que fou la professó a Ntra. Ig^a Par^l. se celebrá un solemne offissi ab ben concertada musica de sonoras veus, e instruments, predicá en dit offissi lo R^{nt}. P^e. Fra. Rafel Religios del Convent de S^t. Fran^{ch}. y comissari de la tercera regla de la prnt vila ab tal eficacia, y fervor que mugué tant los animos del crescut Auditori, que regavan lo paviment de la Ig^a ab dolorosas, y armoniosas llagrimas que tant aprecia y estima Ntre. S^r. que a vista della, no sap negarse en concedir lo que se li suplica. Per la tarde de est dia se continua la siesta, se reza lo rozari, y se cantaren los goigs a Maria SS^{ma}.

Lo dia p^r. del mes de Agost de dit any dilluns se continuaren las guardas mudantse de tres en tres horas assistint lo Poble ab singular devoció, per la tarda se continuá com los demás dias passats llarga siesta de sonora musica, rozari y goigs.

Lo dia segon de dit mes de Agost Dimarts se celebrá un solemne offissi en Ntra. Ig^a Par^l. ab la matexa ordinaria y ben concertada musica assistinhi gran numero de Poble en accció de gracias a Deu Ntre. S^r. y Maria SS^{ma}. per los beneficis

tant singulars rebuts, y los que esperam rebre ab viua confiança de conseguir lo beneficas mans lo total alivio, y consuelo en tots nres. mals, predicá lo R^{nt}. P^e. Fr. Bonaventura Comanador del Convent de Maria SS^{ma}. de la Mercé de la prnt Vila ab tanta eficacia, y energia, que dexa al crecut Auditori rendit y assegurat de conseguir per medi e intercessió de Maria SS^{ma}. no sols lo remei, y alivio en nres mals, pero y encara moltas y majors gracias. Y á las set de la nit del mateix dia se juntaren las tres ditas R^{nts}.. Comts. en Ntra. Ig^a Par^l. y ab assistencia de tot lo Poble se cantá un solemne y armoniós Te Deum Laudamus.

Lo dia tercer de dit mes de Agost Dimecres a las quatre horas del mati ab solemne professó assistida de las ditas tres R^{nts}. Comunitats y de tot lo Poble fou retornada dita S^a. Imatge de Maria SS^{ma}. de Queralt a son Santuari, feu la entrega als R^{nts}. Jurats de la R^{nt}. Com^t. y als obrers de dita Capella y Santuari lo R^{nt}. Diego Guix P^{re}. resident de dita Com^t. ab poders del D^r. Pau Irla R^r. de dita Vila de Berga, y despres de haverse estipulat los actes de entrega, y acceptació, dit R^{nt}. Diego Guix feu una oració gratificadora a Maria SS^{ma}. donantli las gracias dels benefissis rebuts per sapoderosa intercessió, y dels majors esperam rebre ab tal energia, devoció, y fervor, que quedátota la professó molt edificda, Y luego se celebrá en dita Capella un solemne ofissi, y aquell conclós sen torná la professó a Ntra. Par^l. Y acabat este devot Novenari se exprimentá moltas remissió en las malalties, las calenturas no tant rezias, y los accidents no tant forts, molts dels malalts entraven en convalescencia, y se ha exprimentat visible lo remei, y consuelo ha conseguit este Poble de Berga per la poderosa intercessió de Maria SS^{ma}. de Queralt Ntra. Patrona, Advocada, y Protectora. Vulla Deu Ntre. S^r. donarse per servit deste petit obsequi havem fet a Maria SS^{ma}. y en avant mirarnos ab ulls de sa infinita Misericordia, y no castigarnos com merexen ntras culpas, si donarnos temps per fer penitencia dellas concedintnos raudals copiosos de sa Divina gracia, y admetentnos a sa eterna gloria Amen.

Jesus, Maria, Joseph, cum s.^{ta} Lul
 lia Lmeixitensi.

Memoria per lo temps venider

La justicia Divina per nostras culpas
 y pecats justament irritada hu permès en
 esta Vila, y Poble de Berga per sos orills,
 é inescrutables judiciis una constellació de
 malalties graves que començà als vltims
 del mes de Mars del corrent any 1735
 Ates principis formaren judici los Med-
 ges sex constipacions, que impedian lo curs
 regular, y circulació natural de la sang,
 y procuravan aplicar remeis pera fer suar
 als malalts, per lo qual remei molt conua-
 lenexen de la constella, dltros per no aver
 pogut suar, o per aver suat sobrat se movian
 los principis entravan las Malalties molt
 lleugeres, y despoç cuidando ab dolor de Cap
 y gran desualiment en totas las parts del Cos,

MOLT P. MEU:

Poch passat mitg dia rebo la de Vm de 21 ab la qual veitg la continuació de las enfermedats de eixa Vila, y los mals effetes ocasiona los girants de la lluna La qual noticia revia de Mossen Pere Martyr de qui est mati ne he rebut una carta del dia de ahir, aqui saludo, y suplico al S^r. li continue las forsas per cumplir a son ministeri Lo Jaume me ha entregat la carta de eixos regidors per S. Ilma. y en vista de lo que me significa he passat a desclourerla y a llegirla y he vist demanan lo que Vm me expressa, y com estas cosas no admeten dilacions y se deu donarlo consuelo ab la llevedat mes possible perq. dit S. Ilma. avia de respondrer no podia marxarlo expres fins demá demati, porque S. Ilma. no pot firmar sino a certas horas y no podia parlarli fins a las sinch horas y axis en virtud de esta concedeschs a Vm, quasi la potestat y facultat llicencia pera baixar ab Professó la Imatge de Maria SS^{ma}. de Queralt a eixa Par. y fer quantas funcions devotas sian menester pertot lo que dono ampla facultat a Vm, puis la tinch de S. Ilma. pertot quant aparega convenient sens aver de acudir per cosa dependent del sobredit. Sento la mort del R^{nt}. Joseph Savall la qual me avia ja escrit Mm. Pere Martyr de ordre de Vm com tinch dit. Deu donia a eixa Vila lo consuelo necessita y guarde a Vm, m^l a^s Solsona. Juliol 22 de 1735 - B. L. m. de son mayor Sdor. = D^r. y Canonge

Joan Lluch = S^r. oficial de Berga

12.8. BERGA I LA REVOLUCIÓ FRANCESA

Inserit entre les pàgines del llibre d'òbits número 31, corresponent als anys compresos entre 1601 i 1707, hi ha un document titulat *Memòria altra per lo venider*, situat en un context cronològic i històric diferent. No té res a veure amb el cos de la present tesi, però m'he decidit a incloure'l com a annex perquè cita l'epidèmia de 1735, i també per a divulgar-lo entre els estudiosos locals.

Aquest escrit ens situa a Berga en l'any 1793, i ens descriu els fets succeïts en el país veí arran la Revolució Francesa de 1789, que comportà la decapitació de Lluís XVI i tot el moviment de masses defensores de la llibertat, la igualtat i la fraternitat, “...*sens Reÿ, sens lleÿ y sens superior algun...*” .

També parla de la confrontació oberta contra els estols llibertaris de l'Assemblea i de la Convenció per part del rei de Prússia, el d'Anglaterra, el de Sardènia i resta d'aliats, que duen aquesta àmplia aliança a conquerir forteses del Rosselló, mentre els francesos de Mont- Lluís ocupen la Cerdanya i Camprodon.

Com a conseqüència d'aquest enfrontament es prenen mesures per crear uns destacaments i reforçar tota la frontera amb França, des del País Basc fins a les terres gironines. Berga, en la rereguarda d'aquesta línia de defensa, també pren decisions al respecte, i reconstrueix el castell, prepara l'artilleria i també ensinistra els civils en el maneig de les peces artilleres.

En aquesta situació, el Santuari de Queralt resta sense protecció, per la qual cosa l'Ajuntament i l'Església local demanen al Vicari Episcopal de Solsona, aleshores seu vacant, que els autoritzi a baixar la Verge de Queralt. El 23 d'octubre de 1793 es baixa la imatge i es diposita a l'altar major de la parròquia de Santa Eulàlia, moment en el qual s'inicia una complexa litúrgia i un protocol que el document compara amb la davallada de la Mare de Déu feta l'any 1735 per demanar la fi de l'epidèmia de febres pútrides, i que tan bon resultat donà.

El relator no entra en el detall d'aquests fets perquè diu que no disposa de paper blanc per poder-ho fer.

Tot seguit faig la transcripció íntegra del document, respectant-ne la seva literalitat.

MEMORIA ALTRA PER LO VENIDER

Despres de quatre o sinc anys de rebellió, y perturbació en tot lo Regne de França, pretenent la formada assamblea, y anomenada Convenció, la llibertat, e igualtat en ton sos moradors, ab lo animo de constituir o convertir dit regne en republica. Despres de alguns de Guerras mogudas contra dita assamblea, y Convenció, per lo emperador, Rey de Prussia, y altres: Despres finalment de haver comes la assamblea, y Convenció, lo gran, y en tots sigles de detestable crim de llevar lo Cap a son Reÿ Lluíz XVI, publicament, y total deshonor, en un Catafal, a est fi preparat en certa plaça de Paris, ahon concorregue gran multitud del Poble, donant mostras de contento, y alegria de la mes vilana acció, que ha mogut a ton los monarcas a venjar tan iniqua, e injusta mort, com a son temps referiran las hystorias, Nostre Catholich Rey de Espanya Carlos IV, que Deu g^{de}., feu publicar la Guerra contra dita assamblea, y convenció, fent aliança ab lo emperador, Rey de Prussia, Rey de Inglaterra, Rey de Serdenya, y demes aliats, que proseguir ab tota activitat en lo corrent any 1793 en lo Rosello, Navarra, y demes patries ahon confinan los dos regnes de Espanya, y França a fi de quietar, y pacificar los protervos francesos, que en realitat hen perturbat tota La Europa ab sas fallas maximas, y diabolicas ideas; Y a no haverse unit los monarcas, aurian transtornat tot lo mon, predicant La Llibertat, y volent viurer sens Deu, sens Reÿ, sens lleÿ, y sens superior algun, ab sa locament pensada igualtat. No obstant de haver las armas. Catholicas corregut victorias, y guanyat fortalesas, en la part del Roselló, los francesos de la part de Mon lluis se apoderaren de la major part de la Serdanya dia 28 de Agost de 1793, y han arruinat tota aquella terra, robantlos tot quant tenian, y la major part de las familias han desamparat sas casas per no haver de tractar ab tant barbara gent, que va clarament contra la Religió Christiana, abandonant las Igl^{ls}., y cosas sagradas, y persegueix als ministres del Altissim. en altra ocasió gran multitud de francesos invadiren la vila de Campredon, y son vehinat, causant tambe imponderables danys, y aportantsen lo que los agradá; si be que, havenne congregat los sometens de aquells entorns, los obligaren a retirar despres de sis o set horas, y de haver fet tot mal. Los temors de altras acomesas han mogut a las pera donar particulars providencias, y acudir ab copia de gent a las fronteras per fortificar lo format cordó; pero sempre queda alguns reiels de que no fassan los francesos altra invasió en esta de montanya, conpan ab la gran multitud que ab previa congregan, segons la exper^a., se te de las enventidas tenen practicadas en la Serdanya, Campredon, etc.

En Berga, per prevenció se ha compost algun tant la fortaleza, se han mudat, y carregat los canons de artilleria, y a mes de fer guarda continua los S^{rs}. y Paysans de dita vila, un partit crescut de aquestos han pres plaça de artillers,

y se han habilitat en dit offici per lo cas de haverse menester. Lo Santuari de N. S^{ra}. de Queralt queda sempre mes exposat per ser tant apartat de la Vila de Berga, e igualment de la fortaleza; pero lo Parroco. A^t. Com^t., e Il^{te}. Ajuntament de comu consentiment, determinaren suplicar al M^t. Il^{te}. Capitol de Solsona, eo a son Vic. Genl., la Sede Episcopal vacant, lo permis per baixar a la verge SS^{ma}. de Queralt, invicta y singular Patrona de la Vila de Berga, y sa comarca, en nostra Ig^{la}. Par^l. a fi de ternirla mes cerca per multiplicarli visitas, y deprecacions, peraqs sia nostra intercessora ab Deu N.S^r., y nos deslliuren de las atrocitats de que usan los francesos en la present guerra; Y tambe perq. la sua Sta. Imatge estiga mes segura, y menos exposada a las irreverencias de aquells inhumans; que segons experiencia, han del tot perdut son enteniment, y christiana religió.

En efecte, obtingut lo corresp^t. permis de la superioritat, y estipulan los corresponents actes per dos notaris, conforme lo acostumat en altrs ocasions, lo R. Parroco de Berga D^r. Fran^{ch}. Roig, y Sarganter, trobantse moralment impossibilitat pera causa de una enfermedat, y altres echaques que pateix, de pujar en lo Santuari de Queralt pera rebre a la Sta. Imatge de N. S^{ra}. Dia 22 de Octubre de 1793 feu procurar per dita recepció al D^r. Fran^{ch}. Anglerill, vulgo farreras, official Eccl^m., de Berga, y son partit, en poder dels Discrets Joachim Claris, y Jpⁿ. Serais, Not^{es}, Y lo dia 23 el dit mes y any, se puja a buscar la Sta. Imatge de N. S^{ra}. ab solemne Professó, se executa la entrega, y se baixà la Sta. Imatge ab tota veneració, Y lo D^r. Fran^{ch}. Claris supli lo offici del Parroco, aportant altra Professó desde la Par^a. fins al portal de Selagoza, ahon se uniren las dos Profesons, y, formanme de las dos una, se encaminaren a la Ig^{la}. Par^l., ab concurrencia de tot lo Poble, multitud de atras, y aportant lo S^r. Govr. Lo Pendó, y en conclusió un offici solemne de N. S^{ra}. que celebrá lo sobredit D^r. Fran^{ch}. Claris. ab una fervorosa platica que feu lo P. Lector de St Fran^{ch}., la Sta. Imatge de N. S^{ra}. , se collocá en lo Altar major ab un magnífich, y totalment adornat trono, ahon estigue cerca de quinze dias, y se practicaren continuas visitas, y vetllas de alguns sacerdots, S^{rs}., y S^{ras}. del Poble, Artesans, Pagesos, etc, y tambe se continuaren las Platicas, com tot lo demes, segons se troba practicat, y escrit en lo any 1735, quant se baixa per malalties, que no es necessari posarho aqui per menut altra vegada, ni pot ferse peraq falta aqui paper blanc per poderse escriure llargament.

Passats quinze dias, poch mes, o menos, se tragué la Sta. Imatge de N. S^{ra}. de Queralt del Altar Major, y se aportá en la capella del S^t. Christo, ahon está reservat lo SS^m. sacrament, y esta collocada als peus del S^t. Christo, dins son Camarin ab lo mateix adorno, y trono, ab que la baixaren de son- Santuari, y estava collocada en lo Altar Major; Y devant dita Sta. Imatge continuament creman dos Ciris grossos, y en lo S^t. retiro de dita Capella cotinuan los devots, y devotes les deprecacions, peraq nos delliuren de tot mal.

12.9. NOTÍCIA DEL COL·LEGI DE CIRURGIANS, CONFITERS I CERERS DE LA VILA DE BERGA DE L'ANY 1744

Des de l'Edat Mitjana els gremis i confraries regulaven la majoria d'oficis. Aquesta situació es mantingué en part a l'Edat Moderna, amb la particularitat en el darrer cas, que s'hi sumaren els Col·legis. Aquests últims acollien a les grans ciutats els membres d'una sola professió, mentre que a les més petites podien aplegar membres d'altres oficis, però amb afinitats entre els agremiats.

Els Col·legis regulaven els preus d'actuació dels confreres, aplicaven un *numerus clausus* a l'entrada a la professió, vetllaven per la qualitat de la tasca dels associats i es defensaven contra el poder. Com podem observar, entre les funcions dels col·legis prevalien la regulació, el control i els interessos dels associats.

Els professionals relacionats amb la sanitat s'aplegaven sota la protecció i advocació del Sants Cosme i Damià.

L'any 1744, a Berga intenten constituir-se en Col·legi professional els cirurgians, confiters i candelers de cera, per la qual cosa hem de pensar que hi havia una certa afinitat entre les seves professions i oficis.¹¹⁰ El projecte imitava el que ja era vigent a Vic des de 1742. Per aquest motiu -aquesta peculiaritat de Berga- els hem inclòs dins del personal sanitari, ja que en aquesta vila objecte de la meva tesi així s'hi consideraven.

El 1744 els professionals cirurgians, confiters i candelers de cera de Berga eleven una petició informada al rei per tal que mitjançant privilegi els autoritzi el nou Col·legi de cirurgians, confiters i cerers de la vila de Berga.¹¹¹ La petició la signen les persones següents:

<i>Cirurgians:</i>	Isidre Storch Francesc de Oleran Josep Dalmau Marçal Desclau
<i>Confiters:</i>	Joan Gili Josep Posas y Gall Antoni Guix major Antoni Guix menor Antoni Prat
<i>Cerers:</i>	Antoni Guix major Antoni Guix menor

Aquest document no solament ens informa de l'intent de creació d'aquest Col·legi, sinó que també ens testimonia la presència professional d'aquests sanitaris a la vila de Berga l'any esmentat.

En aquell temps, a Manresa, els cirurgians, els adroguers i els candelers de cera s'aplegaven en un mateix Col·legi.¹¹² Això ha fet que en l'estudi del personal sanitari de Berga inclogui els adroguers i els candelers de cera, ja que cal considerar-ho una peculiaritat local.

Quan l'any 1760 Pere Virgili creà el Reial Col·legi de Cirurgia de Barcelona, trobà que vuit poblacions de Catalunya ja tenien els seus propis Col·legis. Eren Lleida, Barcelona, Tarragona, Girona, Manresa, Cervera, Tortosa i Vic.¹¹³ Malgrat això, no esmenta la vila de Berga, la qual cosa fa pensar que el projecte no va ser admès o que ja havia desaparegut.

Abans de 1744, a Berga, els cirurgians, apotecaris i adroguers, juntament amb membres d'altres oficis, eren “*Confrades de devoció*” del gremi dels Elois.

Pel seu gran interès, exposo tot seguit el contingut de la petició oficial de creació d'aquests nou Col·legi professional berguedà.

Don Phelipe por la gracia de Dios Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Jerusalem, de Navarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorca, de Sevilla de Cerdeña, de Cordoba, de Corcega, de Murcia, de Jaen, señor de Vizcaya, y de Molina. A vos el mo. Gover. Capan. Gral. del Prinздо. de Catta. Presidente de la ma. ad. que preside en la ciudad de Barna Regtes. y ohidores de ella, salud y gracia. Sabed, que ante los Mo. Consejo se presento la petitions del tenor sigt.

M.P.S.= Franco. Pita, y Andrade en nombre de Juan Gili, Joseph Posas, Antonio Guix menor, Antonio Guix mayor cereros y confiteros, Marçal Desclau, Isidro Storch, Franch Oleran, Joseph Dalamau zirujanos, y Anton Prat confiteros, todos vecinos de villa de Berga, Prinздо. de Catta., de quienes presento poder, ante V.R. parezco , Y digo, que los referidos desean formar un colegio en dha. villa, a imitacion del que entre los de iguales facultades se formó en la ciudad de Vique el año pasado de mil setztos. quarenta, y dos, baxo de semejantes ordenanzas , como son los que en debida forma presento originales = Por tanto a V.R. pido y supco., que haviendo por presentadas ahas ordenanzas, se sirva aprobarlas, y mandar se despache en favor de mis partes el Privilegio correspondiente con aquellas exempciones, Facultades y prerrogativas, que les pertenezcan, y se practica conceder en

2.- Que siendo observado en algunos Colegios de otras Ciudades, Villas, y lugares del presente Principado de Cataluña, y principalmente en la ciudad de Barcelona, el que las personas, que quieran tomar la plaza de Maestro Cirujano, Confitero, y Cerero, deba dar prueba de la limpieza de su linaje, que sea asimismo observado en dicho Colegio este requisito, para poder conceder la plaza de maestro, y para dicho efecto estatuhido, y ordenado que el consul de la facultad, de lo que se querrá tomar plaza, tenga la comisión de hazer, y recibir dichas pruebas en la forma estilada en otros Colegios, y siempre que este se hallare ausente, o, tenga otro legitimo impedimento, pueda comissionar el maestro mas antiguo de la misma facultad, y pueda assi este, como dicho Consul deban associar assi otro Maestro de la misma facultad á su elección, y que la Persona, que quisiere tomar pruebas, si estas se hubieren de executar dentro de la presente Villa, y su termino, deba pagar al Consul, o, Maestro, mas antiguo, que las recibiere, siete libras, si emperó de huvieren de hacer en lugares mas distantes de los expressados, deva pagar al Consul, o, Maestro mas antiguo por el salario de su Dieta, y gasto de este, veinte, y sinco reales por cada dia de los que empleará por dicho efecto, u al Maestro, que acompañará dicho Consul, o, Maestro mas antiguo, veinte reales, bien entendido, y declarado, que el Consul, o, Maestro mas antiguo solo deben tomar socio en el caso, que las pruebas huvieran de hazerse fuera de la presente Villa, y termino.

3.- Que qualquier Persona, que querrá agregarse, y entrar por Individuo en dicho Colegio, con tal no sea Hijo de Maestro, o, casado con Hija de Maestro, deva pagar á dicho Colegio, para su admisión, sesenta libras, y los demas gastos de pruebas de linaje, y de los officios de dicho Colegio, y los Hijos de los Maestros de dicho Colegio, o, Casados con Hijos del Maestro, que querran tomar la plaza de Maestro de dicho Colegio, deban solamente pagar, para su admisión en dicho Colegio, la cantidad de diez libras, y demás gastos de hazer las pruebas de limpieza de linaje, y de los oficiales de dicho Colegio, Bien entendido, que los Hijos, e, Hijas, que el presente son nazidos, y los que en adelante nazieran de los Individuos de dicho Colegio, se tengan, y reputen por Hijos de maestros Colegiados, y por mayor explicación se dize, y, declara, que si algun Manzebo se casa con alguna Hija de Colegiado, y este Mancebo tiene Hijos, e, Hijas antes de hallarse admitido á dicho Colegio, pero despues de tener Hijos, e, Hijas se tenga, y reputen por Hijos de Colegiado, no obstante, que al tiempo del nazimiento de dichos Hijos, sus Padres no se hallavan Colegiados, ni admitidos en dicho Colegio.

4.- *Que no sea licito, ni permitido á Persona alguna de qualquier grado, estado, o, condición, que sean (si solo á los dichos Colegiados de dicho Colegio) el poder de vender en la presente Villa de Berga, y su termino, en publico, ni en oculto, genero alguno de Drogas, ni especierias á la menuda, permitiendose solamente el poder venderlas en quintales, arrobas, y medias arrobas solamente baxo de pena de tres libras por cada vez, que fuere hallado contravertir á lo dispuesto, y ordenado en el presente capítulo, i a demas, que tengan perdidas, e, incidan en consumo de Drogas, o, especieries, en que fueren aprehendidas, y se aplique la dicha pena, y mercaduria comisada, á saber es la tercera parte al oficial, que hara la execución, otra parte al acusador, y la otra tercera parte á la arca de dicho Colegio; Y para mayor declaración se continua el siguiente Arancel de Drogas, y especieria en la forma siguiente:*

Ayguafort, Ametlles amargas, Atzercoll, Asmaltins, Arxota, Arcenix, Ancorsa, Campetxo, Cama fistola, Cola de peix, Carmi, Camfora, Comí, Datils, Banya de siervo rascada, Borraix, Bolarmint, Brasil, Blanquet, Cantaridas, Cafe, Croca, Matxocant, Orpiment, Odra, Oli de nous, Oli de linosa, Pavets, Dietamo Creti, Dietamo blanca, Sandols, Espignart, Espermaceti, Esmaltins, Estany, Acer, Ayguacuyt, Flor de macis, Encens en gra, Encens en pols, Esponja, Gomas de qualsevol genero, Goata gamba, Grana xalandrina, Grana de Caparras, Galas, India, Plo Santo, Panys de or, y plata, Pell de escat, Pega grega, Pedra bescar, Salmitra, Severa patich, Sendres de tots especie, Rehina de pi, Regalecia, Rael de xina, Riu Barber, Rael de xalitre, Senigrech, sasafra, Sarsa parrilla, Senet garbeu, Senet de fulla, Sal Armoniach, Caparros, Gra de Sumach, Llapis, Antimonia, Litarge, Lliris de florençia, Mantega forastera, Manná, Mastech, Mirra, Mostassa, Sofra, Marxicot, Thé, Terra sombra, Tripol, Trementina, Xalapa, Cafe, Verelat, Alum, Avellanas torras, Nous noscades, Pebre, Gingebré, y qualsevol altres Drogues, Simples especies, y tintes, Lli de fora regne, Vidriol, Sanch de Dragó, Sal de Inglaterra, Server de Sicutri, Senet de lluna, Tamarindos, Tartra, Cacaú, Xocolata, Balsems naturals, Claues, Canyella, Safrá, Sucre, Salsas, Ametllas torradas, Matafaluga..., tota especie de confitura.

5.- *Que qualesquiera Personas assi vezinas, de la presente Villa, como del termino de ella, que quisieren vender en grueso Drogas, o, especieria alguna les sea permitido poder venderlas, bien atendido, y declarado, que antes de pasar á vendrelas, deban avisar al Consul Cerero, , o, Droguero, para que las reconozca, y examine u bondad, y en caso las hallare buenas, dara el permiso, paraque se vendan, y si las reconociere viciadas, y de mala*

calidad, dara parte al ordinario, o al Ministerio, que V.M. dispussiere, paraque prohiba el que se vendan, Y por el trabajo de dicha reconocimiento, se den al dicho Consul, tres.

6.- Qualquiera de los Hijos de Maestros de Cirujanos, Confiteros, y Cereros de dicho Colegio que quisieren tomar plaza en distinta arte que la que ejerce su Padre deba tener las circunstancias prevenidas en la primera condicion de estas, y tomada una vez la plaza de un arte de los susidichos no puede tomar plaza de otra, por ninguna causa, titulo, o, razon, si que deba permanecer, y quedarse por todo el tiempo de su vida en el arte, que en primer lugar eligió exerciendo assimismo cada uno su arte, y no uno el arte del otro.

7.- Que este Colegio tenga la facultad de poder juntarse, resolverse, y acordar todo lo que lo tome conveniente tocante a la direccion, y economico de él, y del bien publico, estableciendo aquellas reglas, que contemple pueden conservar, registro, y, aumento, y conveniencia, y que miren a la Piedad y debida correspondencia con sus individuos, pudiendo imponer penas, para su observancia, y nombrar Consules, Clavario, Credencero, Examinadores, Secretario, y demás oficiales, que sean necesarios, para la conservacion de dicho colegio, y que sea todo con intervencion de un Alguacil, o, de otro oficial Real, y enquanto a las nuevas deliberaciones, y ordinaciones, que se tornaren, y resolvieren, aquellas empero, que se reconociere, fuese necesario, para su validacion, con autoridad, y decreto del Magco. thente. de Corregor. de la presente Villa de Berga.

8.- Que ha de ser licito poder admitir en dicho Colegio á qualquier Maestro, que tenga tienda habierta en la presente Villa de qualesquiera otro arte, que de los tres que del presente se compone, sin que estos tengan de llevar ninguna de las qualidades, y circunstancias expresadas en las presentes ordinaciones, bastandoles a dichos tener tienda habierta en la presente Villa pagando empero las sesenta libras de admision, siendo el poder agregar, y admitir al dicho Colegio, ocasion de aumentar el numero de él.

9.- Otro si se establece, y ordena por lo perteneciente á los Cereros de dicho Colegio, que en las acthas, que fabriquen de quatro panilos (sig.), que llegaren al peso de tres libras, poco mas, o, menos, no exceda el panilo de media libra en seco, y en las que llegaren á quatro libras con corta diferencia, no exceda dicho panilo del peso de siete onças en seco, como y tambien, que los panilos de los cirios gruesos sean compuestos de algodón, y hilo, segun las reglas del arte, baxo la pena de tres libras Mdas. Barsa. en caso

de contravencion por cada vez aplicadera, es á saber en tres partes iguales, una para el acusador, otra para el Oficial executor y otra para el arca del Colegio.

*10.- Que no sea licito ni permitido á Persona alguna abrir tienda en la presente Villa de Berga, de Cirujano, Confitero, ni Cerero, ni vendedor cosa alguna de las arriba expresadas, sin que primero se aliste en este Colegio, teniendo las Calidades, y pagando las cantidades arriba expressada, y no de otra suerte, aunque sea Maestro examinado en cualquier parte, y haya tenido y tenga tienda abierta en dicha Villa de Berga, ni tampoco usar las dichas facultades á puerta cerrada, todo en pena de veinte y cinco libras , aplicaderas, como en el antecedente capitulo está expressado. Hecha en Berga á los diez y siete de Mayo de Mil Seteztos. quarenta y quatro.
Juan Gili Confitero, Isidro Storch Cirujano, Joseph Posas, y Gali Confitero.
Antonio Guix Confitero. Antonio Guix menor Confitero. Francisco de Oleran Zirujano. Antonio Prat Confitero.*

Es copia de su original. Madrid, y Octubre tres de Mil Seteztos. quarenta y quatro.

D. Pedro Manl. de Contreras

12.10. IMMIGRACIÓ OCCITANA

Al segle XVII hi ha importants onades d'immigració occitana cap al Principat, i també cap a Berga. Aquesta immigració, de fet, ja havia començat el segle abans, quan molts francesos, i també occitans, havien fugit de la persecució religiosa dels protestants en el seu país.¹¹⁴

En aquella època el sud de França passava escassetats i misèries, i molts dels seus habitants provaven sort emigrant cap a les terres catalanes.

L'estudi de Soca¹¹⁵ arriba a la conclusió que per a la immigració occitana Berga no és un lloc de predilecció i que aquest corrent migratori és un fenomen col·lateral; els qui hi arriben prefereixen instal·lar-se al Baix Berguedà i molts són picapedrers. També afirma que a la primera meitat del XVII troba als registres de Santa Eulàlia de Berga 33 francesos que suposen el 5.22% dels qui s'uneixen en matrimoni; procedeixen de Tula, Sant Flor, Agen, Càors, Pàmies, Comenge, Rius, Rodés, i altres llocs, i els seus oficis principals són els de mestre de cases, bracer, jornaler, serrador i teixidor, entre altres.¹¹⁶

No tots els occitans que tenien dificultats per sobreviure a la persecució dels heretges i a la pobresa del seu entorn venien a Catalunya a desenvolupar oficis menors relacionats amb el camp. Alguns d'ells eren sanitaris, especialment cirurgians, uns professionals ben preparats que no trobaven impediments a l'hora d'exercir en el Principat.

A Berga i rodalies varen destacar cirurgians que van gaudir d'un cert prestigi professional i també d'èxit social, perquè com a personatges reconeguts i influents eren cridats per ser presents en casoris, bateigs i altres esdeveniments. A tall d'exemple puc citar noms com Dencàs, Storch, Junquet, o Desumbila, entre altres.

De la primera onada en trobem testimonis des dels primers anys dels llibres d'òbits. En són una mostra alguns dels que relaciono tot seguit respectant-ne la grafia original:

DATA	NOM	ANOTACIÓ
06-04-1616	Pere Auguste	Francès
25-10-1620	Francisca Ribera	Natural del regne de França
27-12-1620	Joan Petit	Natural del regne de França
04-08-1622	Bernat Gall	Natural de Montpeller
10-02-1624	Paula	Una pobra del regne de França
08-05-1624	Joan Subela	Fadri del regne de França
20-10-1630		Un pobre francès
18-04-1634	Pere Beula	"Alias Gasconet"
31-08-1635	Joan Canet	Marxant del regne de França

05-08-1643	Joan Sala	Natural de Sant Elisen
14-11-1643	Joan Pera	Natural de Foix
01-06-1652	Joan Badal	Francès... <i>stranger de Llageno</i>
09-06-1659	Pere Buscanyes	Francès

En podria citar fins a trenta-tres, però aquest és un aspecte molt marginal dels objectius d'aquesta tesi, per la qual cosa renuncio a ser exhaustiu.

La segona onada d'immigració occitana pren força al voltant de 1680, quan apareixen molts noms francesos i consten en els registres com a naturals de França.

Moltes partides confirmen el fet que es tractava de persones pobres o en situació precària; algunes d'ells, quan emmalaltien anaven a parar a l'Hospital.

Segons Bach¹¹⁷ en un estudi sobre les comarques del Solsonès, Alt Urgell, la Segarra i l'Urgell, les professions més freqüents dels occitans, citades per ordre decreixent eren pagesos, pedrapiquers, mestres de cases, mossos, treballadors del tèxtil (paraires, teixidors, etc.), treballadors dels metalls (ferrers, calderers, etc.), capellans, traginers, i d'altres.

Els occitans tenien molta fama com a constructors de parets de pedra seca; a molts d'ells hem d'atribuir l'autoria de bona part dels murs que hi ha als marges dels nostres camps; molts participaven en les obres de construcció i d'ampliació de masos, en l'aixecament de barraques de vinya, en el bastiment de forns de calç i de teules, en el de pous d'aigua i poues, etc.

Alguns d'ells consten als registres amb l'ofici de "mestres de tàpia", malgrat que la majoria era mà d'obra no qualificada.

És curiós que molts d'ells, mentre els seus compatriotes guerrejaven contra Catalunya, intentaven guanyar-s'hi el pa amb el seu treball, i una bona part hi va reeixir.

És a partir d'aquesta època que molts cognoms occitans entren a formar part del patrimoni onomàstic català.

12.11. ICONOGRAFIA

No crec que calgui fer una gran defensa del valor de les il·lustracions per donar més relleu als continguts escrits; tothom coneix avui la força de les imatges.

Quan consultem biblioteques i arxius locals, és freqüent ensopegar amb edicions de fotografies antigues de moltes poblacions, a les quals tradicionalment anomenem com “*recull gràfic de ...*”. Aquests reculls tenen molt d'interès, i sovint hi trobem temes d'utilitat per a il·lustrar aspectes sanitaris.

La fotografia va començar a ser d'utilitat l'any 1831, quan, a més d'obtenir imatges sobre una placa preparada, s'aconseguí de fixar-les. Els daguerreotips figuren entre les primeres imatges d'aquesta època. Abans, les il·lustracions es feien amb xilografat i, posteriorment, amb gravats sobre planxa de bronze; també, d'una forma més modesta, s'utilitzaven dibuixos, acolorits o no.

Les fotografies més antigues de Berga demostren els escassos canvis que havia sofert la vila en els cents anys següents a la fi del període que estudio, i, per tant, esdevenen un material molt valuós per a imaginar com seria la Berga real, amb anterioritat al 1760.

En les fotografies més antigues no solament té molt d'interès observar aspectes del casc urbà, sinó també visions reduïdes o panoràmiques de sectors limitats, o bé d'edificis, que també han sofert modificacions que ens ajuden a seguir-ne gràficament la història.

També l'aspecte de les persones, el seu abillament i la seva activitat; tot ens ajuda a situar-nos en un context social que, més o menys, ha anat perdurant en el medi rural fins ben entrat el segle XX, en alguns casos, i en segons quins aspectes, fins als anys quaranta del segle passat.

Els primers plànols de Berga són del segle XVIII, però no tenen ni el detall ni el nombre que assoleixen els que es fan al segle XIX amb motiu de la guerra del francès i les carlinades de 1827, 1847 i 1872, ni les ampliacions de les fortificacions del castell i de la mateixa vila seguint la poliorcètica del moment. No serà fins a les acaballes del XIX que les plantes i els alçats topogràfics iniciïn el seu tomb cap a la modernitat.

Cal valorar el suport i les aportacions de la iconografia al contingut d'aquesta tesi en funció del diàleg entre els temes de les imatges i la lletra impresa.

En qualsevol cas, el coneixement de la ciutat de Berga és essencial per poder jutjar el pes d'aquest tipus d'aportació, i també per saber si les imatges que incloc, algunes d'elles quasi intemporals, defineixen amb fidelitat l'estructura, l'ambient i l'ànima d'aquesta vila de la Catalunya Vella que es convertiria en ciutat l'any 1877.

12.11.1. FOTOGRAFIES

La fotografia inicia en ferm la seva llarga trajectòria a partir de 1831 quan, a més d'obtenir imatges sobre plaques, s'aconsegueixen fixar i conservar aquestes imatges.

La fotografia ha permès tenir una iconografia cada vegada més rica de qualsevol temàtica. En el seu moment, els metges aprengueren de seguida que podien col·leccionar fotografies de temes patològics, o de peces anatòmiques, o de qualsevol altre aspecte de gran interès per a la professió.

Els pioners de la fotografia mèdica obriren un camí que després ha estat molt fressat per una munió de professionals. Entre els metges destacats que van seguir el solc traçat pels precursors de l'art, n'hi hagué de gran relleu.

El professor Santiago Ramón y Cajal, (1852-1934) va ser un apassionat de la fotografia des de la seva joventut. Quan va emmalaltir de tuberculosi pulmonar l'any 1878, va anar al balneari de Panticosa per a intentar refer la seva salut. L'estada es perllongà tot seguit a San Juan de la Peña, on exercità la seva afecció a la fotografia. En un dels seus llibres, parlant d'aquella època diu:

“Considero que la fotografía, de la que yo era entonces ferviente apasionado, cooperó muy eficazmente a distraerme y tranquilizarme. Ella me obligaba a continuado ejercicio y, proponiéndome a diario la ejecución de temas artísticos, sazónaba la monotonía de mi retiro con el placer de la dificultad vencida y con la contemplación de los bellos cuadros de una Naturaleza variada y pintoresca.

Estas aficiones al arte de Daguerre habían nacido años antes, según dejo apuntado más atrás, en la época del colodión heroico, y su cultivo vino a ser como una compensación feliz, destinada a satisfacer tendencias pictóricas definitivamente defraudadas por consecuencias de mi cambio de rumbo profesional. Porque solo el objetivo fotográfico puede saciar el hambre de belleza plástica de quienes no gozaron del vagar necesario para ejercitar metódicamente el pincel y la paleta” .¹¹⁸

Afegeix com arriba a fer-se fabricant de plaques de gelatinobromur, i la seva gran dedicació a la fotografia, que més tard aplicaria a diversos aspectes de la seva recerca. Fins i tot va arribar a publicar alguna obra dedicada a la fotografia.

Aquest és un dels grans metges del país que porta la fotografia al primer pla de la ciència mèdica, amb ressò internacional.

Hi ha altres metges amb molta dedicació a la fotografia que han tingut un paper destacat dins del col·lectiu en el tombant del segle XIX-XX. Aquest és el cas del tortosí

Innocent Paulí i Galceran (1854-1921), el qual féu estudis sobre la divisibilitat de la llum i fou col·laborador de Jaume Ferran en el Laboratori Municipal. Dictà el primer curs de bacteriologia que es va fer a l'Acadèmia Medicofarmacèutica de Barcelona l'any 1889. L'any 1894 dirigia una indústria de fabricació de plaques de gelatinobromur d'argent, com també havia fet Santiago Ramon y Cajal. Dictà lliçons de microbiologia a l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i fou cap del Laboratori dels Nens Pobres, i membre efectiu del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana.¹¹⁹

I en podria posar molts més exemples, però crec que és prou il·lustratiu recordar que part de la història de la fotografia del país també està escrita per metges que van saber apreciar la gran quantitat d'informació que poden transmetre aquestes imatges, i que van ser precursors de la seva generalització i ús universal entre els metges de tot el món.

El poder de la fotografia en la transmissió de dades i de temes mèdics justifica amb escreix la creació d'un annex fotogràfic sobre continguts d'aquesta tesi.

Berga, com tantes viles i ciutats, ha tingut pioners de la fotografia; en aquest cas no metges, alguns d'ells amb una producció relativament important des de dates ben reculades del segle XIX.⁴ Algunes d'aquestes fotografies les incloc com a annex, tot recordant que Berga havia canviat molt poc des de l'any 1760, el darrer dels anys que estudio en aquesta tesi, i l'època d'inici de les fotografies que adjunto; per tant, aquests documents gràfics permeten fer una aproximació visual als documents escrits que esmento.

També adjunto fotografies actuals de Berga fetes per mi mateix; hi he retratat les restes urbanes que corresponen a la vila de l'Edat Moderna, i, sobretot, els espais que cito en aquesta tesi. Aquesta és una prova més del que he dit: la continuació de l'obra fotogràfica dels grans mestres de la fotografia mèdica del segle XIX.

1. Vista general de Berga

Panoràmica de Berga, amb les serres de Queralt, La Figuerassa i Madrona.

A la vila, veiem a l'esquerra el convent i l'església de Sant Francesc, al mig la Font del Ros i, presidint la part dreta, el castell de Sant Ferran.

2. Vista parcial de Berga

Aspecte apinyat del centre de la vila, enfilat en el pendent que domina el castell de Sant Ferran. A la dreta, la zona de la Feixa del Palau amb el nou cementiri, i darrere d'ell, la serra de Casampons.

3. Plaça de l'Hospital

Vista de la plaça de l'Hospital cap a les primeries del segle xx, amb el terra enllosat. S'hi veuen cal Vancells, cal Pasta Seca, i part de la façana de l'Hospital de Sant Bernabé

4. Portal de Santa Magdalena

Imatge interior del portal de Santa Magdalena. El carrer, sense fanals, està enllosat de forma irregular, i pel seu centre transcorre el desguàs a cel obert. La fotografia és d'entre 1910 i 1920.

5. Església de Santa Eulàlia

*Aspecte de la façana de l'església parroquial de Santa Eulàlia.
Davant seu, per la banda dreta i fins a la part posterior de l'edifici, s'estenia el fossar.
La fotografia és del primer quart del segle xx.*

6. Església i convent de Sant Francesc

*El convent i l'església de Sant Francesc a la primeria del segle xx.
El conjunt palesa un aspecte decadent i ruïnós,
impropi de la seva categoria i tradició.*

7. Convent de Sant Francesc i castell de Sant Ferran

*El castell de Sant Ferran, encimbellat sobre Berga.
A sota, el convent i l'església de Sant Francesc, als límits de la vila.
Fotografia corresponent als anys vint del segle xx.*

8. Església de Sant Joan

L'església de Sant Joan de Jerusalem al mig de la plaça del seu nom, a les primeries del segle passat. Observi's el terra de la plaça, amb un enllosat amb deixadesa que contrasta amb la fàbrica del temple.

9. Castell de Sant Ferran

Curiosa perspectiva de la primeria del segle XX, on es veu el santuari de Queralt dalt a la dreta, el castell de Sant Ferran en primer terme, i a sota, a l'esquerra, la vila.

10. Fonts del Lledó

*Les fonts de Lledó cap a l'any 1920, amb arbres acabats de plantar.
La serra de Queralt era nua de vegetació.*

11. Santuari de Queralt

*Façana del santuari de Queralt als inicis del segle passat.
La portalada està engalanada amb motius marians.*

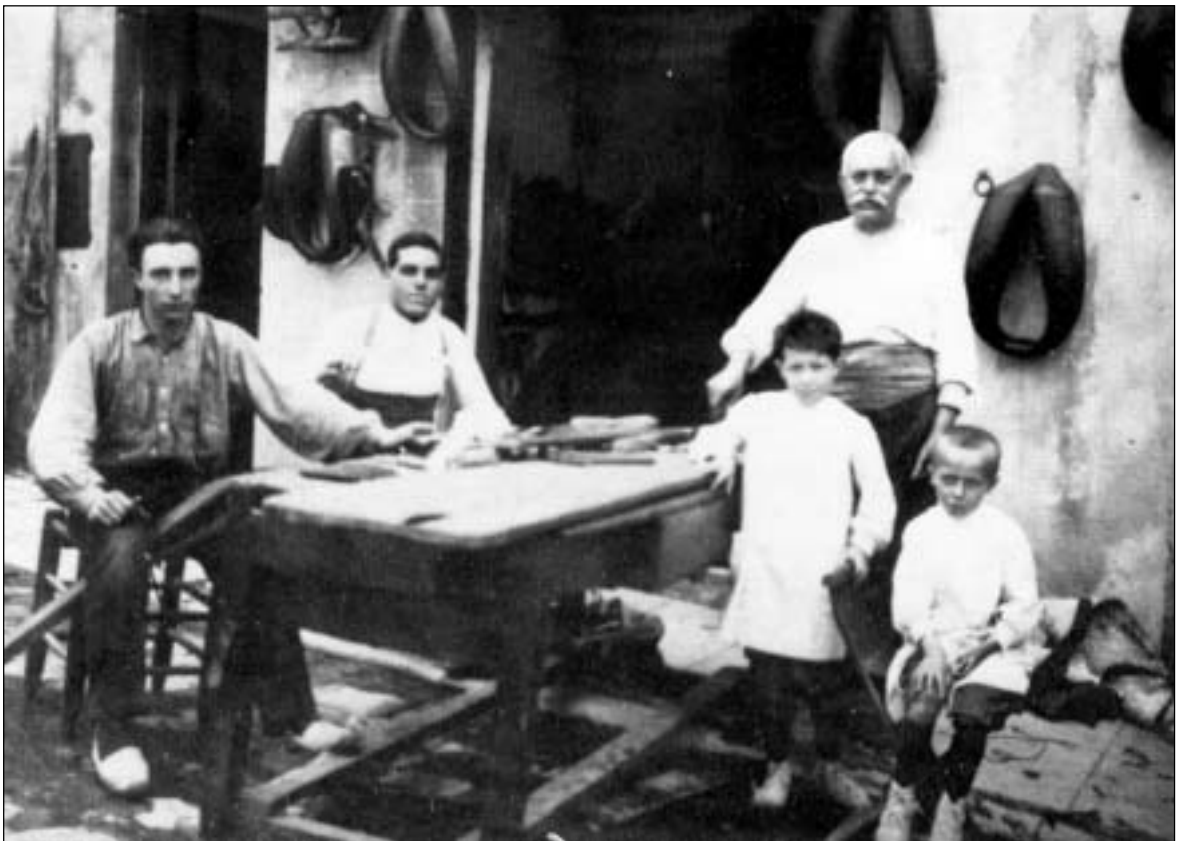
12. Treballadors (bracers)

Treballadors de Cal Rosal l'any 1906. Observi's la presència de nens i d'adolescents que, probablement, també hi treballaven.

13. Clavataires

*Família de clavataires berguedans treballant en el seu taller.
Fotografia de l'inici del segle xx.*

14. Basters

*Basters exercint el seu ofici davant de la seva botiga i obrador.
La fotografia correspon al primer quart del segle passat.*

15. Botiguers

*Botiguers i botiga a començament del segle passat.
Hi veiem sacs, cabassos, pastilles de sabó, paelles, etc.*

16. Pagesos

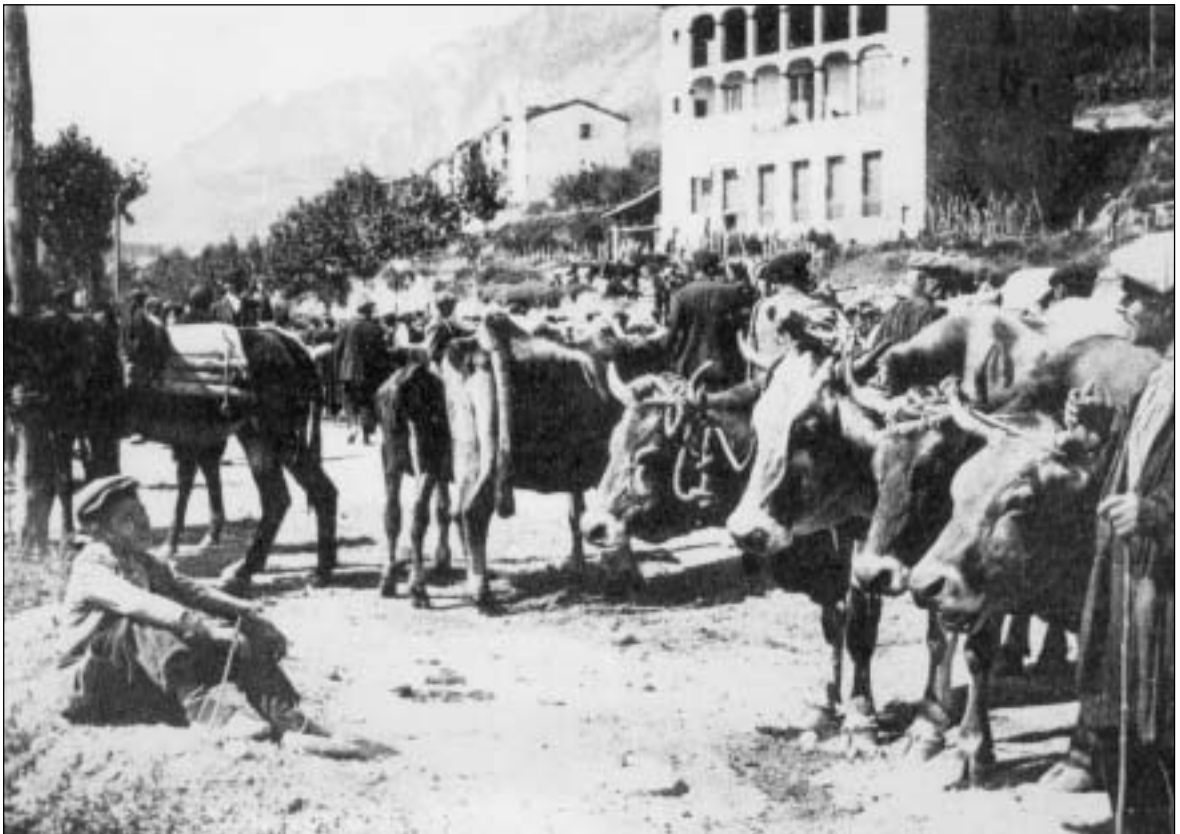
*Pagesos llaurant amb un jou de bous, i estovant terrossos, sota Berga.
Per sobre, omnipresent, el castell. Començament del segle xx.*

17. Enterraments

*Carruatge de morts travessant la plaça de Sant Pere, per davant l'ajuntament.
Fotografia de la postguerra civil espanyola, cap a 1940.*

18. Fira de bestiar

*Fira de bestiar al passeig de la Indústria, cap a 1920. Es venen bous per al treball.
A l'esquerra, algú hi té lligat el cavall de muntar.*

19. El Tabaler

*Figura mítica de Berga, -el tabaler- anunciant la Patum,
cap a l'any 1910.*

20. La Patum

*La fotografia més antiga de Berga, de l'any 1868.
Salts de la Patum a la plaça de Sant Pere, amb les comparses al mig.
L'Ajuntament encara no lluu la seva actual façana.*

21. Els Elois

*Festa dels Elois, amb els traginers portant els cavalls i muls.
És la Plaça de la Creu, cap a 1930.*

22. Castell de Berga

*La muralla baixa cap al nucli antic.
A la dreta, el fortí de Sant Carles.*

23. Llinda

Llinda d'un portal del carrer de Balmes (antic Call Nou).

24. Mosaic

Detall d'un mosaic explicatiu sobre les muralles de la vila de Berga.

25. Vista general

*Berga des de Queralt. A l'esquerra de la part central,
el convent de Sant Francesc.*

26. Fragment de muralla

A la dreta de la placa del carrer del Callisot de la Gratella, hom pot veure espitlleres. Per sobre la teulada sobresurt el castell.

27. Muralla

La muralla del carrer Pinsania. A sobre, el castell.

28. Sant Francesc

Façana actual de l'església de Sant Francesc.

29. Torre de les Hores

Aspecte actual de la Torre de les Hores. Hi preval la deixadesa.

30. Fragment de muralla

*Callisot de la muralla de Pinsania.
A sobre, s'hi pot veure el castell.*

31. Les fonts de Berga

Mosaic on s'indiquen fonts antigues de Berga.

32. Carrer de Pinsania

Hom hi pot observar l'estructura del nucli antic de Berga.

33. Fossar de Santa Eulàlia

*En la feixa superior hi havia el fossar de Santa Eulàlia,
el campanar de la qual sobresurt per dalt a la dreta.*

34. Muralles de Berga

Mosaic explicatiu de les muralles de Berga, amb el plànol del clos de la vila.

35. Castell

Castell de Sant Ferran. A l'esquerra, la serra de Queralt.

36. Fortí de Sant Carles

A l'esquerre, cara interior del portal de Santa Magdalena.

A la dreta, restes del fortí de sant Carles.

37. Portal de Santa Magdalena

El portal de Santa Magdalena des de l'interior de la muralla.

38. Casc antic

Casc antic de Berga, al redós del castell.

39. Castell de Berga

Espai clos del castell on hi havia l'església de Santa Eulàlia.

40. Call dels Jueus

El Call dels Jueus, amb majòlica explicativa.

41. Església de Sant Pere

*Vista actual de la façana de l'església de Sant Pere
des de la plaça del mateix nom.*

42. Plaça de Sant Pere

A l'esquerra l'accés al Call dels Jueus. A la dreta, ca la Maria Francesca, antiga casa del pintor Pere Puig, parent d'en Viladomat, amb esgrafiats del segle XVIII sota el voladís de la teulada.

43. Església de Sant Pere

*Aspecte de l'església de Sant Pere des del lateral de la capella dels Dolors.
Vista interior de la capella.*

44. Església de Sant Joan

Portal de l'església de Sant Joan, actualment.

45. Palau dels Peguera

*Palau dels Peguera, molt deteriorat.
Entre els balcons hi ha, en relleu, l'escut nobiliari.*

46. Plaça de Sant Joan

Cal Senespleda, a la plaça de Sant Joan.

47. Carrer Major

*Vista del carrer Major, encarat cap al castell,
que veiem al fons, a la part superior.*

48. Molí de la Sal

Aspecte actual del molí de la Sal, amb l'entorn mancat de dignificació.

49. Hospital

Aspecte actual, grotesc, de l'antic Hospital de Sant Bernabé.

50. Hospital

*Indret on hi havia el cementiri de l'Hospital,
actualment carrer de la Ribera de les Tinyeries.*

51. Església de Sant Joan

Interior de l'església de Sant Joan de Jerusalem.

52. Església de Sant Joan

Restes romàniques de l'església de Sant Joan.

53. Església de Sant Pere

*Capella del Santíssim de l'església de Sant Pere,
on hi ha quadres del pintor Viladomat.*

54. Església de Sant Pere

*Interior de l'església parroquial de Sant Pere de Berga (també dita de Santa Eulàlia).
Orgue del segle XIX.*

55. Capella dels Dolors

*Interior de la capella dels Dolors de l'església de Sant Pere.
Lauda sepulcral que cita Marianna Alberni i Joan Farguell,
inscrits en el llibre d'òbits.*

56. Convent de Sant Francesc

*Claustre del convent de Sant Francesc.
Deambulatori on hi havia la tomba dels Tercerols.*

57. Convent de Sant Francesc

Aspecte interior de l'església del convent de Sant Francesc.

58. Convent de Sant Francesc

*Capella del Santíssim del convent de Sant Francesc.
Contenia vasos sepulcrales.*

59. Queralt

Aspecte exterior del Santuari de Queralt.

60. Vista parcial de Berga

El camp del centre de la fotografia és el Tossal dels Jueus, citat a les partides d'òbits.

61. Sant Martí de Llanerres

*Parament de la sagrera de Sant Martí de Llanerres.
A la dreta, part ensorrada on afluoren esquelets.*

62. Sant Martí de Llavaneres

Conjunt d'església i sagrera de Sant Martí de Llavaneres.

63. Arma llarga amb pany de pedra foguera

Arma llarga del darrer terç del segle XVIII, fabricada a Ripoll.

Museu Comarcal de Manresa.

(Foto: Salvador Redó-Regió7)

64. Pistola de pedra foguera

Pistola del darrer terç del segle XVIII, procedent dels tallers de Ripoll.

Museu Comarcal de Manresa.

(Foto: Salvador Redó-Regió7)

65. Encep de cua de peix d'un pedrenyal

*Encep de cua de peix d'un pedrenyal de roda d'un obrador ripollès del segle XVII.
Museu Comarcal de Manresa.*

(Foto: Salvador Redó-Regió7)

66. Pany de pedra foguera

Pany de pedra foguera d'un pedrenyal de roda d'un taller ripollès del segle XVII.

Museu Comarcal de Manresa.

(Foto: Salvador Redó-Regió7)

67. Pistola de pedra foguera

*Pistola de pedra foguera de finals de la segona meitat del segle XVIII.
Obrador de Ripoll. Museu Comarcal de Manresa.
(Foto: Salvador Redó-Regió7)*

68. Dagues

Dagues dels segles XVII i XVIII, una d'elles amb guardamà.

Museu Comarcal de Manresa.

(Foto: Salvador Redó-Regió7)

69. Sabre

Guarda i boca d'un sabre del segle XVIII.

Museu Comarcal de Manresa.

(Foto: Salvador Redó-Regió7)

12.11.2. PLÀNOLS I GRAVATS

La ciutat ha obtingut la majoria dels plànols antics de Berga fent còpies dels originals custodiats als arxius castellans. La major part de les còpies es conserven emmarcades i fixades a les parets del Museu Municipal de Berga.

El suport és de paper, dibuixat a tinta i, de vegades, acolorit. Quasi tots els plànols són fets a escala, tant els que fan referència a les plantes com als alçats. La majoria han estat fets per topògrafs militars i amb finalitat castrense.

Els més antics són de les acaballes del segle XVIII, a poca distància cronològica del límit de la meua tesi, per la qual cosa tenen un interès evident per ajudar a entendre com era Berga en començar la segona meitat del segle esmentat.

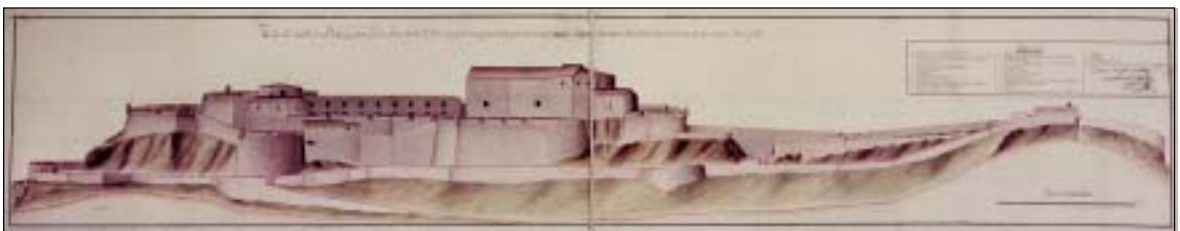
Els següents en antiguitat són aixecats amb finalitats militars, com la major part dels que es feien a l'època; en aquest cas per conèixer el terreny, les fortificacions i la vila closa, que aleshores ja havia començat a desbordar les seves muralles. La primera carlinada, o Guerra del Matiners, tindria lloc l'any 1827. La segona, l'any 1847, i la tercera, el 1872.

Alguns plànols mostren la planta de la vila de Berga, i els altres, la majoria, estan dedicats a les fortificacions: el castell de Sant Ferran, amb les torres, llunes, revellins, fortins, etc., i també amb la torre de Santa Caterina.

Deixant de banda la distància cronològica entre l'època de la meua tesi i la datació dels plànols que hi adjunto, ens són de gran utilitat perquè donen llum sobre l'ambientació i els fets que intento descriure i donar notícia.

En el segle XVIII es creà la Reial Acadèmia de Matemàtiques, que aplegà entre altres científics i tècnics, els enginyers militars. Si en el segle XVII molt d'ells eren deixebles i seguidors del cèlebre enginyer francès Vauban, i en el XVII i XVIII ho eren de Verboom, a partir d'aquesta època en sorgeixen diversos, molt relacionats amb la reial institució.

Ignoro quins enginyers van fer els plànols de Berga i del seu castells i proteccions, però han romàs ben palesos els seus mèrits, que mereixerien ser recordats. El resultat va ser el reforç de la plaça forta amb unes bones defenses, que s'han conservat fins que la ignorància i la ineptitud s'han aliat amb la irresponsabilitat política, i han provocat que en els darrers anys s'hagi perdut una bona part del castell, del bonet, del fortí de Sant Carles, i de la major part de la muralla que, baixant del castell, encerclava el casc antic de la vila de Berga. Un erudit ex-alcalde amb afeccions periodístiques va autoritzar sota el seu mandat l'enderroc d'una extensa porció de muralla darrera del convent de Sant Francesc, malgrat els advertiments que se li van fer per salvar-la. Aquesta i altres actuacions similars han anat reduint el ric patrimoni berguedà, del que encara resten importants testimonis.

1. Castell de Sant Ferran

Alçats.

2. Castell de Sant Ferran

Plantes.

3. Plànol topogràfic de Berga amb el castell

Segle XIX.

4. Plànol de Berga

S'observa el castell i el clos de les muralles. Segle XIX.

5. Plànol de Berga

Castell de Sant Ferran i entorn urbà. Segle XIX.

6. Mapa topogràfic de Berga

Datat l'any 1840.

7. Mapa topogràfic de Berga i el seu entorn

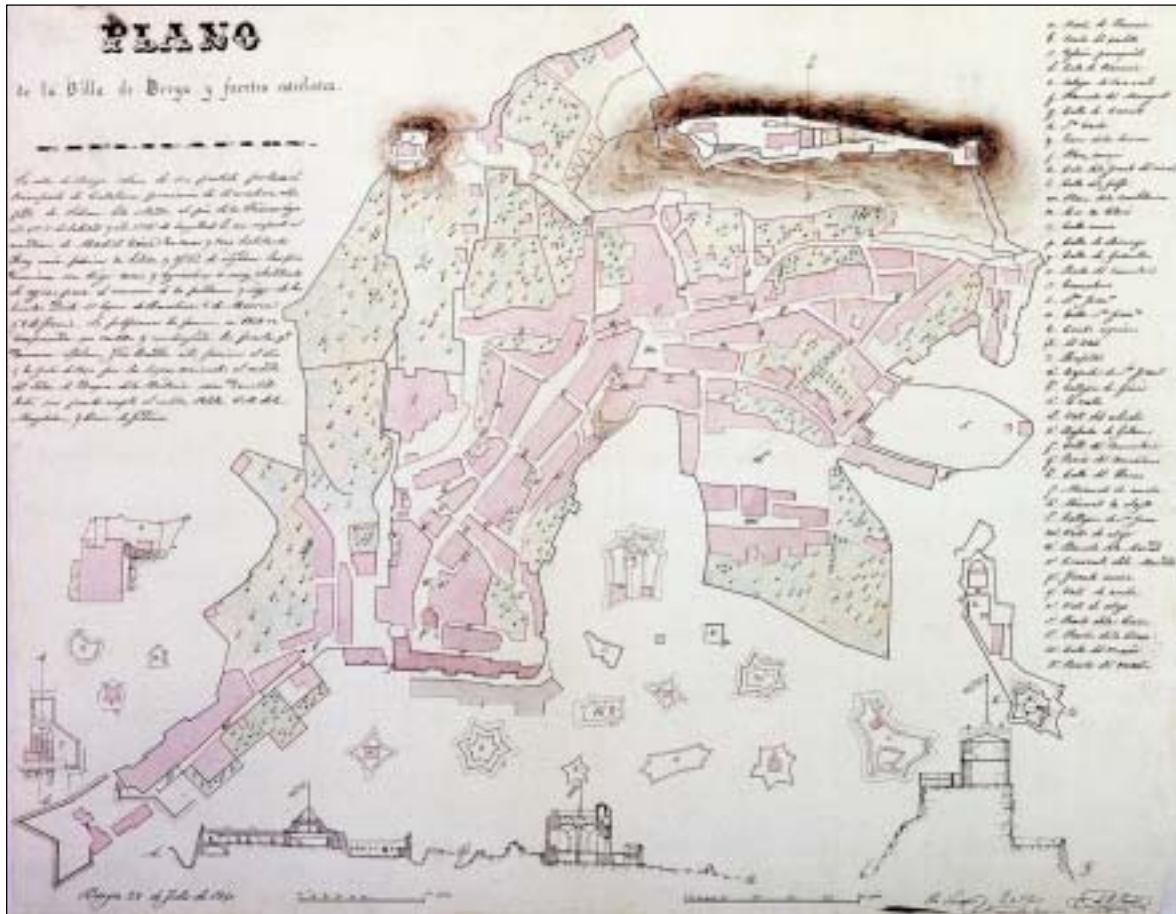
Segle XIX.

8. Mapa topogràfic de Berga

S'hi veu el castell, el clos de la vila i edificacions extramurs. Segle XIX.

9. Plànol de Berga

S'hi observa el castell i fortins, en planta i alçats. Segle XIX.

10. Plànol de Berga.

S'hi veu el castell i l'estructura urbana. Segle XIX.

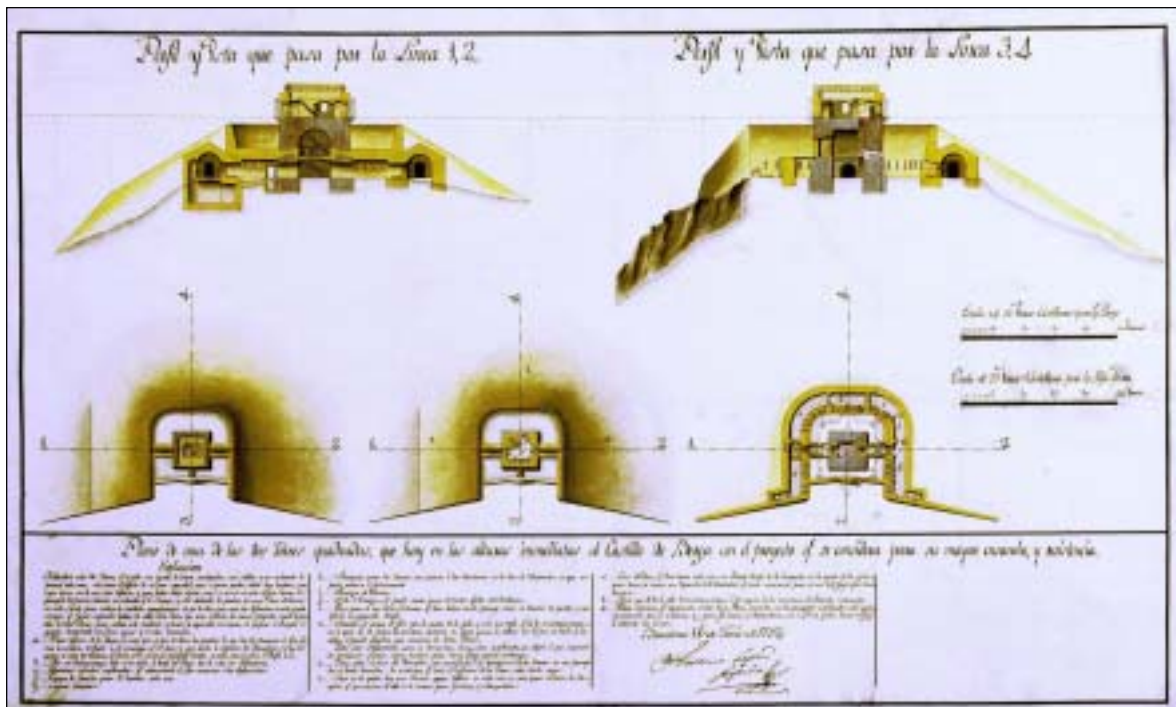

11. Berga

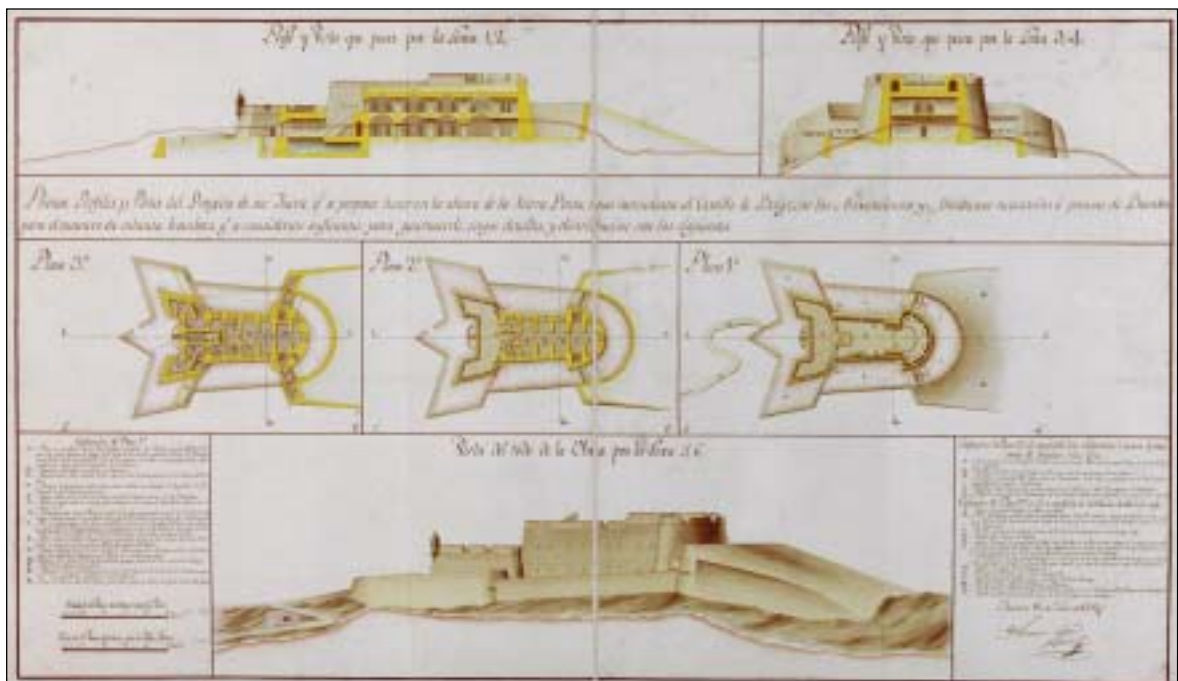
Berga i el seu entorn orogràfic. Planta i alçat. Segle XIX.

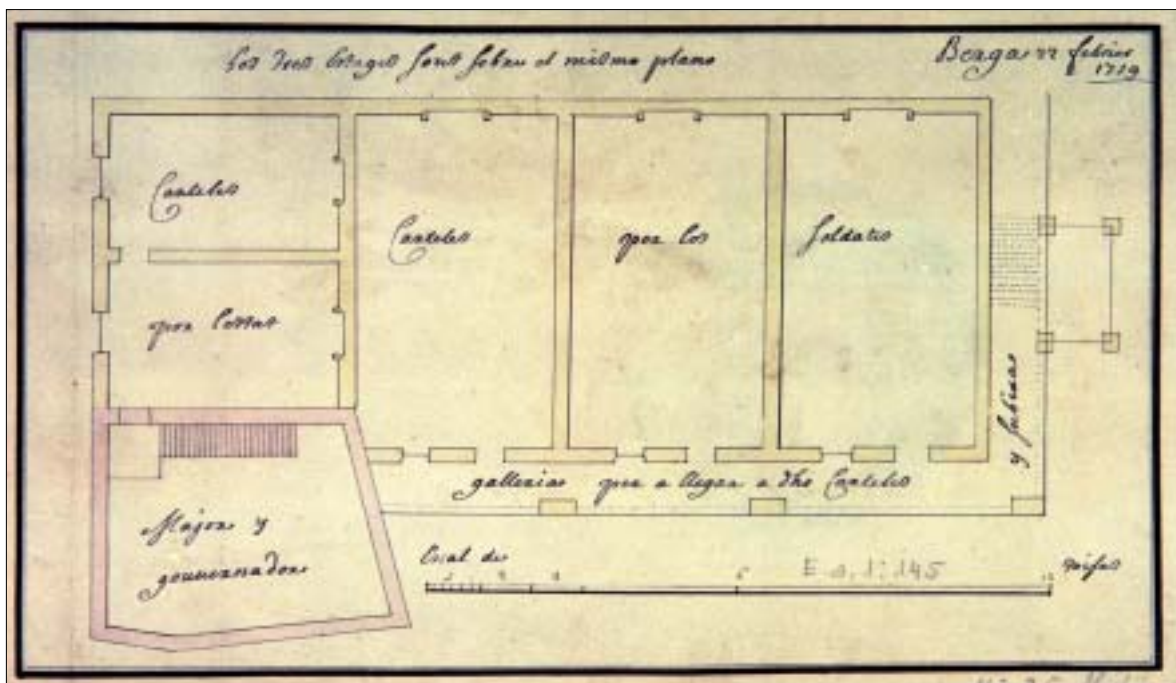
12. Castell de Berga

Defenses del castell de Berga. Detalls en planta i alçat.

13. Castell de Berga

El castell de Sant Ferran i els seus sistemes defensius. Segle XIX.

14. Castell de Berga

Edificacions del castell de Berga. Any 1719.

15. Mapa topogràfic de Berga

*S'hi observa el castell, la vila closa, camps de conreu i orografia.
Segle XIX.*

16. Gravat de Berga

Antic gravat de Berga i del seu entorn. Segle XIX.